

Täysistunto

Keskiviikko 26.10.2022 klo 14.00—18.33

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto keskeytettiin klo 14.09. Täysistuntoa jatkettiin klo 14.24. Täysistunto päättyi klo 18.33.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (14.00—14.09, 14.24—15.59 ja 18.00—18.33) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.59—18.00).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Toimenpidealoitteet

Puhemiesneuvosto on 25.10.2022 päättänyt lähettää valiokuntiin toimenpidealoitteet TPA 110-117, 119-123/2022 vp.

3. OmaTahto2020 – Päivitetään Suomen aborttilaki 2020-luvulle!

Kansalaisaloite KAA 8/2020 vp

Lakialoite LA 82/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 16/2022 vp

Pöytäkirjan liite Lausumaehdotukset 25.10.2022 Liite 3A

Toinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 25.10.2022 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Päivi Räsänen Mikko Kinnusen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään.

Lisäksi keskustelussa on Päivi Räsänen Ano Turtiaisen kannattamana tehnyt kaksi lausumaehdotusta, jotka on monistettuina jaettu edustajille. Keskustelussa on myös Sari Tanus Sari Essayahin kannattamana tehnyt kuusi lausumaehdotusta, jotka on monistettuina jaettu edustajille. (Pöytäkirjan liite 3A)

Selonteko hyväksyttiin.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Ensin on äänestettävä hylkäysehdotuksesta.

Lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 125, ei 41, tyhjiä 1; poissa 32 (äänestys 1).

Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 1. lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä kansalaisaloitteeseen KAA 8/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen LA 82/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Puhemies Matti Vanhanen: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista.

Mietinnön lausumaehdotus ”jaa”, Päivi Räsänen ehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 127, ei 35, tyhjiä 5; poissa 32 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietinnön lausumaehdotus ”jaa”, Päivi Räsänen ehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 128, ei 38, tyhjiä 3; poissa 30 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietinnön lausumaehdotus ”jaa”, Sari Tanuksen ehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 127, ei 39, tyhjiä 2; poissa 31 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietinnön lausumaehdotus ”jaa”, Sari Tanuksen ehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 126, ei 42, tyhjiä 1; poissa 30 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietinnön lausumaehdotus ”jaa”, Sari Tanuksen ehdotus 3 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 128, ei 40, tyhjiä 1; poissa 30 (äänestys 6). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietinnön lausumaehdotus ”jaa”, Sari Tanuksen ehdotus 4 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 130, ei 37, tyhjiä 1; poissa 31 (äänestys 7). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietinnön lausumaehdotus ”jaa”, Sari Tanuksen ehdotus 5 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 127, ei 32, tyhjiä 8; poissa 32 (äänestys 8). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietinnön lausumaehdotus ”jaa”, Sari Tanuksen ehdotus 6 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 126, ei 40, tyhjiä 2; poissa 31 (äänestys 9). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Meri.

Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Lausuman 6 kohdalla oli tarkoitus äänestää ”jaa”.

Puhemies Matti Vanhanen: Merkitään pöytäkirjaan. — Edustaja Holopainen, Mari.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Kohdissa oli tarkoitus äänestää ”jaa”, ja olisin varmistanut, toimiko tämä paneeli kaikissa kohdissa. Jos tämän voi kirjata pöytäkirjaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Merkitään kuitenkin pöytäkirjaan, mikä oli tarkoitus. Jos koneen rekisteröitymisestä aiheutuu epäselvyyttä, katsotaan, mitä sitten tehdään. — Edustaja Risikko.

Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Ihan ensimmäisessä äänestyksessä oli tarkoitus äänestää ”jaa”. Jostain syystä myöskin täällä oli paneelissa ongelmia, että se ei ottanut sitä heti ja kerkisi jo mennä laskenta. [Hälinää]

Puhemies Matti Vanhanen: Pidetään pieni tauko. Täysistunto keskeytyy, tarkistamme paneelit. Jatketaan kello 14.25 — 15 minuutin päästä.

Täysistunto keskeytettiin kello 14.09.

Täysistuntoa jatkettiin kello 14.24.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan kello 14.09 keskeytettyä istuntoa. Äänestyslaitteet olivat kunnossa. — Jatketaan päiväjärjestyksen kohdasta 4.

4. Uhanalaisten lajien metsästäminen kiellettävä metsästyslaissa

Kansalaisaloite KAA 9/2021 vp

Toimenpidealoite TPA 108/2021 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 10/2022 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVm 10/2022 vp. Keskustelu asiasta päättyi 25.10.2022 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Satu Hassi Mai Kivelän kannattamana tehnyt vastalauseen mukaiset kolme lausumaehdotusta.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä kansalaisaloitteeseen KAA 9/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen toimenpidealoitteen TPA 108/2021 vp hylkäämisestä.

Puhemies Matti Vanhanen: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Mietintö ”jaa”, Satu Hassin ehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 126, ei 28; poissa 45 (äänestys 10). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Satu Hassin ehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 126, ei 28; poissa 45 (äänestys 11). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Satu Hassin ehdotus 3 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 125, ei 30; poissa 44 (äänestys 12). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset. Asian käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 216/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Henriksson.

Keskustelu

14.28 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti ulosottokaaren suojaosuutta koskevaa säännöstöä. Suojaosuutta korottamalla lisättäisiin velallisten käyttöön jäävien tulojen määrää ja tuettaisiin siten heidän ostovoimaansa poikkeuksellisessa taloudellisessa tilanteessa. Kyseessä olisi vuoden 2023 ajan kestävä kokeilu, josta saataisiin konkreettista tietoa suojaosuuden korotuksen vaikutuksista.

Regeringen föreslår alltså att det skyddade beloppet vid utsökning temporärt höjs till samma nivå som garantipensionen nästa år. Genom höjningen av det skyddade beloppet ökas beloppet av de inkomster som gäldenären får behålla. På det här sättet stöder vi gäldenärernas köpkraft i den här ekonomiska situationen där vi nu befinner oss. Den här temporära ändringen i utsökningsbalken ger också konkret information om hur försöket påverkar indrivningsresultatet, behandlingstiden samt gäldenärernas och borgenärernas ställning i övrigt.

Arvoisa puhemies! Suojaosuuden määrä olisi ehdotetun väliaikaisen lain mukaan velallisen itsensä osalta 29,52 euroa päivässä ja velallisen elatuksen varassa olevan puolison, oman lapsen ja puolison lapsen osalta 8,34 euroa päivässä. Suojaosuus velallisella, jolla ei ole elatuksen varassa olevia henkilöitä, olisi siten 885,60 euroa kuukaudessa. Määrä vastaa tämänhetkistä takuueläkkeen tasoa. Ehdotetun väliaikaisen lain mukaan suojaosuuden

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

määrä tarkistettaisiin vielä oikeusministeriön asetuksella vuoden 2023 alusta lukien. Tarkistamiseen sovellettaisiin kansaneläkeindeksistä annettua lakia.

Ylivelkaantumisen torjuminen on hallitukselle erittäin tärkeä prioriteetti. Ulosottokaaren muutostarpeita on selvitetty hallituskaudella valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan hankkeessa. Syyskuussa hallitus antoi eduskunnalle ulosottokaaren muuttamista koskevan esityksen, jossa ehdotetaan, että velalliselle annettavia vapaakuukausia lisätään. Nyt esitettävä väliaikainen suojaosuuden korottaminen helpottaa velallisten asemaa poikkeuksellisessa taloustilanteessa, jossa inflaatio on korkea ja kuluttajahinnat nousevat.

Työ ulosmittausjärjestelmän parantamiseksi jatkuu oikeusministeriössä annettujen esitysten jälkeenkin. Käynnissä on hanke, jossa selvitetään ulosmittauksen laskentasääntöjen ja sosiaaliturvaetuksien yhteensovittamista. Selvityksellä luodaan tietopohjaa myöhemmin käynnistettävälle ulosmittausjärjestelmän laajemmalle uudistamiselle.

Nyt käsiteltävän lain ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2023 ja olemaan voimassa koko ensi vuoden ajan, elikkä 31.12.23 saakka. — Kiitoksia, tack.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Räsänen.

14.31 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tavoitteena on siis nostaa ulosoton suojaisuus takuueläkkeen tasolle ensi vuoden ajaksi. Onkin todellakin tärkeää ja ajankohtaista tarkastella keinoja, joilla kuluttajien maksukyky turvataan. Jo pelkästään ruoan hinnannousu aiheuttaa toimeentulovaikeuksia monille pienituloisille kotitalouksille, ja bensiinin ja sähkön korkea hinta sekä asuntolainojen koronnousu voivat johtaa velkaantumiseen ja maksukyvyttömyyteen, ja jotta estetään pitkäaikaiset negatiiviset vaikutukset yksittäisiin kuluttajiin ja kotitalouksiin, on todellakin tarpeen tehdä monia toimia sen välttämiseksi. Tänäpä, tämän iltapäivän istunnon aikana, käsittelemme useampiakin näitä toimia.

Myös ulosotossa olevien kuluttajien maksukykyä on turvattava. Suojaosuuden nostamisella saadaan siis kasvatettua velalliselle käteen jäävää rahaosuutta, ja suurempaa käyttövaraa voidaan hyödyntää kasvaneisiin asumismenoihin ja kuluttajahintoihin. Tämä suojaosuuden korotus on prosentuaalisesti varsin suuri mutta tarkoitettu tilapäiseksi. Ja totean vielä, että tämä on myös aika merkittävä muutos, nimittäin arvio tämän ehdotetun väliaikaisen lain yhteenlasketuista vaikutuksista perimistulokseen on 76 miljoonaa euroa vuodessa.

Hallituksen esityksessä olevan taulukon mukaan määräaikaisesta suojaosuuden nostosta hyötyvät pienituloisimmat velalliset, joihin helpotukset onkin tarpeen kohdistaa. Ulosmittauksen osuus pienenee myös niillä, joiden nettotulo on 3 000—6 000 euroa, mutta keskituloisille, 2 000—3 000 nettona ansaitseville muutos ei kuitenkaan taulukon mukaan tuo helpotusta. Ottaen huomioon, että tällä hetkellä kaikki elämisen ja asumisen kustannukset ovat nousussa, olisi tarpeen varmistaa, että huojennus kohdistuisi kaikkiin ulosottovelallisiin yhdenmukaisesti.

Tässä esityksessä on varsin kattavasti pohdittu muutosehdotuksesta aiheutuvia taloudellisia seurauksia sekä velallisille että velkojille. Muutokset eivät itse asiassa velallisillekaan ole itsestäänselvästi edullisia, vaikka tilapäisesti käyttöön jäävien varojen määrä kasvaakin. Nimittäin pidentyvät velkojen maksuajat yhdistettynä mahdollisesti nopeasti ja paljon kasvaviin korkoihin voivat pahentaa myöhemmin vuosina velallisten maksuvaikeuksia. Mutta ehdotettu muutos toiminee tilapäisenä ja nopeana apuna syntyneeseen talousahdin-

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

koon, jonka kehitystä on vielä vaikea arvioida. Toisaalta on mahdollista sekin, että nousevat hinnat ja korot ovat pidempiaikainen ongelma. Siksi tulisi mielestäni pohtia sitäkin, pitäisikö tämä ulosoton suojaosuuden taso säätää sellaiseksi, ettei sitä tarvitsisi erilaisin tilapäisratkaisuin muuttaa.

Harkittaessa suojaosuuden oikeaa tasoa on toki huomioitava myös velkojen oikeudet. Ulosotto ei saa muodostua niin velallisyystavalliseksi, että velkojen saatavien perintä kohtuuttomasti vaikeutuu, ja täytyy muistaa, että velkojissakin on hyvin monenlaisessa taloudellisessa tilanteessa eläviä ihmisiä ja yrityksiä. Lisäksi tässä esityksessä todetulla tavalla on huomioitava, että todellakin näitä velkoja on monenlaisia tahoja, ja esityksessä on myös pohdittu sitä, että tämän tilapäisen muutoksen ei katsota olevan velkojen kannalta kuitenkaan kohtuuton.

No, saatavien kertymien tasoa ja kertymien pienenemisen kerrannaisvaikutuksia luoton myöntämiseen, vuokramarkkinoihin ja työllisyyteen on syytä seurata tarkasti. Olisikin tärkeää, että näistä lainmuutoksen vaikutuksista tehtäisiin perusteellinen vertaileva analyysi, jota sitten voitaisiin käyttää, kun myöhemmin lainsäädännön pohjaksi kerätään tutkittua tietoa suojaosuuden oikeasta tasosta ja muista velallisten asemaa helpottavista toimista.

Tulee myös huomioida, että lapset, jotka kasvavat pienituloisissa ja taloudellisista haasteista kärsivissä perheissä, kärsivät usein pitkittyneistä ongelmista, ja perheiden tukeminen lapsen oikeuksien näkökulmasta on erityisen merkityksellistä haastavissa elämäntilanteissa. Joissain lausunnoissa oli myös ehdotettu tarkasteltavaksi velallisen elatuksen varassa olevan oman lapsen ja puolison lapsen osalta laskettavan suojaosuuden nostoa samanaikaisesti tämän velallisen suojaosuuden kanssa.

Sitten vielä, puhemies, lopuksi: Kiinnitin huomiota siihen, että Suomen Ulosottoylitarkastajat ja -tarkastajat kehotti tämän ehdotetun lakiehdotuksen sijasta miettimään vaihtoehtoisia tapoja. He ehdottivat ulosmittaussäännösten muuttamista niin, että tässä tulorajaulosmittauksessa suojaosuuden ylittävistä nettopalkan osasta ulosmitattaisiin nykyisen kahden kolmasosan sijasta puolet eli yksi kahdesosa. Jäin itse miettimään tätä, ja toivoisin, että ministeri kommentoisi, mitä mieltä te tästä olette. Nimittäin kyllähän tällainen muutos lisäisi myös kannusteita työn vastaanottamiseen ja työn tekemiseen, eikä sitten aiheuttaisi samalla tavalla näiden velkarästien siirtymistä tulevaisuuteen, kuten tämä ehdotus aiheuttaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Annan mahdollisuuden vastauspuheenvuoroille, mikäli niitä halutaan käyttää. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] — Edustaja Meri.

14.39 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Äskeisessä puheenvuorossa tuli hyvin kyllä esille tämän esityksen yksi haaste, ja se on, että se ei osu keskituloiisiin. Ja oikeastaan kysyisin ministeriltä: miten tähän on suhtauduttu ministeriössä? Tämä on lakivaliokunnassa ennakkokäsittelyssä, joten en voi siitä kommentoida.

Toinen kysymys, mistä haluaisin kysyä ministeriltä, on se, että tulee tämä kokonaisuu-distus ulosottokaaresta. Se on erittäin hyvä asia, koska olette tuoneet myös hyviä esityksiä. Tämä on hyvä esitys, vaikka siinä on tämä keskituloisia koskeva ongelma. Katsotaan, mitä sille voidaan tehdä lakivaliokunnassa, mutta jos teillä olisi ideoita. Ja toinen on tämä vaapaakuukausia koskeva esitys, joka on myös lakivaliokunnassa. Mutta miten tämä yhteisvaikutus ja uudet keinot? Olen itse esimerkiksi esittänyt sitä, että ensin pääoma lyhenisi ja sitten vasta korot, jotta pääsisi joskus pois siitä niin sanotusta velkavankeudesta. Mitä siitä

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

ajattelette, ja otetaanko tämä huomioon siinä kokonaisuudistusselvityksessä? — Kiitos oikein paljon.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Werning.

14.40 **Paula Werning sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministeriä jälleen tästä erittäin hyvästä esityksestä, minkä esittelitte juuri täällä salissa, ja sama huoli oikeastaan minullakin on näitten keskituloisten ihmisten osalta, että vaikka nyt tämä uudistus ei kosketa näitä keskituloisia, niin millä tavalla sitten voitaisiin tehdä tästä ulosmittausjärjestelmästä tasapuolisempi, että se huomioisi kaikki nämä tuloluokat yhtä lailla.

Ja toinen asia, mitä toivon, on, että sitten kun tätä ulosottokaaren kokonaisuudistusta tehdään, että millä tavalla pystytään myös alueelliset erot huomioimaan, että siellä ulosotolaitoksissa nämä ulosottoviranomaiset työskentelisivät tasapuolisesti kaikkialla Suomessa. Jatkuvasti tulee yhteydenottoja kansalaisilta sieltä, missä koetaan alueellista epätasa-arvoa ja epäkohtia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Myllykoski.

14.41 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ihan alkuunsa kiitetään ministeriä taas oivallisesta ja hyvästä esityksen tänne tuomisesta, koska kyllä tässä hetkessä nyt tarvitaan niitä välineitä. Ja tämä on ollut kyllä vasemmistoliiton pitkäaikainen tavoite, että me pystymme tähän tasoon pääsemään, eli takuueläke olisi se taso kaikkiaan, mistä puhutaan. Mutta on myös todettava — kuten täällä edustaja Meri totesi — että me tarvitsemme jotain muutakin, kun sitten tehdään kokonaisuudistusta. Ja yksi on juuri — ainakin henkilökohtaisesti — myös se, että pääomaa lyhennettäisiin ja me pystyttäisiin jotenkin tekemään korkorajauksia siihen, paljonko korkoja sitten kehittyy. Mutta kaiken kaikkiaan asia menee eteenpäin.

Kysyisin ministeriltä: Minkälaisia selvitystyökaluja meillä on jo valmisteilla, jotta vuoden aikana todella voimme saada kaiken irti tästä?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Strand.

14.42 **Joakim Strand r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Här är alltså avsikten att höja det skyddade beloppet vid utsökning till samma nivå som garantipensionen. Här har varit många goda talturer — hyviä puheenvuoroja.

Tässä ehkä, kun kausi on menossa loppuaan kohden, on syytä todeta, että kyllä tämä hallitus on saanut paljon eteenpäin niitä asioita, joita olemme täällä vuosikausia yhdessä ajaneet yli puoluerajojen, ja siitä voi hyvin kiittää, hyvästä yhteistyöstä. Muun muassa tämä maksuhäiriöjärjestelmän uudistaminen, mikä myös on osa tätä kokonaisuutta, lähti nyt liikkeelle, ja paljon on varmaan muutakin putkessa.

Här kan man nog bra tacka och konstatera att den här regeringen faktiskt förde fram många av de saker som man har pratat om i årtal.

Joten siitä kiitos.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Niikko.

14.43 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toki myös perussuomalaiset kiittää hallitusta tästä esityksestä, että olette ottaneet meidänkin viestiä vastaan, nimittäin tämä esitys löytyy meidän viime vuoden vaihtoehtobudjetista. Toki me toivoimme sitä, että tästä tulisi pysyvä, mutta tämä on askel oikeaan suuntaan, kuten myös aikaisemmin hallitus on ottanut neuvoista vaarin — tämän vuoden alustako taisi tulla voimaan se, että maksuhäiriömerkintä poistuu hyvin nopeasti sen jälkeen, kun velat on maksettu, eikä tarvitse enää vuosia kituutella sen asian kanssa. Tämäkin on erittäin hyvä askel oikeaan suuntaan.

Mutta kuten täällä on puheenvuoroja kuultu, niin tarvitaan kokonaisuudistus, jossa otetaisiin paremmin huomioon myös ne vähän enemmän tienaavat henkilöt, jotka ovat ulosotossa, että heidän tulotasonsa nousisi, ja sitten myös tämä, ettei velkojen perinnän yhteydessä lyhennetä velkoja ensin ainoastaan korkojen osalta. Perussuomalaiset esitti myös tässä omassa esityksessään viime vuonna, että vähintään puolet siitä lyhennyksestä pitäisi kohdistua pääomaan, koska tällä hetkellä perintäyhtiöt voivat käyttää sen kokonaisuudessaan korkoon ja pääoma ei vähene. Tällainen koronkiskonta pitää saada Suomessa loppumaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Satonen.

14.44 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös kokoomuksen puolelta kiitokset tästä esityksestä hallitukselle, ja oikeastaan koko vaalikauden tässä on tehty hyvää yhteistyötä näissä asioissa yli hallitus—oppositio-rajojen kaikkien puolueiden kesken, kuten tässä maksuhäiriömerkintäkysymyksessäkin, jossa vihdoinkin päästiin eteenpäin. Tämä suojaosan korotus oli myös mukana kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa viime vuonna, ja siinä on myös sellainen näkökulma, mielestäni hyvin keskeinen, että kun me olemme nyt työvoimapulassa, niin tämä kuitenkin tuo myös lisää kannusteita sitten ottaa niitä töitä vastaan — ja nimenomaan niitä verokirjalla tehtäviä töitä, koska tässä on se riski, että jos tästä ei juuri mitään itselle jää, niin sitten helposti hakeudutaan harmaan talouden piiriin, ja se ei tietenkään ole sitten koko yhteiskunnan edun mukaista.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Elomaa.

14.45 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulosottokaaren muuttaminen suojaisuuden korottamiseksi on hallitukselta oikeasuuntainen liike, ja myös perussuomalaiset kiittävät ministeriä tästä asiasta. Mutta keskituloisiin tämä ei nyt oikein kohdistu, ja se on tietysti puute. Suojaisuuden nostoon olen myös tehnyt itse lakialoitteen, joka oli vähän suurempi, tarkoituksella vähän korkeampi. Kysyisinkin ministeriltä, onko teidän mielestänne näihin elinkustannuksiin, mitä tällä hetkellä on, riittävä tämä suojaisuuden nosto.

Maksuhäiriömerkintä poistuu kuukauden sisällä, jos ihminen on maksanut kaiken, ja se on hieno asia, mutta kysymys kuuluu, koska se tulee vihdoinkin ja viimein sitten voimaan. Tuleeko se jo ensi vuoden alussa, niin kuin olen uumoillut? Myös ulosottomiesten provikkapalkka on käsitykseni mukaan poistunut, kiinteä palkka tullut tilalle. Tästä on paljon tullut

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

puhuttua täällä salissa, ja nyt kysynkin, miksi siitä ei ole ilmoitettu sen enempää ja pitääkö se nyt paikkansa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Reijonen, ja sen jälkeen ministeri.

14.47 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Nyt käsitellään tätä lain muuttamista ulosottokaaren osalta, ja on tullut itsellenikin kysymyksiä aikaisemminkin ulosottoon ja omaishoidon tukeen liittyen. Lähinnä kysyisin myös sitä, mitenkä tässä on huomioitu ja huomioidaan jatkossa kenties paremmin tämä, minkälaiseen välikäteen ja osaan joutuvat sitten henkilö ja perheet, jos on ulosotto käynnissä ja kuitenkin ollaan omaishoitajia ja omaishoidon tuki on siinä myös kyseessä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri.

14.47 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos edustajille rakentavista puheenvuoroista.

Tämähän on kokeilu, ja katson, että on erittäin tärkeää, että me tehdään nyt tällainen kokeilu, josta saamme paljon tietoa sitten siitä, miten se kokonaisuudistus kannattaa tehdä.

Tässä on puheenvuoroissa esitetty, että nämä maksusuoritukset kohdennettaisiin ensin pääomaan eikä korkoon. No, siis tämä kohdennusjärjestys, mikä meillä nyt on, vastaa kauppakaaren säännöstä, eikä oikeusministeriössä katsota perustelluksi, että ulosotossa sovellettaisiin erilaisia säännöksiä kuin maksettaessa velkaa vapaaehtoisesti. Ulosottohan perustuu aina kyseistä vastuuta koskevaan sääntelyyn ja sopimukseen, ja tietysti yleisen maksumoraalin kannalta olisi haitallista, jos olisi velalliselle edullisempaa päästää se maksu ulosottoon kuin että hän suorittaisi sen normaalilla tavalla — tämän varmasti kaikki ymmärtävät. Elikkä pääoman asettaminen etusijalle johtaisi myös siihen, että viivästyskorko menettäisi merkityksensä tuoreidenkin velkojen perinnässä, ja tämä on se syy, miksi tätä muutosta ei haluta tehdä.

Äärimmäisen tärkeätä on se, että nyt kun lähdetään myös tätä kokonaisuudistusta tekemään, niin katsotaan juuri nämä loukut, mitkä meillä tänä päivänä on, niin että saadaan paremmin yhteensovitettua se, että kun henkilö saa erilaisia sosiaalietuuksia, niin hän ei samalla sitten joudu tilanteeseen, jossa se sosiaalietuus tavallaan menee sitten heti siihen ulosottoon. Sehän ei tässä saisi olla tarkoituksena, eikä niin saisi olla, mutta tämä on ongelma, mikä meillä nyt tänä päivänä on. Sen takia tämä laaja selvitystyö on käynnissä oikeusministeriössä, ja sen takia sitä halutaan tehdä huolellisesti, ja voidaan sanoa näin, että pysyvien ja laajojen muutosten tekeminen ulosottokaareen vaatii huolellista valmistelua. Ja juuri seuraavaa hallitusta varten, riippumatta siitä hallituspohjasta, se selvitystyö, mikä nyt tehdään oikeusministeriössä, tulee tarpeeseen, ja me yritetään tehdä siitä niin kattava selvitys kuin mahdollista, jotta me saadaan niin oikeudenmukainen järjestelmä kuin mahdollista.

Sitten näiden maksuhäiriömerkintöjen muutoksesta: Sehän astuu voimaan nyt 1.12. elikkä aika pian. Se on äärimmäisen suuri muutos ja äärimmäisen tärkeä muutos, jonka tämä eduskunta on kokonaisuudessaan hyväksynyt, ja myös muuten hallitushan on toiminut erittäin ahkerasti tällä saralla. Tänään meillä oli myös ministerityöryhmän kokous, jossa käytiin lävitse kaikki se, mitä ollaan tehty velkajärjestelyn puolella: ollaan tehty muu-

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

toksia, jotka tavallaan parantavat esimerkiksi yksinyrittäjän mahdollisuuksia päästä uuteen alkuun, ja positiivinen luottotietorekisteri on tulossa ja niin edelleen. Sitten muistutan kaikkia myös siitä, että kun puhuttiin keskituloisista, niin kaikkia suomalaisiahan hyödyttää myös sähkötuki, jota hallitus vuodenvaihteen jälkeen maksaa, jos kuluttajan sähkölasku nousee 400 tai 500 euron ylitse kuukausittain. Elikkä näillä toimenpiteillä myöskin helpotetaan sitä keskituloisten tilannetta.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan. — Edustaja Niikko.

14.51 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen päätös nostaa ulosoton suojaisuus väliaikaisesti takuueläkkeen tasolle on hyvä ja kannatettava asia. Toki tästä täytyy antaa kiitos niille kaikille eduskuntaryhmille, kuten myös perussuomalaisille, jotka ovat vaihtoehtobudjeteissaan tämän nostaneet useasti esille, kuten perussuomalaiset tekivät viime vuonna. On hyvä, että hallitus kuuntelee myös oppositiota näissä asioissa.

Tämän lisäksi, kun hallitus nytten on myös tässä saamassa lain voimaan 1.12., kuten ministeri mainitsikin sen, että maksuhäiriömerkintä poistuu kuukauden kuluessa, kun velka on maksettu, tämä on erittäin tärkeä uudistus niille ulosotossa oleville henkilöille, jotka suorittavat velkansa ja aloittavat esimerkiksi työntöön kautta kartuttamaan uudelleen pesämunaa elämässä.

Ministerit, te varmasti tiedätte sen, että on hyvin paljon erilaisia tarinoita ihmisillä, jotka ovat ulosotossa. Kaikki ei suinkaan johdu siitä, että ihmiset elävät pikavippiunelmissaan ja tekevät tahallisesti velkaa elämällä tietoisesti yli varojen. Hyvin monen tarina on kuitenkin todella raadollinen ja toisenlainen kuin ihmiset monesti ymmärtävät. Usein siellä on taustalla sairautta, perhesuhteiden ongelmia, kuten avioeroja, ja siellä on työttömyyttä, ja sen lisäksi ihmisillä on joskus tilanne sellainen, ettei oikeasti saa töitä mistään, vaikka kuinka hakisi. Tällöin ihminen voi joutua velalliseksi ja ulosoton uhriksi — voisi näin sanoa, koska todellisuudessa monet heistä ovat uhreja. Se, että hallitus ei ole vielä halunnutkaan lähteä pohtimaan sitä asiaa, että ulosotossa tämän lyhennyksen tulisi lyhentää ennen kaikkea pääomaa eikä korkoja, ei ole mielestäni perusteltua.

Maininta siitä, että peruste johtuu tästä peruskauppakaaren mukaisesta mallista, että velalliselle ei saisi syntyä suhteetonta etua siitä perintätoimesta, jos hän vähentäisi ensin pääomia: Perussuomalaiset tämän vuoksi on varmasti tehnyt kohtuullisen esityksen viime vaihtoehtobudjetissaan. Me esitimme, että vähintään 50 prosenttia siitä perittävästä pääomasta kohdistuisi pääomaan ja 50 prosenttia sitten niihin korkoihin. Eikö tämä toisi kuitenkin lähemmäksi sitä oikeudenmukaisuutta myös velkojia kohtaan? Velkojat saisivat edelleen sitä viitekorkoansa vastaavaa tuloa, mutta eivät kohtuuttomia määriä. Me tiedämme näitä tarinoita kuultuamme, jokainen täällä istuva edustaja, että nämä pikavippiyritykset toimivat hyvin moraalittomalla tavalla, kun ne myyvät niitä velkojaan sen jälkeen eteenpäin näille perintäyhtiöille. Usein taustalla ovat myös samat omistajat jopa niissä perintäyhtiöissä kuin velan antaneessa yhtiössä, ja siitä velan myynnistä on tullut hyvää valuutaa, vaikka ihmisellä olisivat luottotiedot menneet ja vaikka hän ei olisi töissä, koska kaikki velka kasvaa koron korkoa päälle. Tiedän useita henkilöitä, jotka ovat töissä ja heiltä menee suurin osa rahoista ulosottoon, ja syy, miksi he käyvät töissä, vaikka he sanovat, että saavat vähemmän rahaa käteen kuin saisivat, jos jäisivät sosiaaliturvan varaan, on mielestäni erittäin arvostettava: He sanovat, että he haluavat pysyä mukana tässä yhteiskunnassa. He pelkäävät, että he syrjäytyvät lopullisesti, jos he jäävät kotiin suremaan niitä val-

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

tavia velkojaan ja eivät käy töissä. On ihmisiä, jotka maksavat isoistakin tuloista suurimman osan perintäyhtiöille, ja ne menevät korkoon hyvin monessa tapauksessa, ja se on todella mielestäni epäoikeudenmukaista. Tiedän itsekin henkilökohtaisesti sellaisia ihmisiä, joilla on kansanedustajan tulot, ja he eivät saa velkaa lyhennettyä juuri millään tavalla, koska niitä korkoja on kertynyt niin paljon. Ja kun tällaisissa kohdissa, näissä isoissa kuvissa on ammatti-ihmisiä, jotka työtä haluavat tehdä, niin toivoisin, ministeri, että löytyisi jonnäköinen keino antaa heillekin myös oikeudenmukaisuutta siinä mielessä, että tämä koron korolla oleva pelailu ei johtaisi loppuelämän pituiseen velkavankeuteen. Toki voidaan sanoa, että voi hakea velkajärjestelyyn ja sitä kautta pyrkiä pääsemään kohtuullisuuteen, mutta ikävä kyllä, monet heistä eivät siihen pääse ja vielä suurempi osa ei kykene siihen prosessiin. Se prosessi on pitkä, se ei ole helppo, ja ne voimavarat eivät edes tukihenkilöiden toimesta usein johda yhtään mihinkään.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä on toki hyvä myös olla kiitollinen siitä, että eduskunnassa on valmisteilla laki, joka mahdollistaisi nykyistä useamman lyhennysvapaakuukauden hyödyntämisen. Tätäkin odotamme, ministeri, ilolla, että velalliselle tulisi vapaa-kuukausien määrän nosto jopa neljään vuodessa. Tämä helpottaisi niissä tilanteissa, kun on todellinen tarve tehdä esimerkiksi välttämättömiä hankintoja tai sairauden johdosta maksuja maksaa kotitaloudessa.

Arvoisa puhemies! Kuten ministeri tänään mainitsi, toivon, että ensi hallituskaudella hallitusneuvotteluissa puolueet olisivat jo valmiita siihen, että tämä kokonaisuudistus tehtäisiin ensi vaalikauden aikana ja tällöin tätä kohtuullisuutta haettaisiin lisää. Ja tässä yhteydessä toivoisin, että hiukan lisää kiristettäisiin myös näitten pikavippiyhtiöiden liiketoimintaa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.58.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.13.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Said Ahmed poissa, edustaja Mälykoski poissa, edustaja Werning poissa, edustaja Wallinheimo poissa, edustaja Meri poissa. — Edustaja Mäenpää.

18.14 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puheenjohtaja! Tässä ulosottokaaren pykälää kun käsittelemme tänään aikaisemmin, siinä nousi esiin se kohtuuttomuus, jota eri edustajat täällä nostivat esiin, että nämä ulosottoon päätyvät ihmiset ovat hyvin usein velkaantuneet ensin joko pikavippien tai sitten näitten perintäyhtiöiden kautta ja hyvin usein näiden välinen yhteistyö on hyvin tiivistä, että se näyttää jopa suunnitelmalliselta. Tämän vuoksi tätä lakia pitäisi minun mielestäni muuttaa sillä tavalla, että nämä teollisuudenhaarat, nämä kaksi, eli teollisuus ja pikavippiteollisuus, eivät pystyisi kohtuuttomasti venyttämään

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

suomalaisia vähä- ja heikko-osaisia, jotka omaa taitamattomuuttaan saattavat itsensä korviaan myöten nesteeseen näillä pikavipeillä.

Minun mielestäni olisi ihan loogista, että näihin tehtäisiin pari muutosta, pari korjaus ehdotusta. Yksi on sellainen, että jos oletetaan, että tämä perittävä summa on 100 euroa, niin mielestäni sen päälle tulevat kulut — perintäkulut, korkokulut — eivät saisi ylittää tätä 100:aa euroa. Silloin minun mielestäni tulisi näille alkuperäisille luotonantajille tai tavaranmyyjillekin vastuuta siitä, että he tietävät, että jos he jollekin myyvät velaksi tai antavat velkaa satasen, niin he eivät sillä kovin paljon pääse rikastumaan. On esimerkkejä, että muutaman kympin lasku on noussut useisiin satoihin euroihin, ja tämä on mielestäni väärin. Olen myös jeesannut yhtä kaveria, joka oli hyvin velkaantunut, ja tämä on toinen parannusehdotus: sinne ulosottolakiin merkattaisiin semmoinen tieto, että oikeasti vuosittain annettaisiin tälle ulosotossa olevalle velalliselle päivitetty tieto siitä, paljonko hänellä on ulosotossa velkaa. Tiedän kokemuksesta, että eräs kaveri, jota jeesasin, luuli, että hänellä on kymmeniätuhansia velkaa, ja mielestäni se aiheutti kaikenlaisia muunkinlaisia ongelmia, ja sitten lopuksi ilmeni, että hänen ulosottovelkansa olikin vain viisi prosenttia siitä, mitä hän luuli sen olevan. Mielestäni tällainen olisi hyvä, että velalliselle vuosittain kerrottaisiin, paljonko hänen velkansa on ollut esimerkiksi jokaisen vuoden viimeisenä päivänä. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Talvitie poissa, edustaja Laukkanen poissa. — Edustaja Laakso.

18.17 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Vaikka äskeisessä asiakohdassa annoin vähän hallitukselle sapiskaa, niin tässä täytyy taas antaa kehuja, koska ulosoton suojaosuutta on tässä tilanteessa pakko nostaa, koska tilanne on se, että monella ei raha riitä enää kunolla ruokaankaan.

Edustaja Mäenpää otti hyvin esiin näitä ongelmajuttuja tässä, ja on itsekin pakko sen verran kompata aiheen vierestä, että on usein niin, että nuoret ajautuvat tällaisiin kierteisiin. Kun ulosottoon menee aivan liian paljon rahaa, niin totutaan siihen, että voidaan sitten elää esimerkiksi sosiaali- tai muilla tuilla, ja siinä kohtaa kun on sitten viidessä vuodessa opittu se elämäntapa, niin siitä on tullutkin oikeasti elämäntapa — tarkoittaa sitä, että siitä ei ole enää mielekästä lähteä.

Tosiaankin edustaja Mäenpää toi tämänkin asian esiin, että ei ole kovinkaan helppoa usein tietää... Se, mitä on ulosotossa, se on helppo, ja sen ulosottoviranomaiset lähettävätkin varmasti kerran vuodessa, mutta en tiedä, pitäisikö olla Suomessa joku erillinen velkarekisteri tai vastaava, mistä ihminen pystyisi tosiaan katsomaan, mikä se oma tilanne on näissä tilanteissa.

Tästä hallituksen esityksestä esitän kiitokset.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pakkokeinolain ja esitutkintalain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 217/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. — Keskustelu, ministeri Henriksson.

Asian käsittelyssä noudatettiin aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.58 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi pakkokeinolakia, esitutkintalakia ja eräitä niihin liittyviä lakeja. Pakkokeinolainsäädäntöä koskevien muutosten tarkoituksena on ensinnäkin selventää pakkokeinolainsäädännön sellaisia säännöksiä, jotka ovat käytännössä osoittautuneet epäselviksi tai tulkinnanvaraisiksi. Tarkoituksena on myös tehostaa pakkokeinoasioiden käsittelyä siltä osin kuin tämä voidaan tehdä vaarantamatta käsittelyn kannalta olennaisia perusoikeusintressejä.

Värderade talman! Syftet med ändringarna i den här lagstiftningen om tvångsmedel är för det första att förtydliga sådana bestämmelser i tvångsmedelslagstiftningen som i praktiken har visat sig vara oklara eller lämna rum för tolkning. Dessutom föreslås flera ändringar som stärker de grundläggande fri- och rättigheterna för personer som är föremål för tvångsmedel.

Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi useita pakkokeinon kohteena olevan henkilön perusoikeus-suojaa vahvistavia muutoksia. Nämä perustuvat voimassa olevasta sääntelystä erityisesti laillisuusvalvontaan ja oikeuskäytännössä esiin nousseisiin huomioihin.

Kiinniotetun tai pidätetyn henkilön sekä tutkintavangin yhteydenpidon rajoittamista koskevaa sääntelyä ehdotetaan uudistettavaksi selventämällä yhteydenpitorajoitusten alaa ja niiden valvontaa koskevia vastuita. Lisäksi ehdotetaan, että edellytettäisiin erityisen painavia syitä sellaisille laajoille yhteydenpitorajoituksille, jotka koskevat yhteydenpitoa nimeämättömään joukkoon henkilöitä. Tätä on pidettävä perusteltuna, koska kyseinen rajoitus sisältää varsin voimakkaan puuttumisen rajoituksen kohteena olevan henkilön perus- ja ihmisoikeuksiin, ja siksi rajoitustoimen käytössä sääntelyn välttämättömyyteen ja tarkkarajaisuuteen liittyvät vaatimukset korostuvat.

Salaisten pakkokeinojen osalta ehdotetaan muun ohessa, että telekuuntelua saisi käyttää nykyistä useamman rikoksen selvittämisessä. Lisäksi lupaa telekuuntelulle tai televalvon- nalle ei enää jatkossa lähtökohtaisesti rajoitettaisi vain tiettyihin nimettyihin teleosoittei- siin tai telepäätelaitteisiin. Tämä on keskeistä menettelyn tehokkuuden kannalta, koska eri-

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

laisten telepäätelaitteiden määrä kasvaa jatkuvasti ja nykyään laajoissa esitutkinnoissa uusia telekuuntelu- ja televalvontahakemuksia voidaan joutua tekemään jopa viikoittain.

Esitutkintalain osalta ehdotetaan ensinnäkin laajennettavaksi mahdollisuutta käyttää esitutkinnassa kuva- ja äänitallenteeseen tallennettua kuulustelua todisteena oikeudenkäynnissä. Lisäksi niin sanottujen putkakuolemien esitutkinnassa syyttäjä toimisi aina tutkinnanjohtajana, kun epäillään poliisin palveluksessa olevan henkilön syyllistyneen rikokseen.

Syyttäjän vaitiolo-oikeutta laajennettaisiin siten, että jatkossa kaikilla syyttäjillä olisi vaitiolo-oikeus luottamuksellisia tietoja antaneen henkilöllisyydestä sekä salassa pidettävistä teknisistä ja taktisista menetelmistä. Yleisen vaitiolo-oikeuden puuttumisen on nähty estävän erityisesti tietyissä vakavissa rikoksissa avoimen vuoropuhelun esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän välillä. Vaitiolo-oikeuden laajentaminen kaikkiin syyttäjiin olisi siten tarpeellista esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän välisen esitutkintayhteistyön tehostamiseksi.

Värderade talman! I sin helhet är det fråga om ett betydande ändringsförslag till lagstiftningen som huvudsakligen varit i kraft sedan ingången av 2014. Syftet med ändringarna är att göra brottsutredningen effektivare och samtidigt bättre trygga de grundläggande fri- och rättigheterna för parterna i straffprocessen.

Kokonaisuudessaan siis kysymyksessä on merkittävä muutosehdotus vuoden 2014 alusta pääosiltaan voimassa olleeseen lainsäädäntöön. Muutoksilla on tarkoitus lisätä rikostutkinnan tehokkuutta ja turvata samalla rikosprosessin osapuolien perusoikeuksia nykyistä paremmin. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Räsänen.

15.03 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys on paksu, ja nämä ehdotukset vaikuttavat kannatettavilta, mutta lähinnä tässä on ymmärtääkseni kysymys, niin kuin ministeri totesi, tällä hetkellä epäselviksi tai tulkinnanvaraisiksi koettujen säännösten selkeyttämisestä. Varmasti on paikallaan, että telekuuntelua koskevia säännöksiä muutetaan tämän hetken haasteisiin sopivammiksi. Samoin tämä, että putkakuolemissa syyttäjä toimisi tutkinnanjohtajana esitutkinnassa, on varmasti paikallaan kirjata.

Kiinnitin itse huomiota pakkokeinolain 11 lukua koskeviin muutoksiin, joissa on kysymys pakkokeinojen käytöstä alle 15-vuotiaana rikoksiin syyllistyneisiin tai epäiltyihin:

Heidänkin kohdallaan tässä lähinnä täsmennetään niin, että tällä hetkellä nykyisin lain esitoista ilmenevä oikeustila vahvistetaan lain tasolle, eli selkeytetään tätä lakia. Näin ymmärsin.

Ajattelen, että tämä on kyllä sellainen ongelma, jolle olisi jotakin tehtävä. Tämän hetken jengirikollisuus ja myös kouluväkivalta osoittavat, että nuorten osalta rikollisuus tulee yhä raaemmaksi. Poliisi kertoo jopa kymmenvuotiaista väkivaltaisiin ryöstöihin osallistuneista, ja meillä on myös alle 15-vuotiaita vakaviinkin henkirikoksiin osallistuneita. Suomessa alle 15-vuotiaat eivät ole rikosoikeudellisessa vastuussa, ja edelleenkin alle 15-vuotiaana tehdystä rikoksesta epäiltyä ei saisi pidättää, vangita tai määrätä matkustuskieltoon.

Monessa länsimaassa rikosoikeudellinen raja on alempana, esimerkiksi Tanskassa, Saksassa ja Virossa 14 vuotta ja Alankomaissa peräti 12 vuotta. Itse ajattelen, että lapsen paik-

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

ka ei toki ole vankilassa mutta kyllä rajoja tarvittaisiin. Tarvittaisiin keinoja ja mahdollisuuksia, jotka tulevat tietysti aika pitkälti sinne lastensuojelun puolelle, jossa kuitenkin sielläkään ei ole riittävästi keinoja puuttua näihin nuorten asioihin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kilpi.

15.06 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Aika lailla tarkalleen vuosi sitten jätin lakialoitteen liittyen poliisin salaisiin pakkokeinoihin ja ylimääräisen tiedon hyödyntämiseen. Nostin siinä lakialoitteessa esille puutteita, mitä siihen silloin liittyi muun muassa ylimääräisen tiedon osalta: poliisi ei esimerkiksi telekuuntelussa pystynyt käyttämään ylimääräistä tietoa hyväkseen, mutta taas sitten ylimääräistä tietoa pystyttiin kuitenkin käyttämään syyttömyyttä puolustavissa tarkoituksissa, käytännössä tarkoittaen sitä, että rikoksesta epäilty saa käyttää ylimääräistä tietoa oman asiansa ajamiseen ja hyötyäkseen siitä mutta poliisi ei. On erittäin tärkeätä, että tämä epäkohta nyt korjautuu tässä ja muutenkin salaisia pakkokeinoja kehitetään parempaan suuntaan.

Tämmöisillä lainsäädäntöuudistuksilla on tarkoitus vahvistaa yhteiskuntaa eikä heikentää, ja olen hyvin vahvasti sitä mieltä, että tässä kohtaa yhteiskunta kyllä vahvistuu. Myöskin se, että on kansalaisten etu, on oikeusjärjestelmän etu ja on koko yhteiskunnan etu, että näin tapahtuu. Haluan tästä kiittää kyllä, tässä tapahtuu oikeita asioita. Tämä on kyllä myöskin kelpo esimerkki siitä, että myös oppositiosta käsin pystytään tekemään muutoksia ja vaikuttamaan asioihin, eli siinäkin mielessä tämä on merkityksellistä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kemppi.

15.08 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Nähdäkseni kyseessä on erittäin merkittävä hallituksen esitys, ja kiitoksia ministerille, että se on tuotu näin selkeäsanaisesti tänne eduskuntaan.

Merkittävimpiä kokonaisuuksia:

Ajattelen, että tämä kiinniotetun, pidätetyn ja tutkintavangin yhteydenpidon rajoittamista koskeva sääntely, jota nyt muutetaan tai ehdotetaan uudistettavaksi, on merkittävä. Nimenomaan yhteydenpitorajoitusten alaa ja niiden valvontaa koskevia vastuita selventämällä — ajattelen, että se on hyvä.

Lisäksi salaisten pakkokeinojen osalta ehdotetaan telekuuntelun sallimista nykyistä laajemmin ja käyttöä rikosten selvittämisessä. Tietenkin laitteiden laatu ja määrä muuttuvat jatkuvasti, ja ajattelen, että tämän osalta on hyvä, että lainsäädäntöä myös kyetään uudistamaan ajassa. Tietenkin tallennetta voidaan käyttää todisteena oikeudessa jatkossa, mikäli tämä esitys menee eteenpäin, ja se on suuri muutos.

Vaitiolo-oikeuden piiriin kuuluvat tiedot käsittääkseni koskevat muun muassa tietojen antaneen henkilön henkilöllisyyttä, ja sen osalta luottamus sitten paranisi tämän esityksen myötä. Ajattelen, että tämä on hyvä keino nimenomaan lisätä luottamusta tietojen saannissa ja tätä kautta saada ehkä uutta tietoa myös suhteessa nykytilaan. Tämä syyttäjän vaitiolo-oikeuden laajentaminen on varsin tarpeellinen, ja pidän hyvänä, että se on sisällytetty tähän esitykseen.

Kyse tietenkin näissä toimissa on voimakkaasta puuttumisesta ihmisen perusoikeuksiin, minkä takia nimenomaan tämä tarkkarajaisuus ja oikeasuhteisuus näissä toimissa ja niitten käyttöön otossa on oleellista, ja sen takia toivonkin, että tämän hallituksen esityksen läpi

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

mennessä tämän yhteyteen liitetään myös selkeitä ohjeita siitä, missä tilanteissa ja missä olosuhteissa näitä keinoja voidaan hyödyntää. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen, Jari.

15.10 Jari Kinnunen kok: Arvoisa puhemies! Olen tässä 20 vuoden aikana käyttänyt satoja ja satoja pakkokeinoja ja tehnyt niitä määräyksiä ihan tuolla käytännön tasolla. Pääsääntöisesti tässä uudistuksessa on äärimmäisen hyviä kohtia — ja kiitos siitä hallitukselle, että tämä esitys on tuotu tänne — mutta on siellä myös sellaisia, jotka eivät missään nimessä tule edistämään aineellisen totuuden selvittämistä. Yksi näistä on tämä yhteydenpitorajoitusasia, joka nyt tässä äsken tuli esille. Se on tälläkin hetkellä jo kuollut kirjain, ja sen valvonta vankiloissa on lähes mahdotonta, joiltakin osin täysin mahdotonta, joten näyttäisi siltä, että siinä lähdetään nyt ampumaan tykillä hyttystä.

Mitä tuossa äsken jo puhuttiin alle 15-vuotiaan rikollisesta teosta — ei rikoksesta vaan rikollisesta teosta — epäillyistä ja heihin kohdistuneista toimista, niin siinä kyllä meidän tarvitsee olla nyt hereillä ja pyrkiä saamaan asiaan ratkaisua. Tarkoitus ei varmaankaan ole alentaa rikosvastuun ikärajaa, mutta kyllä viranomaisella tulisi olla keinoja, erityisesti törkeiden rikosten osalta, joihinkin pakkokeinoihin, joilla sitten voitaisiin aineellista totuutta myöskin alaikäisten tekemien tekojen osalta edistää.

Kaiken kaikkiaan kiitan hallitusta tästä esityksestä ja toivon, että valiokuntakäsittelyssä tähän asiaan paneudutaan oikein kunnolla.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Meri.

15.12 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Varmasti paneudutaan erittäin hyvin tähän lakivaliokunnassa. — Olisin ottanut esille tuon, mistä oikeastaan edustaja Räsänen aloitti, että maailma muuttuu ja keskusrikospoliisikin on tuonut tänä vuonna alkuvuodesta esille, että esimerkiksi 12—14-vuotiaiden väkivaltarikokset ovat kasvaneet ja ne kohdistuvat sitten siihen saman ikäluokan kaveripiiriin tai muihin henkilöihin. Minusta me voisimme käydä keskustelun myös Suomessa rikosoikeudellisen alaikärajan alentamisesta. Perussuomalaisten uudessa kriminaalipoliittisessa ohjelmassa on esimerkiksi esitetty, että se voisi olla 14 vuotta. Muun muassa Virossa ja Saksassa se on 14 vuotta. Silloin kaikki nämä pakkokeinot tulisivat myös käyttöön. Tässä on nyt tilanne, että alle 15-vuotiaiden osalta ei tule käyttöön pidättäminen, vangitseminen ja matkustuskielto, mutta joskus voisi olla esimerkiksi rikoksen selvittämiseksi hyvinkin tarpeellista, että nuori on hetken aikaa pidätetty.

Tästä perussuomalaisten ehdotuksesta koskien alaikärajan laskua on esitetty tämmöisiä heittoja, että perussuomalaiset haluavat 12—14-vuotiaat vankilaan, mutta semmoistahan me ei olla koskaan esitetty. Miksi esittäisimme ja miten voisimme esittää, koska eiväthän nyt 15—17-vuotiaat tälläkään hetkellä pääsääntöisesti minnekään vankilaan joudu, jos ei nyt puhuta jostakin vakavista henkirikoksista, ja miten nyt 14-vuotiailla olisi sitten ankarimmat rangaistukset? Joten korjattakoon tämä ehkä vastustajien väärä hokema pois tuolta ilmoilta.

Sitten olisin kysynyt ministeriltä oikeastaan, miten suhtaudutte: Tämä jengirikollisuus on tosi vakava, ja niin kuin olemme huomanneet, Ruotsissa on todella sellainen tilanne, että siellä ollaan melko pulassa jo, kun toisille asuma-alueille ei voi mennä, ja Ruotsin uusi

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

hallitus on nyt tuonut esille erilaisia keinoja esimerkiksi siten, että tietyillä alueilla voitaisiin ratsata autoja ja ihmisiä helpommin, kun etsitään muun muassa aseita. Miten Suomessa, oletteko te ministeriössä edes harkinneet sitä, että me saisimme vähän kovempia työkaluja siihen, miten estämme rikoksia? Tällä hetkellähan pitää olla epäily rikoksesta, jotta voi mennä jotakin henkilöä katsomaan, että onko hänellä aseita. Jos olisi esimerkiksi joku nuorisojoukko ja katsoisi, että nyt on vähän outoa toimintaa, niin voisi mennä katsomaan, onko taskussa teräaseita tai aseita. Nyt se ei ole mahdollista noin vain mennä ratsaamaan, ja tämä olisi yksi sellainen asia. Toivon, että te ministeriössä tätä pohditte. Me perussuomalaiset tulemme kyllä ajamaan tämänsuuntaista politiikkaa, ja toivomme, että muutkin heräävät tähän todellisuuteen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Wallinheimo.

15.15 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Nämä tässä kokonaisuudessa esitetyt muutokset ovat kaikinensa hyviä muutoksia. Se, että salaisten pakkokeinojen osalta ehdotetaan muun muassa, että telekuuntelua saisi käyttää nykyistä useammin rikoksen selvittämisessä ja että lupaa telekuuntelulle tai -valvonnalle ei enää jatkossa lähtökohtaisesti rajoitettaisi vain tiettyihin luvan hakemisen hetkellä tiedossa oleviin telesoitteisiin, ovat kaikki todella hyviä uudistuksia ja varmasti antavat poliiseille lisää työkaluja.

Lisäksi se, että myös mahdollisuutta käyttää esitutkinnassa videotallenteeseen tai siihen rinnastettavaan muuhun kuva- ja äänitallenteeseen tallennettua kuulustelua todisteena oikeudenkäynnissä laajennettaisiin, on hyvin tervetullut uudistus. Kuten tässä edellä edustajat Kilpi ja Kemppi totesivat, tässä laissa on paljon hyvää, joten kiitän ministeriä jo tässä vaiheessa hyvästä valmistelusta ja toivon tälle menestystä valiokunnassa.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Henriksson.

15.16 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Kiitos myös näistä kaikista kommentteista.

Tämä on tärkeä uudistus, ja tässä ollaan kuunneltu myös meidän laillisuusvalvojamme ja on myös otettu huomioon ne ponnet ja lausumat, jotka eduskunta on aikaisemmin näistä asioista lausunut. Ne on tässä otettu nyt huomioon. Erittäin tärkeänä pidän myös tätä syyttäjän vaitiolo-oikeutta ja sen laajentamista, koska se myös merkitsee sitä, että poliisin ja syyttäjän välinen yhteistyö helpottuu, ja sitä me tarvitaan tässä maassa, elikkä sen takia tämäkin oli erittäin hyvä uudistus.

Nämä alle 15-vuotiaat: Niin kuin tässä on tullut esille, niin valitettavasti myös meillä alle 15-vuotiaat syyllistyvät rikoksiin ja joskus myös vakaviin sellaisiin, ja sen takia tämä selvittämisintressi on suuri ja sen takia myös näitä pakkokeinoja saadaan nyt käyttää myös alle 15-vuotiaisiin. Sitten on hyvä muistaa se, että vaikka meillä on 15 vuotta ikäraja rikosoikeudellisena ikärajana, niin sehän ei tarkoita sitä, että alle 15-vuotias ei joutuisi toimenpiteitten ääreen. Meillä on lastensuojelu ja lastensuojelutoimenpiteet, ja ainakin sen tiedon perusteella, mitä minulla on, niin niissä maissa, joissa se rikosoikeuden vastuuikäraja on alhaisempi, niin yleensä ne toimenpiteet vastaavat niitä meidän lastensuojelun toimenpiteitä. Sitten on myös hyvä muistaa se, että hallitushan on käynnistänyt monta sellaista hanketta, jotka juuri puuttuvat näihin nuorten rikosten kanssa oireilevien käyttäytymiseen. Muun muassa täällä Vantaalla on semmoinen pilottihanke käynnistynyt, ja siitä on tulossa

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

paljon hyvää tietoa, miten pystytään ennaltaehkäisemään tällaisia vahingollista rikoskierrettä.

Mutta itse tämä lakiesityshän nyt lähtee pakkokeinolainsäädännön parantamisesta, siitä, mitä silloin tehtiin 2014, ja tämä on siinä mielessä tärkeä ja tervetullut uudistus. Ja toivon myös, että lakivaliokunta paneutuu tähän huolellisesti ja käy myös kaikkia näitä kysymyksiä, jotka tähän asiaan liittyvät, sitten valiokunnassa tarkasti lävitse. Sitten on seuraavien eduskuntavaalien alla käytävä keskustelu myös näistä muista asioista, mutta ne eivät nyt liity juuri tähän lakiesitykseen. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain, kuluttajansuojaviranomaisen eräistä toimivaltuuksista annetun lain 13 §:n ja oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 218/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Henriksson.

Keskustelu

15.19 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Eduskunnalle on toimitettu kuluttajansuojalain ja eräiden muiden lakien muuttamista koskeva hallituksen esitys. Esityksellä tehostetaan kuluttajaluottoja koskevaa sääntelyä. Hallituksen tavoite on vähentää kuluttajaluottoihin liittyviä velkaongelmia. Lisäksi esityksen tavoitteena on ohjata kuluttajaluottojen hinnoittelua ja markkinointia yhteiskunnallisesti hyväksyttävämpään suuntaan sekä estää luotonottoon ja maksamiseen liittyviä väärinkäytöksiä.

Ehdotuksen mukaan kuluttajaluottojen korkokatto laskettaisiin nykyisestä 20 prosentista 15 prosenttiin. Samalla korkokatto sidottaisiin viitekorkoon siten, ettei luottosopimuksen mukainen korko voisi nousta yli 20 prosentin. Edelleen hallitus ehdottaa hyvän luotonantotavan sisältöä koskevan säännöksen tarkentamista sekä elinkeinonharjoittajalle asetettavaa velvollisuutta esittää tarjolla olevat maksutavat verkkokaupassa siten, että muut kuin luotolliset maksutavat esitetään ensimmäisinä.

Lisäksi ehdotetaan muutoksia henkilöllisyyden todentamisvelvollisuutta koskevaan sääntelyyn. Tarve muutoksiin heräsi niin kutsutun Vastaamo-tapauksen johdosta. Todentamisvelvollisuus laajenisi koskemaan hyödykesidonnaisia kertaluottoja ja kaikkia tilanteita, joissa verkko-ostokset maksetaan laskulla.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Värderade talman! Regeringen föreslår ändringar i konsumentskyddslagstiftningen, lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna och rättegångsbalken. Ändringarna föreslås för att minska skuldproblemen i samband med konsumentkrediter. Vi behöver förebygga överskuldsättning och göra prissättningen av krediter mer skälig. Prissättningen och marknadsföringen av konsumentkrediter styrs nu i en riktning som är samhällseligt mer godtagbar. Regeringen föreslår att räntetaket för konsumentkrediter sänks från nuvarande 20 procent till 15 procent. Samtidigt ska räntetaket bindas till den referensränta som avses i räntelagen, dock så att räntan enligt kreditavtalet inte heller då får överstiga 20 procent.

Kuluttajasuojaviranomaisille annettaisiin mahdollisuus määrätä elinkeinonharjoittajalle seuraamusmaksu uusien säännösten rikkomisesta. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2023 jälkipuoliskolla siten, että niiden vahvistamisen ja voimaantulon välille jäisi noin puolen vuoden siirtymäaika. Korkokattosäätelyä sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin jatkuvaa luottoa koskeviin sopimuksiin siltä osin kuin kyse on lain voimaantulon jälkeisistä uusista nostoista.

Värderade talman! Med den här delvis retroaktiva regleringen vill man säkra en jämlik behandling av gäldenärerna, då bestämmelserna gällande konsumentkrediter har ändrats i flera omgångar under de senaste åren, och följaktligen tillämpas olika bestämmelser på olika kreditavtal beroende på tidpunkten för ingående av avtalet.

Arvoisa puhemies! Tässä tämä esittely. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu jatkuu. — Edustaja Räsänen.

15.23 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys on erittäin kannatettava ja ajankohtainen ja liittyy tuohon keskusteluun, mitä jo aiemmin kävimme tästä suomalaisen velkaantumisesta. Tällä hetkellä suomalaiset kotitaloudet velkaantuvat enemmän kuin koskaan. Moni valitettavasti ratkoo ongelmia ottamalla lisää vakuudettomia pikavippejä, ja suurimmissa ongelmissa ovat yksin asuvat henkilöt ja myös yksinhuoltajat. Todellakin tämä esitys, jonka hallitus nyt antaa, on kannatettava. Tässä tätä kuluttajaluottojen korkokattoa laskettaisiin 20 prosentista 15 prosenttiin ja lisäksi hillittäisiin näiden pikavippien markkinointia.

Kuluttajaliiton pääsihteeri on julkisuudessa kommentoinut tätä lakiesitystä, ja hän on toivonut vielä enemmän tiukennuksia pikavippien markkinointiin seuraavin sanoin: ”Meillä on monia tuotteita, joita ei saa vapaasti markkinoida: alkoholi, lääkkeet, tupakka. Me näemme, että myös pikavipit ovat sellainen tuoteryhmä. Kuluttajaliiton mukaan kaikkien korkeakorkoisten luottojen ja niiden markkinoinnin pitäisi olla kiellettyä.” Eli siellä olisi vielä tiukempi linja tähän markkinointiin.

Mutta joka tapauksessa on hyvä, että tässä mennään eteenpäin, ja toivon mukaan tämä esitys myös omalta osaltaan hillitsee tätä velkaantumista ja ylivelkaantumista ja myös niitä ongelmia, joista äsken keskustelimme ulosoton kohdalla.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Adlercreutz.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

15.25 Anders Adlercreutz r: Ärade talman, arvoisa puhemies! Det är bra att regeringen aktivt har tagit fram olika åtgärder för att bekämpa överskuldsättning, ett problem som vi sannerligen inte kan blunda för. Den föreslagna ändringen, att sänka räntetaket för konsumentkrediter från nuvarande 20 procent till 15 procent plus referensränta, är en viktig och balanserad åtgärd.

Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt paljon toimia ylivelkaantumisen hillitsemiseksi, ja hyvä niin. Se on asia, josta me tässä salissakin ollaan keskusteltu toistuvasti. Ollaan esimerkiksi perustettu positiivinen luottorekisteri ja panostettu talousneuvontaan, mikä on hyvä asia. Se, että peruskouluun yhä enenevässä määrin myöskin on tuotu yritysosaamisen opettamista, on tämän rinnalla myöskin hyvä asia. Itse näen, että juuri nämä ennalta ehkäisevät toimet ja tiedon lisääminen ovat hyvin tärkeässä asemassa tämän työn osalta. Tiedämme, että esimerkiksi suomalaisoppilaiden talousosaaminen on korkeaa mutta osaamisessa on suurta vaihtelua.

Nyt käsillä oleva esitys on selkeä ja tasapainoinen kokonaisuus, ja sillä on tärkeä tavoite kohtuullistaa erityisesti suurten ja pitkällä laina-ajalla myönnettyjen luottojen hinnoittelua, mikä on hyvä asia. Kiitos tästä esityksestä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lohikoski.

15.26 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Pikavipit ovat ylivelkaantuneelle sudenkuoppa, ja liian moni joutuu turvautumaan niihin tiukassa tilanteessa. Käsittelyssä oleva ehdotus on tarpeellinen askel eteenpäin, mutta lakimuutos on nykymuodossaan hieman vaatimaton. Ehdotuksen mukaan kuluttajaluottojen korkokatto laskettaisiin nykyisestä 20 prosentista 15 prosenttiin. Samalla korkokatto sidottaisiin viitekorkoon, kuitenkin siten, että kokonaisuudessaan korko ei saisi nousta yli 20 prosentin. Viitekorot ovat joka tapauksessa nousussa, eivätkä viiteen prosenttiin nousevat korot ole enää kovin epätodennäköinen tilanne. Lopulta siis uudistuksella saavutettava tosiasiallinen 20 prosentin korkokatto on melkoisen vaatimaton, kun tavoitteena on ollut suitsia taloudellisessa ahdingossa olevien tilanteella hyötyviä luotottajia.

Kuluttajaluottoja koskevan lainsäädännön tarkistamista varten tänä vuonna tuotettu työryhmän mietintö oli erimielinen uudistustarpeista. Esimerkiksi Kuluttajaliitto olisi kannattanut korkokaton laskemista 10 prosenttiin. Korona-aikanahan kuluttajaluotoille asetettiin 10 prosentin korkokatto, ja tätä pidettiin hyvänä. Tämä sääntely tulisi tehdä pysyväksi, ja se tulisi ulottaa koskemaan kaikkia luottoja niiden suuruudesta riippumatta. Kuluttajansuojalakea tulisi uudistaa niin, että se kattaa myös korottomat, kuluttomat ja yli kolmen kuukauden pituiset luotot. Kuluttajaliitto toi lausunnossaan esiin, että pikavippien markkinointi voitaisiin kieltää kokonaan. Itse henkilökohtaisesti yhdyn tähän näkemykseen. Aivan kuten Kuluttajaliitto toteaa eriävässä mielipiteessään, markkinoinnin ongelmana on, että luotto esitetään usein huolettomana tai riskittömänä ja nopeana ratkaisuna kuluttajan taloudellisiin ongelmiin. Luottojen markkinointi on usein myös hyvin tunteisiin vetoavaa, ja siinä hyödynnetään lähes säännönmukaisesti erilaisia kuluttajien käyttäytymisvääristymiä. Markkinoinnin rajoittaminen ja epäasiallisen toiminnan sanktioiminen seuraamusmaksuilla on tervetullut uudistus ja vie askeleen eteenpäin, mutta jos haluamme puuttua todella ylivelkaantuneiden heikkoon asemaan, tällöin kovia voittoja nettoavien pikavippifirmojen

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

toimintaa tulee rajata aidosti eikä vain näennäisesti. Toivoisin, että tätä esitystä vielä eduskuntakäsittelyssä voitaisiin yhteisymmärryksessä tiukentaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Myllykoski.

15.30 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Tästä tulee nyt aika yksipuolista, että aina, kun ministeri Henriksson on aitiossa, täytyy vaan suitsuttaa kiitosta, mutta se kai ei ole kovinkaan paha juttu. Ehkä tulee niitakin päiviä, kun arvostelulle on vähän aihetta. Mutta näin tämä hyvä hallitus on toiminut, me olemme edistäneet nimenomaan tällä sektorilla olevia asioita. Ja olen siitä kyllä kovastikin ylpeä, että olemme pystyneet asioissa näin hyvin etenemään — tämänkin lakiesityksen osalta, vaikka varmasti voisi olla vielä enemmän, mutta kun suunta on selkeä ja se ei ole vain pieni askel eteenpäin, vaan koska tässä isossa kuvassa ollaan menty niin paljon eteenpäin.

Pidän hyvänä, että pikavippien markkinointia laitetaan entistä ahtaammalle. Eikä olisi ollut ollenkaan paha, jos olisimme jatkaneet koronakorkotiellä eli 10 prosentin korkokotolla. Mutta täytyy muistaa, että jossakin kohtaa pikavippi on edullisempi kuin että lunastat luottokortin pientä lainaa varten, jolloin ne toimituskustannukset tulevat kaiken kaikkiaan suuremmiksi kuin pikavippi. Mutta eilen täällä kuulumme, että ratkaisua ollaan rakentamassa, kun hyvinvointialueille tulee lain myötä sosiaalinen luototus mahdollisuudeksi, mikä on erityisen hyvä tähän kaikkeen kokonaisuuteen, ja pidänkin sitä tärkeänä.

Yksi asia, mitä meillä vielä pitäisi kriittisemmin tarkastella, on se, että meillä tavaraa ostettaessa — vaikkapa 400 euron sohvaa — asiakkaalle lykätään käteen 2 000 euron limiitillä oleva luottokortti. Ja tämä on ollut valitettava polku monelle ylivelkaantuneelle, kun sitten tulee käytettyä herkästi se limiitti sieltä, ja sitä kautta ollaan sitten tilanteessa, missä pienillä tuloilla ei sitten pystytäkään niistä maksuista selviämään. Eli osamaksusopimusten tekeminen olisi ensisijaista, kun tehdään ostoksia, eikä niin, että saadaan luottoa enemmän kuin ostos maksaa.

On hyvä, että näille kulutusluotoille laitetaan korkokatto, sillä olemme asuntolainojen osalta edellyttäneet aina suurempaa ja suurempaa omavastuuta. Ja valitettavaa on, että tämä omavastuuosuus katetaan monesti pankkien tarjoamalla kulutusluotolla, ja tässä se vastuullisuustoimi olisi hirvittävän tärkeää — ja siinä mielessä, että nyt kuka sitten tällaiseen järjestelyyn joutuukaan tai on ainoa mahdollisuus saada oma asunto, kun olemme hinnanneet koko ajan suuremmaksi ja suuremmaksi tätä omarahoitusosuutta asuntolainan myöntämisen tarkoituksessa. Raja on tällä hetkellä jo sellainen, että pääkaupunkiseudulla tai muissa kasvukeskuksissa keskituloisella opiskelunsa suorittaneella opintovelallisella ja yhden lapsen vanhemmilla, pariskunnallakin, kestää melko kauan ja on ehkä jopa mahdollonta päästä omaan asuntoon kiinni, kun se omarahoitusosuus on niin korkea.

Aina joskus kannattaisi miettiä, millä tavalla koetamme säädellä — onko meidän säätely sellaista, joka tavallaan vie mahdollisuuksia oman asunnon ostoon, vaikka sillä toki hyvää tarkoitetaankin. Mutta, arvoisa puhemies, enempiä puhumatta paras, otetaan tämäkin hyvä askel.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Werning.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

15.34 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! On äärettömän helppo yhtyä edustaja Myllykosken äskeisiin kiitoksiin. Ministeri on jälleen tuonut erittäin hyvän hallituksen esityksen tänne eduskunnan käsittelyyn.

On hyvä, että kuluttajaluottojen epäasialliseen markkinointiin puututaan tehokkaammin jatkossa, ja pidän tärkeänä, että markkinointiin tulee muutoksia siten, että katsotaan, mikä on hyvän luotonantotavan vastaista. Näiden uusien, tarkempien säännösten vastaisesta markkinoinnista voitaisiin määrätä seuraamusmaksu.

Pidän ehdottoman tärkeänä myös sitä, että muun muassa pikavippikäytäntöihin tullaan puuttumaan jatkossa tiukemmin. Lisäksi luotonottoon ja maksamiseen liittyen väärinkäytösten estämiseksi esitetään tiukennuksia siten, että henkilöllisyyden todentamiselvöllisyyteen puututaan.

Tämä hallituksen esitys on kannatettava ja monelle kuluttajalle erittäin merkityksellinen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

15.36 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Kiitos tästä esityksestä. Se on oikean suuntainen, mutta mielestäni tämä korkokatto voisi olla myöskin huomattavan paljon rajumpi, eliikkä nyt se tippuu 20:sta 15 prosenttiin. Tämä on vähän semmoinen hankala asia — riippuu aina, mihin tätä vertaa. Jos minä haluan pelata huoltoasemalla hedelmäpeliä, niin minulla pitää olla joku Veikkaus-kortti siihen, mutta kuten edustaja Myllykoski äsken sanoi, jos ostaa 400 euron sohvan velaksi, niin saa helposti mukaan luottokortin, jossa on 2 000 euron limiitti.

Minä itse näkisin tämän haasteena osalle meidän kansalaisia. Olen itse muutamaa henkilöä jeesannut, jotka ovat vajonneet tämän asian kanssa aika syvälle. Tämä on vähän semmoinen juttu, että yleensä puhutaan, että Suomesta pakenee teollisuutta ja Suomessa ei teollisuudella tahdo nyt mennä hyvin — paperiteollisuudella menee hyvin, mutta minun mielestäni erittäin hyvin menee pikavippiteollisuudella, ja se on sidoksissa myöskin jollakin tapaa perintäteollisuuteen, aivan kuin edustaja Niikko sanoi tuossa aikaisemmin.

Tällaisen pikavipin kautta lähtee helposti velkaantuminen käyntiin. Siitä seuraa ylivelkaantuminen, sitten ne pikavipit siirtyvät jollakin konstilla perintäteollisuuden piiriin ja sitten perintäteollisuus saa veivata niitä asioita niin, että ihmiset eivät edes tiedä lopulta, paljonko heillä on velkaa. Minun mielestäni näitä pitäisi rajoittaa vielä tiukemmin. Esimerkiksi perintäteollisuutta pitäisi rajoittaa siten, että jos se perittävä summa on satanen, niin nämä perintämaksut ja korot eivät saisi ylittää sataa euroa, vaan siitä tulisi maksimissaan, korkeintaan 200 euroa. Silloin myöskin näillä luoton myöntäjillä ja maksun antajilla olisi itsellään suurempi velvollisuus huolehtia siitä, kenelle he velkaa antavat.

Toivoisin vielä tiukempaa rajaa tähän. Tämä olisi niiden edun mukaista, jotka eivät osaa omista asioistaan huolta pitää. — Kiitos. [Pia Lohikoski: Kerrankin samaa mieltä!] — Kerrankin!

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Henriksson.

15.39 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on merkittävä uudistus. Se, joka on ollut täällä eduskunnassa vähän pidempään, muistaa niitä aikoja, kun keskusteltiin siitä, että näitten pikavippien korot saattoivat

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

olla 50 prosenttia, jopa 100 prosenttia, ja muistan sellaisiakin hetkiä, kun ne saattoivat olla melkein 1 000 prosenttia, jos laski vuoden aikana. Elikkä kyllä me ollaan tultu nyt oikealle tasolle. Ja tämä uudistushan on sellainen, että hallitus tekee tämän juuri sen takia, että haluamme helpottaa kansalaisten tilannetta. Me haluamme suitsia ylivelkaantumista, ja tämä korkokatto, joka nyt tulee, on huomattava, huomattava parannus, ja se on mielestäni niin kuin ”kirkko keskelle kylää”, että se nyt asetetaan siihen 15 prosenttiin. Täytyy myös muistaa, että jos se laskisi vielä enemmän, se saattaisi johtaa siihen, että luotonantajat eivät välttämättä haluaisi myöskään antaa niitä luottoja, koska se ei ehkä kannattaisi. Ja se voisi johtaa jopa sellaiseen tilanteeseen, että se kuluttaja, joka tarvitsisi sitä luottoa, ei sitä saisi, ja näin ollen tätä ollaan mietitty tarkasti ja tässä on löydetty nyt se kultainen keskitie.

Sitten tästä markkinoinnista. Tässä esitettiin kysymys myös siitä, miksi ei tullut täyskieltoa. No, tässä esityksen valmisteluvaiheessa pohdittiin useita keinoja, pohdittiin myös sitä mahdollista täyskieltoa. Mutta se on myös niin, että kun kaikkiin kuluttajaluottoihin sovelletaan sitten näitä samoja säännöksiä, niin arvioitiin, että se olisi liian rajoittava ilman hyväksyttävää perustetta varsinkin, kun mietitään elinkeinovapautta ja myöskin sananvapautta. Oikeusministeriössä ollaan myös tätä pohdiskelua käyty ja sitten löydetty myös tässä asiassa tämä kultainen keskitie, joka parantaa tilannetta varsin paljon siitä, mikä se nyt tänä päivänä on, ja vahvistaa kuluttajansuojaa ja vahvistaa kaikin tavoin myös sitä, että yritetään välttää sitä, että kansalaiset ylivelkaantuvat. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valmiuslain muuttamisesta annetun lain 88 ja 126 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 219/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään puolustusvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. — Keskusteluun, ministeri Henriksson.

Asian käsittelyssä noudatettiin aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.41 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Tässä on erittäin tekninen esitys kyseessä. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valmiuslain muuttamisesta annettua lakia. Esityksen mukaan lakiin tehtäisiin luonteeltaan teknisiä muutoksia, joiden tarkoituksena on sovittaa yhteen valmiuslain 88 §:ään ja 126 §:ään kesällä 2022 kahden toisistaan erillisen hallituksen esityksen johdosta vahvistetut muutokset.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Bakgrunden till den här propositionen är att riksdagen sommaren 2022 samtidigt behandlade två regeringspropositioner med ändringsförslag som gällde delvis samma paragrafer i beredskapslagen.

Esityksen taustalla on siis se, että eduskunta käsitteli kesällä 2022 samanaikaisesti kahta hallituksen esitystä, joihin sisältyi osin samoihin valmiuslain pykäliin kohdistuvia muutosehdotuksia. Esitykset käsiteltiin ja hyväksyttiin niin samanaikaisesti, ettei pykälää ollut mahdollista kokonaan niiden eduskuntakäsittelyn aikana yhteen sovittaa, ja tämä on käytännössä johtamassa siihen, että muutama valmiuslain hybridiuhkiin liittyvän päivityksen yhteydessä hyväksytty muutos on vastoin eduskunnan tarkoitusta kumoutumassa vuoden 2022 lopussa.

Nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen tavoitteena on korjata edellä mainittu tilanne yhteensovittamalla kesällä 2022 valmiuslakiin hyväksytyt muutokset. Tällä esityksellä näin varmistettaisiin siis, että hybridiuhkiin liittyvät valmiuslain muutokset pysyvät voimassa toistaiseksi. Tämä on siis lakitekkinen, eikä se sisällä uusia sisällöllisiä muutosehdotuksia valmiuslakiin. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin puolustusvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 25 a §:n ja yleisestä asumistuesta annetun lain 25 §:n muuttamisesta ja 51 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 233/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. — Keskusteluun. Ministeri Sarkkinen ei ainakaan vielä ole paikalla. — Edustaja Lohikoski.

Asian käsittelyssä noudatettiin aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.44 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Pienituloisten tukemisen on oltava prioriteetti energiakriisin keskellä. Ruokaan, liikkumiseen ja muihin perustarpeisiin on yhä vähemmän rahaa, kun sähkölaskut ampaisevat taivaisiin. Lämmitysenergian hinnannousun huomioiminen asumistuessa on tehokas täsmätoimi, jollaisia tarvitaan ja joita hallitus onneksi on myös tehnyt, useitakin, pienituloisten taloudellisen tilanteen parantamiseksi.

Yleisen asumistuen erikseen maksettavia lämmityskustannuksia koskevaa normia sekä omakotitalon hoitomenoja korotettaisiin 57 prosenttia vuonna 2023. Samansuuruinen korotus säädettäisiin asetuksella myös eläkkeensaajan asumistuen lämmitysnormiin. Asu-

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

misnormit ovat laahanneet hintakehityksestä, ja erityisesti pääkaupunkiseudulla asumisen hinta on jo valmiiksi ollut korkealla.

Vaikka asumistuen indeksisidonnaisuus nostaa hyväksyttäviä enimmäisasumismenoja joitain prosentteja, on erinomaista, että hallitus osoittaa lisätukea myös lämmitys- ja hoitonormin korottamiseen. Pienituloiset tarvitsevat jokaisen liikenevän euron, jotta heilläkin on tasa-arvoiset mahdollisuudet asua ja pitää itsensä lämpimänä myös tulevana talvena. Riittävän korkea ja oikein kohdennettu sosiaaliturva, mukaan lukien asumistuki ja sen lämmitysnormit, suojaavat köyhyiden riskeiltä sekä mahdollistavat hyvän elämän ja yhteiskunnallisen osallisuuden.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Myllykoski.

15.46 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Tämä sisältää joitakin semmoisia asioita, mitä ei osata huomioidakaan, mutta esimerkiksi mahdollistaa kotona asumisen. Ja kun meillä on kotipalveluita ja hoivaa tarjolla yksin asuville ja erityisesti eläkeläisille, jotka jo vähän huonompikuntoisia ovat, niin jos ei tätä tukea olisi, olisimme siinä tilanteessa, että meidän laitoshoidon pitäisi olla auki enemmän, jotta vanhukset pystyvät asumaan kotonaan.

No, mikä on sitten kaikkein tärkeintä ja oleellista, on kyllä tässä se huomio ja hallituksen hyvät näkemykset siitä, että näitä lämmitysnormeja on päätetty korottaa 57 prosenttia vuodelle 23, ja se on kyllä merkittävä ja huomioiva, ja sillä mahdollistetaan eläkeläisten mahdollisuudet asua kotona.

Puhemies Matti Vanhanen: Jos puheenvuorolistassa oleville sopii, niin annetaan ministeri Sarkkiselle tähän väliin puheenvuoro. [Päivi Räsänen: Sopii!] — Olkaa hyvä.

15.47 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin pahoittelut eduskunnalle, että myöhästyin. Tuolla menivät nuo aikaisemmat käsittelyt yllättävän nopeaan ja en sitten kerennyt ajoissa paikalle, mutta nyt ollaan täällä.

Arvoisa puhemies! Sitten esittelyyn. Lämmitysenergian hinta on viime aikoina noussut merkittävästi, ja sen arvioidaan kohoavan edelleen. Hallitus vastaa tähän haasteeseen monin eri keinoin. Tämä esitys on yksi osa keinovalikoimaa. Hallitus sopi vuoden 2023 talousarvioneuvotteluissa, että voimakkaasti kohonnutta lämmitysenergian hintaa kompensoidaan pienituloisille korottamalla yleisen asumistuen lämmitysnormia ja omakotitalon hoitonormia 57 prosentilla vuodelle 2023. Eläkkeensaajan asumistukeen vastaava korotus säädetään asetuksella. Esityksen tavoitteena on turvata pienituloisten etuudensaajien maksukykyä voimakkaasti nousevien energian hintojen tilanteessa. Esitys on osa laajempaa elinkustannusten ja energian hinnan nousuun vastaavaa pakettia.

Samalla eläkkeensaajan asumistuesta annettuun lakiin ja yleisestä asumistuesta annettuun lakiin esitetään teknisluontoista tuen maksamista vuokranantajalle koskevaa muutosta. Kyse on sosiaaliturvakomitean päättämästä nopeasta toimesta. Tavoitteena on helpottaa asumistukien maksamista suoraan vuokranantajalle vuokranmaksua koskevissa häiriötilanteissa. Tällä suojataan tukea saavan asumista ja ehkäistään vuokratien kasautumista tai pahimmillaan hädätilanteita.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Arvoisa puhemies! Tämä esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja täydentävään talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi niiden yhteydessä. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023. Yleisestä asumistuesta annettuun lakiin ehdotettu tukeen oikeuttavia lämmityskustannuksia ja hoitomenoja koskeva muutos olisi voimassa vuoden 2023 loppuun asti.

Yleisen asumistuen lämmitysnormin korottaminen 57 prosentilla vuodelle 2023 lisää yleisen asumistuen menoja arviolta 1,2 miljoonalla eurolla ja omakotitalon hoitonormin vastaava korotus arviolta 1,1 miljoonalla eurolla eli yhteensä noin 2,3 miljoonaa euroa.

Yleistä asumistukea saavia ruokakuntia on yhteensä noin 360 000. Suurin osa tuensaa-jista asuu vuokralla, ja yleensä lämmitys sisältyy vuokraan. Erikseen lämmityskustannuk-sista maksaa noin 15 500 ruokakuntaa, ja heidän asumistuessaan otetaan huomioon läm-mitysnormi. Omassa omakotitalossaan asuu hieman alle 5 000 tukea saavaa ruokakuntaa. Heidän asumistukiaan määrättäessä sovelletaan omakotitalon hoitonormia.

Yleistä asumistukea saavien todelliset asumismenot ylittävät usein asumistuessa huo-mioon otettavat enimmäisasumismenot. Lämmitysnormia käyttävistä ruokakunnista noin 80 prosentilla todelliset asumismenot ylittävät asumistuessa huomioon otettavat enim-mäisasumismenot. Omissa omakotitaloissa asuvista enimmäisasumismenot ylittyvät noin 60 prosentilla tukea saavista ruokakunnista. Näin ollen noin 3 100 ruokakuntaa hyötyy lämmitysnormin korotuksesta ja noin 2 000 ruokakuntaa vastaavasti omakotitalon hoito-normin korotuksesta.

Yleistä asumistukea tarkistetaan asumismenojen muutoksen vuoksi, jos huomioon otet-tavat asumismenot nousevat vähintään 50 eurolla kuukaudessa. Normien noston vaikutus tuen tarkistukseen riippuu ruokakunnan koosta ja asuinpaikasta. Saatava hyöty tulisi mer-kittäväälle osalle mainitusta hyötyjien joukosta viiveellä, kun asumistukea tarkistettaisiin vuonna 2023 joko vuositarkistuksessa tai muiden olosuhteiden muutoksen perusteella.

Tukeen tulevan korotuksen määrä on aina tapauskohtainen. Korotus riippuu ruokakun-nan koosta, asunnon sijaintikunnasta ja ruokakunnan tuessa huomioon otettavista tuloista. Monia yleisessä asumistuessa huomioon otettavia etuuksia myös korotetaan 1.1.2023 lu-kien, ja näillä korotuksilla on myös vaikutusta tuen määrään. Esitys onkin syytä nähdä osa-na laajempaa päätöskokonaisuutta, jolla hallitus vastaa elinkustannusten ja energian hin-nan nousuun.

Koska korotus on määräaikainen, vuonna 2024 palataan normaaliin tilanteeseen. Nor-meja tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksin mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Hallitus on päättänyt vastaavasta lämmitysnormien korotuksesta myös eläkkeensaajan asumistukeen. Tämä muutos ei siis sisälly nyt käsiteltävään hallituk-sen esitykseen, vaan eläkkeensaajan asumistuen lämmitysnormit määritellään erikseen vuosittain annettavassa määräytymisperusteasetuksessa.

Eläkkeensaajan asumistukeen tehtävästä korotuksesta hyötyy arviolta noin 8 800 tuen-saajaa. Normien korotus 57 prosentilla nostaa eläkkeensaajan asumistuen kustannuksia noin 4 miljoonaa euroa.

Eläkkeensaajan asumistuen enimmäismäärät ovat vastanneet paremmin todellisia asu-mismenoja, ja enimmäismäärän ylityksiä on vähemmän kuin yleisessä asumistuessa. Näin ollen myös energian hinnan nousun myötä tapahtuvat asumismenojen korotukset tulevat eläkkeensaajan asumistuessa paremmin huomioon otetuiksi ja katetuiksi.

Eläkkeensaajan asumistuessa tuen tarkistaminen edellyttää melko pientä muutosta huo-mioon otettavissa asumismenoissa. Tästä johtuen eläkkeensaajan asumistuessa korotusten

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

seurauksena tukia tarkistettaisiin heti 1.1.2023 alkaen. Näin ollen tuensaajat, joilla tuki nousisi, saavat siis korotuksen heti vuodenvaihteessa.

Esitetty asumistuen normien tarkistus on siis rajatulle joukolle kohdistuva mutta tärkeä täsmätoimi, jolla pyritään osaltaan helpottamaan kansalaisten asemaa lämmitysenergian hinnan nousun keskellä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Räsänen.

15.53 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Kiitän ministeri Sarkkista perusteellisesta esittelystä, ja kiitos myös tästä esityksestä. Tämä todellakin on erittäin tarpeellinen ja pyrkii turvaamaan nimenomaan pienituloisten etuudensaajien maksukykyä voimakkaasti nousevan energian hinnan tilanteessa. Kyllähän tällä hetkellä monet elävät ahdingossa ja pelossa siitä, millä tavalla mahdollisen kylmän talven yli selvitään, ja sen vuoksi on tärkeää, että hallitus tekee näitä toimia — tämä yksi niistä — joilla tilannetta helpotetaan.

Pidän tätä kokonaisuudessaan kyllä kannatettavana, enkä itse asiassa tästä ole löytänyt mitään moittimisen aihetta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

15.54 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Useita yhteydenottoja saaneena, minulta on muutama semmoinen henkilö kysynyt — on perheitä tai yksittäisiä ihmisiä — jolla on sijoitusasuntoja, että jos näissä on sähkölämmitys, niin he ovat pelänneet, että vuokralaiset lähtevät pois kohonneiden sähkön hintojen takia, ja osa on joutunut alentamaan vuokria aika huomattavasti, joilla siihen ehkä on mahdollisuus, mutta jos tämä on jonkun semmoisen hiljan mukaan lähteneen sijoitusasunto, jolla he pyrkivät saamaan vuokratuloja, niin heille tämä saattaa olla paljon kiusallisempi, kun he joutuvat nyt sitten itse sinne sijoittamaan aina vain lisää rahaa.

En ole tähän lakiesitykseen perehtynyt, mutta nyt vain tässä kuulin tästä yleisen asumistuen lämmitysnormista, johon tulee 57 prosentin korotus. Itse mietin semmoista asiaa, että jos on tällä hetkellä esimerkiksi asunto-osakeyhtiö, jossa lämmitys kuuluu siihen asumisen hintaan, niin nyt kun polttoöljyn hinta on noussut huomattavasti ja sähkön hinta on noussut huomattavasti, siellä on varmaan aika monella korotuspaineita vuokratasoon. Jos on semmoinen vuokrasuhde, jossa ei ole tätä asumistuen lämmitysnormia mainittuna, niin miten te huomioitte näiden asuntojen vuokrankorotukset yleisessä asumistuessa? Tämä on se, mitä haluaisin kysyä.

Tämä on aika vaikea asia, kun tosiaan tämä on äkillinen piikki eikä me tiedetä, kauanko tämä kestää, ja näkisin, että näihinkin pitäisi vastata, on se sitten sähkölämmitteinen tai öljylämmitteinen, on siellä tämä lämmitysnormi kirjattuna tai ei ole kirjattuna. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lohikoski.

15.57 Pia Lohikoski vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Otin vielä toisen puheenvuoron, että pääsen kiittämään ministeri Sarkkista tästä esityksestä ja sanomaan kiitokseni ääneen myös hänelle.

On erittäin arvokas arvovalinta, että hallitus on päättänyt kohdentaa tukensa erityisesti pienituloisille. Inflaation vaikutukset näkyvät tietenkin kaikissa tuloluokissa, mutta voi-

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

makkaaimmin se kurittaa pienituloisia, joilla on jo valmiiksi vaikeaa, ja on oikeudenmukaista ja taloudellista tasa-arvoa lisäävää, että tuki kohdistetaan heille, jotka sitä eniten tarvitsevat. Asumistuki on juuri sellainen tuki. Asumisen hinta on korkea, ja lämmityskulut ovat tulevana talvena korkeita. Vaikka tuossa esityksessä ja sen perusteluissa todetaan, että näitä asumistuen saajia, joita juuri tämä tuen muoto eli lämmityskustannusten korvaamisen nosto koskee, ei ole valtavan suurta määrää verrattuna kokonaisuudessaan kaikkiin asumistuen saajiin, mutta juuri tälle porukalle, joita tämä koskee, tämä tulee erittäin suureen tarpeeseen, koska heillä todella ne lämmityskustannukset kohoavat niin paljon, että ilman tätä tukea olisi varmasti todella tiukka talvi edessä. Onneksi hallituksella on sitten myös näitä muita tukimuotoja, myöskin sitten näitä sähkötukia ja muita tulossa tässä avuksi näille pienituloisille.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

15.59 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Vielä haluaisin ehkä tarkentaa tai laajentaa sitä äsken esittämäni kysymystä. Edustaja Lohikoski tuossa sanoi, että on hyvä, että tämä kohdistuu pienituloisille, mutta kun siellä on joukossa myöskin perheitä, jotka ovat yleisen asumistuen piirissä ja asumismuotoja on erilaisia, on omaa asuntoa ja sitten on vuokra-asuntoa, sitten on rivitaloa ja omakotitaloa, niin millä tavalla nämä tukimuodot saadaan nyt kohdistettua sillä tavalla, että se oikeasti auttaisi myös pienituloista lapsiperhettä, joka asuu esimerkiksi rivitalossa tai omakotitalossa, on heillä sitten öljy- tai sähkölämmitys? Se ei ole helppo asia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

16.00 Pia Lohikoski vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Täytyy nyt, kun viitattiin minuun ja minun puheenvuorooni, vastata tässä edustaja Mäenpäälle, että asumistukihan nimenomaan perustuu ihmisten tuloihin. Kun ihmettelitte, miksi puhuin pienituloisista, niin sitä voivat saada vain pienituloiset: asumistuki on tarkoitettu heille, joiden oma tulotaso ei riitä kattamaan sitä omaa tai vuokra-asuntoa. Se ei katso sitä, asuuko rivitalossa tai omakotitalossa tai kerrostalossa, se on nimenomaan pienituloisille. Siinä on tulorajat, siksi puhuin pienituloisista. Tämä on ihan hyvä muistaa. Meillä on sitten tulossa myöskin keskituloisille näihin tulevan talven sähkökuluihin muita tukimuotoja, jotka ovat sitten verovähennyksiä ja muita, mutta tässä kyseessä oli asumistuki, ja se on pienituloisille. Siksi mainitsin pienituloiset.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

16.01 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Lohikoski, minä uskon, että me puhutaan samasta asiasta ja meillä on tässä sama tahtotila, että en sillä tavalla halua ottaa osakseni tuommoista tiukkasävyistä knoppailua jollakin. Kyllä minä tiedän, että se kohdistuu pienituloisiin, mutta näissäkin on alueellisia eroja siinä, kuinka suuri se tuki on. Jos asuu Helsingissä vuokralla ja vaikka nyt sitten Etelä-Pohjanmaalla Juvassa vuokralla, niin nämä vuokratasot ovat hyvin erilaiset ja sitä myöten asumistuen määräkin on huomattavasti erilainen, jos siellä saa sitä. Kuitenkin tässä energian ja sähkön hintojen noustessa saat-

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

tavat ne sähkö- tai lämmityskulut nousta siellä Jurvassa huomattavasti enemmän kuin täällä, missä ollaan ehkä kaukolämmön piirissä. Että tällainen pieni tarkennus.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Sarkkinen, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

16.02 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen: Kiitoksia, puhemies! Kiitoksia keskustelusta.

Kuten tuossa mainitsin, tämä on hyvin täsmällinen muutostoimi, josta hyötyvät ne, jotka saavat yleistä asumistukea pienten tulojensa vuoksi ja jotka erikseen maksavat lämmityksestä ja keiden enimmäisasumismenot eivät ole täynnä. Mitä tulee niihin ihmisiin, joista edustaja Mäenpää kysyi, eli niihin ihmisiin, keillä lämmitys sisältyy vuokraan tai jotka eivät ole tämän piirissä, niin jos vuokrat nousevat sen seurauksena, niin se voi vaikuttaa siten asumistuen määrään asumistuen tarkastuksessa, mikäli enimmäisasumismenot eivät ole täynnä. Eli ikään kuin se normaali vuokrankorotus huomioiden ja asumistuen myötä näillä ihmisillä se voi tulla huomioon otetuksi, mutta se riippuu todella siitä tilanteesta, ovatko ne enimmäisasumismenot täynnä ja miten se vuokra kehittyy. Sen lisäksi moni pienituloinen, varsinkin kaikista pienituloisimmat, voi sitten myös toimeentulotuesta saada täydennystä näihin ensisijaisiin etuuksiin ja siten myös katettua niitä vuokramenoja ja lämmitysmenoja.

Todella tämä tuki on hyvin kohdennettu, ja sen lisäksi mainitsin tästä eläkeläisten asumistuen normien muutoksesta, joka ei sinällään sisälly tähän esitykseen mutta liittyy samaan asiaan, ja ajattelen, että se on tärkeää käydä tässä läpi, vaikka se onkin asetuksella annettava eikä siten tule eduskuntaan. Siellä niitä hyötyjiä on itse asiassa enemmän, niin kuin mainitsin, kuin tässä yleisessä asumistuessa, koska monilla eläkkeen- ja asumistuen saajilla ne enimmäisasumismenot eivät ole täynnä ja eläkeläisiä myös asuu kohtuullisen paljon esimerkiksi tällaisissa omakotitaloissa, missä on erillinen lämmitys. Siinä mielessä on tärkeää huomata, että sekin muutos tässä tapahtuu ja osaltaan sitten auttaa joitain pienituloisia eläkeläisiä, joista monilla se ahdinko on ihan todellinen tällä hetkellä.

Täytyy sanoa, että on erittäin vaikeaa tällaisessa tilanteessa kohdentaa tukia toisaalta täsmällisesti ja toisaalta kattavasti, ja kun kuitenkin nopeasti reagoidaan, niin täytyy pääsääntöisesti käyttää näitä olemassa olevia mekanismeja. Ihmisten ja kotitalouksien tilanne on hyvin erilainen riippuen asunnon lämmitysmuodosta, riippuen siitä henkilökohtaisesta tilanteesta, riippuen sopimusmuodosta, mikä esimerkiksi sähköyhtiön kanssa on. Ei ole ollut helppoa tehdä tätä, eivätkä varmasti ole täydellisiä mitkään nämä meidän tuet, mutta parhaamme olemme yrittäneet etsiäksemme näitä täsmätoimia niihin kaikista hankalimpiin tilanteisiin, ja tässä myös kohta keskustellaan lisätoimista.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi väliaikaisesta sähkötuesta ja tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 234/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.06 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän sota Ukrainassa on radikaalisti muuttanut paitsi suomalaista ja eurooppalaista turvallisuusympäristöä myös talouden tilaa ja näkymää. Markkinoilla on niukkuutta, joka johtaa myös hintojen nousuun. Sähkön hinta on viime aikoina noussut merkittävästi, kuten kaikki tiedämme. Harvaan asutussa ja pitkien etäisyyksien Suomessa sähkön hinnan nousu uhkaa vaikeuttaa erityisesti joidenkin sähkölämmitteisissä omakoti- tai rivitaloissa asuvien pienituloisten ja jopa keskituloisten toimeentuloa.

Hallitus sopi vuoden 2023 talousarvioneuvotteluissa toimenpidekokonaisuudesta, jolla turvataan kansalaisten ostovoimaa ja pyritään vastaamaan sähkön hinnan nousuun. Hallitus päätti sähkön arvonlisäveron määräaikaisesta alentamisesta. Tässä yhteydessä sovittiin myös, että voimakkaasti kohonnutta sähkön hintaa kompensoidaan erillisellä sähkötuella niille pienituloisille kotitalouksille, jotka eivät pysty täysimääräisesti hyödyntämään uutta päätettyä verotuksessa tehtävää kotitalousvähennystä sähköenergialaskun perusteella. Esiityksen tavoitteena on siis tukea näitä pienituloisia kotitalouksia tilanteessa, jossa erityisen suuren sähkölaskun maksaminen aiheuttaa vaikeuksia. Sähkökuluja on lisäksi edelleen mahdollista kattaa toimeentulotuella.

Sähkötukea maksettaisiin tammi—huhtikuun 2023 sähköenergialaskujen perusteella. Tukeen olisi oikeus kotitaloudella, joka ei tulojen alhaisuudesta johtuen pysty täysimääräisesti hyödyntämään tuloverotukseen valmisteltavaa kotitalousvähennystä sähkölaskun perusteella. Tukea maksettaisiin vakinaisen asunnon sähköenergiasta aiheutuneista kustannuksista. Tilanteissa, joissa kotitaloudella olisi samanaikaisesti käytössään useampi vakituinen asunto, tukea myönnettäisiin vain yhden sähkönkäyttöpaikan perusteella. Tukea ei saisi myöskään esimerkiksi vapaa-ajan asunnon sähkölaskun perusteella. Tukea maksettaisiin 60 prosenttia kuukausittaisen sähköenergialaskun 400 euroa ylittävältä osalta. Tukea myönnettäessä otettaisiin huomioon enintään 1 500 euron sähköenergialasku kuukaudessa.

Verotuksen kautta myönnettäviä tukia ei voi hyödyntää lainkaan, mikäli tulot ovat sen verran pienet, että niistä ei tule maksettavaksi tuloveroa. Voi myös olla, että verot riittävät hyödyntämään vain osan kotitalousvähennyksestä. Tarkoituksena onkin, että verovähennystä hyödyntäisivät ne, joiden verot riittäisivät vähennykseen täysimääräisesti.

Eri tulolajeja verotetaan eri tavalla, joten tarkkoja tulo- ja verorajoja verovähennyksen ja sähkötuen saamiselle ei voida määritellä. Esimerkiksi vuonna 2023 veroja aletaan maksaa kes-

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

kimäärin palkkatulon ylittäessä noin 17 700 euroa, eläketulon ylittäessä noin 12 900 euroa ja etuustulon ylittäessä noin 3 900 euroa. Verojen määrä on keskimäärin noin 2 400 euroa palkkatulon ollessa 27 200 euroa, eläketulon ollessa 18 800 euroa ja etuustulon ollessa noin 12 800 euroa.

Edellä mainitut ovat keskimääräisiä esimerkkejä ja lopulliseen verojen määrään vaikuttavat muun muassa jokaisen henkilökohtaiset vähennykset ja tappiot sekä kunnallisveroprosentti. Verovelvollinen pystyisi itse arvioimaan verojensa riittävyyttä esimerkiksi Verohallinnon veroprosenttilaskurin avulla.

Arvoisa puhemies! Väliaikaista sähkötukea haettaisiin Kansaneläkelaitokselta. Sähkötuki katsotaan erityiseksi kustannusten korvaukseksi, jota ei katsottaisi tuloksi muuta sosiaaliturvaa koskevaa lainsäädäntöä sovellettaessa. Samassa esityksessä esitetään tuloverolakiin määräaikaista muutosta, jonka perusteella sähkötuki olisi saajalleen verovapaata tuloa.

Sähkötuen mahdollisia saajia arvioidaan olevan noin 100 000. Sähkötuen arvioidaan lisäävän valtion kustannuksia noin 85 miljoonaa euroa vuonna 2023. Sekä sähkötuen saajien määrän että siitä aiheutuvien kustannusten arviointiin liittyy useita epävarmuustekijöitä, muun muassa sähkön hinnan kehitys, kotitalouksien sähkösopimusten laatu ja solmimisajankohta, sähkön kulutus ja sen jakauma, joihin vaikuttavat voimakkaasti esimerkiksi tulevan talven lämpötilat. Arviot saajien määrästä ja kustannusvaikutuksista ovat siis väistämättä hyvin karkeita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

16.10 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Sähkön voimakas hinnannousu ja hintojen heilahtelu samoin kuin sähkönsiirtomaksut vaikeuttavat tulevana talvena kansalaisten arkea samoin kuin esimerkiksi pienyritysten, palvelualan ja maatilojen toimintaa ja kannattavuutta. Mainitsenkin tässä nyt erityisesti nämä maatilat, joille kohonneita energiakustannuksia kyllä korvataan takautuvasti energiaveron palautuksilla, mutta energian hinnannousu rasittaa tilojen maksukykyä lyhyellä tähtäimellä erittäin voimakkaasti. On mahdollista, että tulevan talven aikana nähdään vielä monia hintapiikkejä. Sähkön korkea hinta osuu myös kotejaan sähköllä tai sähkön avulla lämmittäviin tehden esimerkiksi öljystä lämmityslähteenä edelleen houkuttelevan, mikä ei edistä Suomen hiilineutraalisuustavoitteita.

No, hallitus on tehnyt useita toimenpiteitä kohonneiden sähkölaskujen vuoksi vaikeuksissa olevien kotitalouksien tukemiseksi, joista tämä hallituksen esitys on yksi. Tämä on kannatettava esitys, joka kohdistuisi niille kotitalouksille, jotka eivät pienituloisuutensa vuoksi pystyisi täysimääräisesti taas hyödyntämään sähköenergialaskun perusteella myönnettävää kotitalousvähennystä, jonka hallitus on myös luvannut.

Myös tämä sähkön arvonlisäveron alentaminen on tärkeä, mutta yritysten näkökulmasta arvonlisävero on läpilaskutuserä, eikä sähkön arvonlisäveron alentaminen auta palvelualan yrityksiä tai maatiloja.

Eduskuntaryhmämme tulee vaihtoehtobudjetissa esittämään myös sähköveron alentamista, joka kohdistuisi kaikille sähkönkäyttäjille, ja toivon, että hallitus myös tätä harkitsi, koska seuraukset nimenomaan yrityksille ja maataloudelle voivat olla erittäin kohtalokkaita.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Niikko, olkaa hyvä.

16.12 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on yksi niistä useista toimista, joilla pyritään helpottamaan kansalaisten selviämistä energiakriisin vaikutuksista. Kuten sähkön arvonlisäveron alennus tai sähkön kotitalousvähennyskin, on nyt tälläkin erää käsiteltävä sähkötuki, ikävä kyllä, riittämätön. Toki on sanottava, että on hyvä, että hallitus ojentaa kättä tässä sähkölaskun kallistuessa kaikille kansalaisille, mutta nyt kun katsotaan tämän esityksen sisältöä, voidaan ymmärtää, että tämä ei oikein vastaa sitä tarvetta.

Tämä sähkötuki olisi voimassa ensi vuoden tammikuulta huhtikuulle elikkä neljä kuukautta. Lisäksi tämän alarajaksi on määritetty 400 euroa kuukaudessa, elikkä tukea saisi 60 prosenttia omavastuun ylittävistä osasta aina 1 500 euroon saakka, ja maksimissaan tuki olisi 660 euroa kuukaudessa.

Arvoisa puhemies! Kun tiedetään, että omakotitalossa asuu lähes puolet suomalaisista, niin tämä hallituksen arvio, että noin 100 000 kotitaloutta tarvitsee nimenomaisesti tämän tuen, on liian matala arvio. Toki on oletettu, että niitä tukia haetaan sitten verovähennyksien kautta toisella tavalla tai sitten toimeentulotuen kautta, eli tämä tuen hakeminen on hyvin monitahoista, ja tämä aiheuttaa hämmennystä kyllä monelle kansalaiselle.

Hallitus kompensoi moninkertaisiksi nousevia elinkustannuksia kyllä, mutta ei riittävästi, ja nämä ovat ehkä monimutkaisia, kuten mainitsin. Esimerkiksi laajasti uutisoidun kotitalousvähennyksen kaltaista sähkövähennystä suositellaan nyt vain niille, jotka pystyvät hyödyntämään sen täysimääräisesti. Sähkötukea ja sähkövähennystä ei voi saada samanaikaisesti. Jokaisen kansalaisten toki pitäisi olla oikeutettu jonkinlaiseen tukeen näillä energian hinnoilla, ja nyt kun on käynyt ilmi, että monet jäävät ehkä huomioimatta, kuten maatalousyrittäjät tai pienyrittäjät, niin heidän osaltaan ei ole välttämättä nytten kiinnitetty riittävästi huomiota hallituksen puolelta.

Arvoisa puhemies! Toivoisin, että mahdollisimman pian saisimme vastauksia käytännön kysymyksiin, joita on mielessäni. Esimerkiksi: Miten nopeat käsittelyajat sähkötukihakemuksille pystytään antamaan? Pystytäänkö hakemukset käsittelemään esimerkiksi saman seitsemän arkipäivän sisällä kuin esimerkiksi toimeentulotukihakemukset? Haetaan-ko tukea vasta laskujen todetun maksamisen jälkeen, mikä ei siis auta kansalaisia reaaliajassa? [Puhemies koputtaa] Tai jos tukea myönnetään laskuun, joka kuitenkin päätyy maksamattomana ulosottoon, seurataanko sitä jollakin tavalla? [Puhemies: Kiitoksia.] — Arvoisa puhemies, jatkan puhujapöytästä sitten. [Puhemies: Selvä. — Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Niin, arvoisa puhemies, vielä lyhykäisesti haluan sanoa: Entä jos kansalainen tarvitsee Kelan tuen ensin pystyäkseen maksamaan laskut mutta käsittelyajat ovat niin pitkät, että kansalaiselle ehtii kertyä korko- ja perintäkuluja, joista seuraa lisää maksuvaikeuksia? Oltiin erittäin tärkeää nyt tietää, millä tavalla ja missä ajassa tämän tuen saavat ne henkilöt, jotka sitä tarvitsevat.

On selvää, että näitä tukitoimia tarvitaan, ja tarvittaisiin oikeasti vähän massiivisempia-kin toimia. Toivon, että edes nämä vähäiset kompensatiot saadaan hoidettua niin, että ne todella auttavat niitä, jotka niitä eniten tarvitsevat, ja että niiden saaminen ei olisi monimutkaista ja että tukia ei sen vuoksi jäisi saamatta tai prosessi aiheuttaisi jopa takaisinperintää. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

16.17 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys sähkötuesta on erittäin tarpeellinen ja tervetullut lisätoimi tässä tänään käsittelemässämme laajassa paketissa, jolla tuetaan kotitalouksia kohonneiden elinkustannusten keskellä. Vähintään kolminkertaiseksi, paikoin jopa kymmenkertaiseksi, kohonnut sähkön hinta nostaa monen tavallisen palkansaajan sähkölaskut maksukyvyyn ulottumattomiin — puhumattakaan heistä, jotka ovat palkansaaja-aseman ulkopuolella.

Tilanne uhkaa vaikeuttaa erityisesti sähkölämmitteisissä omakoti- tai rivitaloissa asuvien pieni- ja keskituloisten toimeentuloa. Voimakkaasti kohonneiden kustannusten tilanteessa toimeentulotuella tai asumistuella ei pystytä turvaamaan edes kaikkien pienituloisten moninaisia elämäntilanteita, ja siksi tämä sähkötuki on tärkeä lisä ja se tulee todelliseen tarpeeseen.

Sähkötukea maksettaisiin niille kotitalouksille, jotka eivät pienituloisuutensa vuoksi pystyisi täysimääräisesti hyödyntämään sähköenergiakaskun perusteella myönnettävää uutta sähkön kotitalousvähennystä. Huoleni kohdistuu nyt tässä sähkötuen 400 euron omavastuuseen, joka tulee olemaan monelle kohtuuton. Toivon sydämestäni, että toimeentulotuen käsittely, joka tätä sitten tulee paikkaamaan, sujuu Kelassa kuten on luvattu ja että korkeita sähkölaskuja huomioidaan täysimääräisesti ja harkintamahdollisuuksia käyttäen, eikä lähdetä pallotelemaan asiakkaita Kelan ja tulevien hyvinvointialueiden sosiaalitoimen välillä.

Nostan esille vielä lopuksi myös toiveen hallitukselle viestintään panostamisesta. On erittäin tärkeää, että nyt, kun tulee monia eri tukimuotoja — toisaalta sähkön verovähennys ja toisaalta tämä käsillä oleva Kelan sähkötuki — viestinnän täytyy olla erityisen selkeää. Tarvitaan suoranaista rautalankamallia, jotta ihmiset osaavat hakea oikeaa tukea eikä kukaan tippuisi eri tukien väliin siksi, että haki ensin väärää tukea ja sitten se hylättiin.

Olisi hienoa, jos näiden viestintään saataisiin mukaan yhtenäisesti ja suurella näkyvyydellä tietenkin media, mutta lisäksi myös Kela, verottaja, energiayhtiöt sekä asumisen neuvontaa tekevät järjestöt, jotka kaikki yhtenäisesti kotisivuillaan kertoisivat yksinkertaisesti ja tiiviisti, mitä tukea kenenkin tulisi tulojen perusteella hakea, jotta välttyttäisiin siltä, että joku tarpeettomasti putoaa näiden tukien väliin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

16.20 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Hallitus on tehnyt hyvän ja tärkeän ehdotuksen, jolla säädetään väliaikaisesta sähkötuesta. Kyllä sähköhintojen voimakas kohoaminen — todellakin kaksinkertainen nousu on todella pieni, kun puhutaan jossakin kohtaa kymmenkertaisista nousuista — iskee erityisesti pienituloisiin, mutta keskituloiset palkansaajat ovat aivan yhtä lirissä, kun siellä sähkölämmityksessä ruvetaan puhumaan kymmenkertaisista sähkön hinnan maksuista. Harva-asutusalueella on vieläkin tärkeämpää saada jotakin tukea, että pystytään mahdollistamaan se asuminen — varsinkin, kun siellä on paljon sähkölämmitteisiä omakotitaloja.

Mutta toivon, kuten tässä edellä edustaja Lohikoski, samaa viestinnällistä tehokkuutta, ja samalla korostan myös, mitä edustaja Niikko toi esiin. Näitten molempien huomioiden lisäksi vielä: Kuinka meillä digittömät kansalaiset voivat saada tiedon siitä, mitä tukia ja

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

miten, kun ei heillä ole mahdollisuutta verottajan laskureista käydä selvittämässä? Eli muistetaan, että meillä on vielä paljon vanhusväestöä, jotka eivät ole digiajassa, nettiyh-teyksiä ei ole, eikä ole osaamistakaan.

Kuinka me huolehditään nyt nämä edellä tuodut huomiot ja sitten vielä tämä meidän vanhusväestö? [Pia Lohikoski: Erittäin hyvä huomio!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

16.22 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tänään saamme käsittelyyn monia ostovoiman tukemiseen ja siten ihmisten arjessa selviämiseen kohdistuvia lakiesityksiä. On hienoa, että hallitus on määrätietoisesti edistänyt näitä tärkeitä asioita. Olemme lähestymässä vuoden kylmimpiä kuukausia, ja kohonneiden sähkön hintojen takia laskujen maksamiseen tarvitaan nyt apua. Hallitus on jo antanut sähkövähennystä ja sähkön arvonnäveron alen-tamista koskevat esitykset, ja nyt näemme myös määräaikaisen sähkötuen etenemisen eduskuntaan. Sähkötuella tuetaan pienituloisia kotitalouksia, joilla on suuret sähkölaskut mutta jotka eivät pysty hyödyntämään sähkövähennystä. Tuen arvioidaan hyödyttävän noin sataatuhatta henkilöä — tuki ei siis ole merkityksetön.

Nyt tehdyt toimet ovat tärkeitä tukiratkaisuja, joilla ehkäistään osittain tulevana talvena kotitalouksien kannalta kohtuuttomia tilanteita, missä kotitalouksien rahat eivät yksinker-taisesti riitä sähkölaskun maksamiseen. Tarvitsemme kuitenkin edelleen myös ratkaisuja, joilla voidaan vaikuttaa energiamarkkinoiden kautta myös energiahintoihin. Kannustankin edelleen hallitusta hakemaan aktiivisesti muita vaikuttavia ratkaisuja, joilla myös energia-hintojen nousuun pystyttäisiin vaikuttamaan niin kansallisella kuin myös EU-tasolla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

16.23 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Sähkön hinta on viime aikoina noussut mer-kittävästi. Harvaan asutussa ja pitkien etäisyyksien Suomessa sähkön hinnan nousu uhkaa vaikeuttaa erityisesti sähkölämmitteisissä omakoti- ja rivitaloissa asuvien pieni- ja keski-tuloisten toimeentuloa.

Hallituksen esitys sähkötuesta tulee tukemaan kotitalouksia ensi vuonna neljän talvi-kuukauden ajan. Voimakkaasti kohonnutta sähkön hintaa kompensoidaan erillisellä sähkö-tuella niille pienituloisille kotitalouksille, jotka eivät pysty hyödyntämään verotuksessa tehtävää kotitalousvähennystä sähköenergiakaskun perusteella.

Sähkölaskujen perusteella myönnetään kotitalousvähennys ja väliaikainen sähkötuki. Sähkölaskulle tämä tuki myönnetään, kun laskut ylittävät 2 000 euron summan ajalla 1.1.—30.4.2023. Tuki koskee vakituisen asunnon sähkölaskuja. Maksuun lukeutuvat sähköenergiasta maksettu verollinen määrä sekä siihen liittyvä perusmaksu. Kotitaloudet voi-vat hakea vähennystä itse Verohallinnon kautta. Tukea voi hakea huomioitavaksi jo vuo-den 2023 verokortissa. Kotitalousvähennys on 60 prosenttia, ja sitä voi saada enimmillään 2 400 euroa. Tuki tulee hyödyttämään noin 250 000:ta kotitaloutta.

Pienituloisille kotitalouksille on tulossa sähkötuki. Tuki koskee niitä kotitalouksia, jot-ka tulojen alhaisuudesta johtuen eivät pysty hyödyntämään kotitalousvähennystä. Tukea maksetaan, samoin kuin kotitalousvähennystä, vakituisen asunnon sähkölaskujen perus-teella. Sitä maksetaan yli 400 euroa ylittävästä kuukauden sähkölaskusta 60 prosenttia si-ten, että enimmäistuki kuukauden laskusta on 660 euroa. Koko lain voimassaoloajalta tuen

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

enimmäismäärä on 2 640 euroa. Sähkötuki on saajalleen verovapaata, eikä sitä katsota tuloksi muuta sosiaaliturvaa koskevaa lainsäädäntöä sovellettaessa. Tätä tukea voi hakea Kelan kautta.

Hallituksen päätös laskea sähkön energiamaksun arvonlisäveroa 24 prosentista 10 prosenttiin on myös tärkeä sähkötukitoimi.

Totean tyytyväisenä, että hallitus päätti näistä toimista ripeällä aikataululla, ja nämä tulevat helpottamaan monia kotitalouksia tässä erittäin haasteellisessa tilanteessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

16.26 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Vaikka puhumme nyt sähkötuesta täällä — on ihan hyvä, että tällainen tuki muodostetaan — haluaisin nostaa tähän rinnalle kyllä öljylämmitteiset talot ja rakennukset. Olen itse osakkaana yhdessä kiinteistöosakeyhtiössä, ja meillä on siellä tällä hetkellä semmoinen tilanne, että meillä on siinä erittäin edullinen sähkösopimus. Minun ei edes kannataisi polttaa siellä lämmitysöljyä, joka on se normaali muoto, eli minun kannataisi asentaa sinne kattilaan tällainen sähkövastus ja ajaa tällä sähköisellä lämmityksellä.

Tuossa tulomatalla, kun tulin tänne Helsinkiin, puhuin pitkään erään henkilön kanssa, joka on ollut sähköalalla töissä, ja hän kertoi, että heillä on kotona öljylämmitys, mutta he lämmittävät sähköllä tällä hetkellä sen takia, että se tulee heille edullisemmaksi. Elikkä äsken katsoin: lämmitysöljy, 1 000 litraa, tilattuna kotipaikkakunnalle maksaa 1,93 euroa litra, ja se sisältää 10 kilowattia energiaa, ja siitä kun otetaan kattilahuotyysuhde huomioon, niin öljylitrasta saa tosiaan sen 10 kilowattia, joka vastaa tällä hetkellä noin 20 senttiä per kilowattitunti. Jos on edullinen sähkösopimus, niin tällä hetkellä siirtoineen sen hinta on noin 12—13 senttiä, eli meidänkin kannataisi lämmittää nyt sähköllä. Sen takia minä haluaisin, että hallitus ottaisi huomioon tämän asian, koska tällaisia ihmisiä, joilla on valinnan mahdollisuus siinä, ja jos meillä on tulossa sähköpulaa ensi talvena, niin pitäisi keskittyä myös siihen, että lämmitysöljyn hintaa pyritäisiin helpottamaan. Äsken tarkastin tuolta: eli tällä 1,93 euron litrahinnalla valtion verot kokonaisuudessaan ovat noin 65 senttiä siitä polttoainelitrasta. Se sisältää energiasisältöveroa noin 13 senttiä, hiilidioksidiveroa noin 16 senttiä ja lisäksi pieni huoltovarmuusmaksu ja lisäksi arvonlisäveroa 24 prosenttia. Minä nyt haluan tätäkin kautta viestiä — olen tästä ministeri Lintilälle puhunut jo aikaisemmin — eli jos te haluatte, että sähkö ei lopu ensi talvena kesken, niin pitää keskittyä myös siihen, että lasketaan polttoaineen verotusta, [Puhemies koputtaa] otetaan sieltä alvia alemmas, energiasisältövero pois.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen Mikko, olkaa hyvä.

16.29 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Sarkkiselle sähkötuen esittelystä. Talven sähkölaskut ja monet muut menot tulevat olemaan lähes kaikilla kansalaisilla paljon aikaisempaa suuremmat. Siihen meidän täytyy osaltamme nyt tottua. On tosiasia, että ilman valtion tukea osa kansalaisista ei selviä.

Nyt päätämme väliaikaisesta sähkötuesta, joka on suunnattu pienituloisille. Se helpottaa selviämään arjessa, kun kulut nousevat rajusti. [Puhujan mikrofonin sulkeutuu — Ben Zys-

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

kowicz: Anteeksi!] Väliaikaista sähkötukea maksettaisiin 60 prosenttia kuukausittaisen sähköenergiatulojen 400 euroa ylittävältä osalta enintään 1 500 euron laskuun saakka.

Arvoisa puhemies! Sähkötuen mahdollisia saajia arvioidaan olevan noin 100 000. Tukea haettaisiin Kansaneläkelaitokselta. Tuki olisi saajalleen verovapaata. Toivon hakeusten sujuvaa käsittelyä Kelassa, että arki helpottuu. Sähkön hinnannousu haastaa niin maataloja kuin koteja, jotka lämpiävät sähköllä. Molemmat tarvitsevat tukea vaikean talven yli. Tuki tulee todelliseen tarpeeseen erityisesti harvaan asutulla seudulla. Se auttaa erityisesti heitä, jotka eivät voi hyödyntää aikaisemmin päätettyä sähkövähennystä.

Määräaikaisen sähkötuen vaikutus on siis merkittävä, ja esitys on oikein kannatettava. Meidän on käännettävä kaikki kivet, jotta saamme energiakriisin ratkaistua myös pidemmällä aikavälillä. [Puhemies koputtaa] Maamme energiapaletin tulee olla monipuolinen: tarvitsemme niin ydinvoimaa, aurinkoenergiaa, tuulienergiaa kuin bioenergiaa. On katsottava myös kauas.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

16.31 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksesta sähkön hinta on noussut kohtuuttomalle tasolle, ja ne ihmiset ovat suurissa vaikeuksissa, jotka joutuvat sähkösopimuksiinsa uusimaan, ja erityisesti ne, jotka asuvat sähkölämmitteisissä taloissa. Toki ongelmia on myös öljylämmitteisissä, kuten tässä aikaisemmin edustaja Mäenpää hyvin sanoi.

Tämä on mielestäni ihan perusteltu täsmätoimenpide samalla tavalla kuin myös se kotitalousvähennyksen kautta tehtävä ratkaisu. Meidän sosiaaliturvajärjestelmään on tehty sillä tavalla, että se varsin kattavasti pystyy vastaamaan normaalitilanteessa köyhyys — esimerkiksi työttömyyteen, sairauteen, tämän tyyppisiin asioihin — jolloin ihminen tarvitsee yhteiskunnan apua, mutta sen sijaan sitä ei ole tehty sellaista tilannetta varten, että hinnat yhtäkkiä nousevat välttämättömissä tuotteissa, kuten sähkössä tai energiassa, niin paljon, että nekin joutuvat vaikeuksiin, jotka normaalitilanteessa pystyvät maksamaan laskunsa ja hoitamaan asiansa ilman yhteiskunnan tukia. Sen takia tällaisia täsmätoimia tarvitaan, ja tämä on ihan perusteltua.

Mutta, arvoisa puhemies, haluan kyllä viitata samaan kuin edustaja Berg täällä aikaisemmin, että kyllä tämä sähkön hinta-asia on sellainen, että tähän pitää muitakin keinoja löytää kuin pelkästään tämä tuki. Ja kokoomuksen eduskuntaryhmä on edustaja Vestmanin johdolla tehnyt omia ehdotuksiaan, koska se tilanne, että sähkön hinta määräytyy aina kalliimman hinnan mukaan, toimii normaalioloissa, mutta ei toimi tällaisessa tilanteessa, missä me nyt ollaan — eli kannustan kyllä niihin ratkaisuihin sekä kansallisella tasolla että EU-tasolla, mutta sinänsä tätä esitystä pidän kyllä tähän tilanteeseen sopivana.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

16.33 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä nyt sähkötuki pienituloisille talouksille, ja tähän tukeen olisivat oikeutettuja ne kotitaloudet, jotka eivät tulojensa alhaisuuden takia pysty täysimääräisesti hyödyntämään kotitalousvähennystä sähkölaskun perusteella. Tukea voitaisiin maksaa neljä kuukautta, se maksettaisiin silloin, jos sähkölasku ylittää 400 euron omavastuurajan kuukaudessa, ja se olisi 60 prosenttia sähkölas-

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

kusta. Tämä on tärkeä tuki samoin kuin toiselle ryhmälle eli kotitalousvähennyksestä tehtävä tuki.

Energian hinta on merkittävästi noussut Venäjän sodan myötä, ja kotitaloudet ovat ahdingossa tulevaa talvea ajatellen. Tämä on lisätuki kotitalouksille ja perheille, mutta on hyvä huomioida, että elinkustannukset muutenkin ovat merkittävästi kasvaneet — ruoan hinta on kallistunut, polttoaineiden hinta on kallistunut ja eläminen ylipäänsä, eli kyllä kotitaloudet ovat ahtaalla.

Jaan myös täällä edustaja Mäenpään huolen siitä, että öljylämmitteisissä taloissa asuvat jäävät nyt tämän tuen ulkopuolelle. Siellä on paljon eläkeläisiä, vanhoja ihmisiä, joilla on pienet eläkkeet, voi olla edelleenkin öljylämmitteinen talo, ja tilanne heidän osaltaan on tukala. Pitäisikin huolehtia siitä, ettei kukaan joudu ahdinkoon nyt tulevana talvena tämän liian suuren polttoainelaskun takia.

Kun näitä tukia nyt myönnetään, niin on tärkeitä kiinnittää huomiota viestintään ja siihen, mitä tukea voi hakea, milloin voi hakea ja mitkä ovat kriteerit, niin että ne on hyvin selkeästi ilmoitettu eri viestintävälineissä ja kansankielisesti. Mutta tärkeä tuki kuitenkin ja perusteltu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt tälle asialle ennalta varattu aika on kulunut umpeen. Kysyn edustaja Sarkomalta, onko pitkä puheenvuoro edessä? [Sari Sarkomaa: Puhemies, ei ole!] — Olkaa hyvä sitten.

16.36 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Olisin vain todennut sen, että tiedän, että ministeri ja ministeriö ja hallitus ovat huolella näitä esityksiä käsitelleet. Eilen oli mahdollisuus ministeri Sarkkisen kanssa näitä käydä läpi, ja sanon siitä sen, että on tärkeää, että eduskunta käy vielä huolella läpi nämä tuet ja katsotaan, onko täällä väliinpuotoamisia, onko jotain, jota pitäisi korjata. Kokoomus on tehnyt myöskin oman ehdotuksensa, ja peilaamme myöskin sitä vasten ja katsomme sitten lopulliset kantamme.

Näin kaupunkilaisena sanon, puhemies, vain sen, että kun pitää katsoa pidemmälle, energiakriisi saattaa olla pidempi, ja on tärkeää, että tehdään remontteja, joissa huolehditaan, että energiaa käytetään pihisti ja tarkoituksenmukaisesti, niin kannan huolta asunto-osakeyhtiöistä, joilla ei ole vastaavaa kotitalousvähennysoikeutta remontteihin kuin on omakotitaloissa. Valtiovarainvaliokunta on kiirehtinyt tämäntyypistä uudistusta, ja toivon, että se olisi vielä hallituksen agendalla, jotta asunto-osakeyhtiöissä asuvat olisivat yhdenvertaisessa asemassa verotuksessa, kun puhutaan remonttivähennyksistä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Sarkkinen, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

16.38 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella tämä on osa laajempaa toimenpidepakettia, kuten täällä on todettu, ja tarkoitus on tukea niitä, keillä on poikkeuksellisen isot sähkölaskut, ja käytännössä puhutaan siis lämmityssähköstä tässä mittaluokassa. Onhan se eri asia, nouseeko esim. käyttö-sähkölasku 20 eurosta 60 euroon vai lämmityssähkölasku 300 eurosta 900 euroon tai vielä korkeammalle. Monella on todella edelleen hyvät ja halvat sopimukset, jolloin käytännössä tukitarvetta ei ole. Mutta haluan kyllä kaikkia kannustaa sähkön säästämiseen, myös nii-

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

tä, keillä on halvat sopimukset, koska sillä on olennainen vaikutus paitsi sähkön riittävyyteen myös markkinahintaan, joten kaikkien on osallistuttava säästötalkoisiin.

Tämä on käytännössä pari tämän sähkövähennyksen kanssa, ja nämä täydentävät toisiaan. Ja kun nämä ovat tällainen pari tai kiikkulauta, niin nämä eivät voi olla ehdoiltaan kovin kaukana toisistaan, koska jos tässä olisi paljon erilaiset ehdot, niin se aiheuttaisi painetta siirtyä sieltä automaattisemmasta sähkövähennyksestä sähkötuen piiriin, kun se on käytännössä kuitenkin ihmisen itsensä arvioitavissa, kumpaa hakee omien tulojen perusteella. Jos tänne tuen puolelle tulisi liikaa painetta, se voisi ruuhkauttaa sitä hakemuskäsittelyä, koska tämä Kelan tuki on käytännössä manuaalista käsittelyä, kun tämä on tällainen ylimääräinen erillistuki, kun taas se verovähennys on automaattinen verovähennys. Siksi on tarkoituksenmukaista, että mahdollisimman moni, kellä vain tulot riittävät, hakee nimenomaan sitä vähennystä. Tässä on siis sata euroa tämä omavastuu pienempi kuin siinä verovähennyksessä. Arvio on, että suuri osa hakee siis vähennystä tulojen perusteella.

Monet käytännön kysymykset täytyy vielä ratkaista Kelassa, joka tätä toimeenpanee ja jossa tätä ylös rakennetaan. Tietysti tavoitteena on joustavuus, että tätä haetaan laskun perusteella.

On totta, että tämä omavastuu on monelle korkea, ja siksi onkin tunnistettava, että tämä on osa toimenpidepakettia, ja toimeentulotukea voi myös sitten sen yksilökohtaisen tilanteen perusteella saada isoihin laskuihin, [Puhemies koputtaa] ja siihen hakemiseen on myös ohjeistettu joustavuutta. Tämä viestintäpointti on erittäin tärkeä, ja meidän täytyy tätä viedä eteenpäin, ja myös sitä, että myös ne, jotka eivät digivälineitä kykene käyttämään, tulevat huomioiduiksi ja palveluiksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lapsilisälain 7 §:n ja toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 235/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.40 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivottavasti on oikea paperi. — On niin monta esittelypuheenvuoroa peräjälkeen, että pitää vähän vielä varmistaa.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Arvoisa puhemies! Euroopassa on sota, ja sota heijastuu myös talouteen. Venäjän laiton hyökkäyssota Ukrainaan on kiihdyttänyt inflaatiota ja aiheuttanut epävarmuuksia talouteemme. Sota Ukrainassa vaikuttaa siis välillisesti myös suomalaisten ostovoimaan.

Hallitus vastaa elinkustannusten kasvuun ja tukee kansalaisia monin täsmätoimin. Tässä esityksessä ehdotetaan väliaikaisesti muutettavaksi lapsilisälakia ja toimeentulotuesta annettua lakia. Esityksessä ehdotetaan, että joulukuun 2022 lapsilisä maksettaisiin lapsilisän saajille kaksinkertaisena. Paketti on osa laajempaa budjettiriihessä päätettyä kokonaisuutta elinkustannusten ja energian hinnan nousuun vastaamiseksi.

Esityksen taustalla on poikkeuksellinen taloustilanne, jossa muun muassa ruoan, energian ja liikkumisen kustannukset kotitalouksille ovat nousseet. Esityksellä halutaan tukea erityisesti lapsiperheitä ja lisätä lapsiperheiden ostovoimaa. Esityksessä ehdotetaan, että joulukuun lapsilisä maksettaisiin lapsilisän saajille kaksinkertaisena.

Pienituloisimmat lapsiperheet on esityksessä huomioitu siten, että toimeentulotukea myönnettäessä tulona ei otettaisi huomioon joulukuussa 2022 maksettavaa lapsilisää siltä osin kuin sen määrä ylittää tavanomaisen lapsilisän määrän. Tämän tarkoituksena on, että myös perustoimeentulotukea saavat hyötyisivät tuesta täysimääräisesti.

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 neljanteen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.12.2022 ja olemaan voimassa 31.12.2022 saakka.

Arvoisa puhemies! Tuleva talvi on monille vaikea. Esityksen hyväksymisen myötä suomalaiset lapsiperheet saisivat pientä helpotusta kasvavien elinkustannusten keskellä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

16.42 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä joululahja suomalaisille lapsiperheille on tervetullut, mutta lapsiperheiden ostovoimaan tulisi kiinnittää huomiota myös pidemmällä aikavälillä. [Juha Mäenpään välihuuto] Erityinen huoli on siinä, että suomalaisten syntyvyys on ollut pitkään ennätysalhaista. Syitä alhaiseen syntyvyyteen on monia. Perheiden perustamista lykätään vuosi vuodelta yhä pidemmälle, ja vapaaehtoinenkin lapsettomuus on lisääntynyt, mutta merkittäviä syitä ovat myös taloudelliset huolet, työelämän kuormittavuus ja joustamattomuus, ja myöskään asenneilmapiiri ei kannusta perheen perustamiseen. Esimerkiksi keskusteluissa perhevapaista painotetaan lasten ja perheiden valinnanvapauden sijaan tiukkoja kiintiöitä ja työelämän tarpeita.

No, lapsilisä on todellakin keskeinen keino tukea lapsiperheitä, ja mielestäni sitä tulisi edelleen vahvistaa. Lapsiperheiden perusturvan taso on jäänyt jälkeen yleisestä kustannuskehityksestä. SOSTEn tekemän selvityksen mukaan lapsilisien reaaliarvo on laskenut selvästi viimeisen kymmenen vuoden aikana, ja selvityksen mukaan lapsilisä pitäisi korottaa jopa 60 prosentin verran tämän vuoden tasosta, jotta päästäisiin vuoden 1994 reaalitasolle. Eli lapsilisään pitäisi kohdentaa asteittain myös selkeitä tasokorotuksia.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä on useissa vaihtoehtobudjeteissa ehdottanut lapsilisään korotuksia, myös niin sanottua vauvatonnia, jolla pystyttäisiin antamaan myönteisiä viestejä lapsiperheille, ja tulemme myös tulevassa vaihtoehtobudjetissa esittämään kaikkiin lapsilisiin kohdentuvaa tasokorotusta myös ensi vuoden osalta.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen Mikko, olkaa hyvä.

16.45 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa puhemies! Lapsiperheköyhyys on lisääntynyt koronan ja sodan vaikutuksesta. Lapsiperheiden köyhyys tulee selättää. Hintojen nousu vaikuttaa rajusti kotitalouksiin, joissa syödään paljon, liikutaan paljon ja tarvitaan eniten tilaa, eli lapsiperheisiin. Valtiovarainministeri Saarikko ehdotti ylimääraisten lapsilisien maksamista joulukuussa. Asiasta päätettiin budjettiriihessä. Nyt se on toteutumassa ja voi tuoda moneen perheeseen joulumielen tullessaan.

Ylimääräinen lapsilisä maksettaisiin jokaiselle lapselle jouluaaton aattona. Jos kaksilapsinen perhe saisi normaalisti 199,72 euroa, nyt tiedossa on tuplat. Tämä on täsmätoimi, joka tukee perheiden pärjäämistä. Se kertoo, että Suomessa perheistä pidetään huolta. Tämä on tarpeen paitsi kustannusten nousun vuoksi myös siksi, että lapsia syntyy vähemmän kuin koskaan. Tarvitsemme nyt aivan erityisellä tavalla lapsiystävällistä viestiä.

Arvoisa puhemies! Moni on tässäkin salissa väheksynyt tai paheksunut tätä ehdotusta. Täälläkin on kysytty, miksi ylimääräinen tulonsiirto pitäisi maksaa kaikille tuloihin katsomatta. Maksuton koulutus, äitiyspakkaus, neuvolat ja lapsilisät kuuluvat kaikille perheille ja lapsille. Se on periaate, josta keskusta ei tingi.

Lapsilisä on tulonsiirto lapsiperheiden ja lapsettomien välillä. Sitä ei ole tarkoitettu tulojen tasaamiseen, mitä varten meillä on toimivammat työkalut. Lapsilisä ei ole myöskään automaattinen etu. Se pitää hakea itse. Tämäkin huomioiden ihmettelyn kriittisiä kommentteja. Jotkut kriitikot ovat hakeneet Kelasta lapsilisää ja nyt ilmoittavat, etteivät sitä tarvitsisi. Ei sitä ole pakko hakea, ja jos kokee, että ei tarvitse sitä, sen voi myös peruuttaa. Suurimmalla osalla perheistä lapsilisät tulevat kuitenkin aivan aitoon tarpeeseen. Ne menevät arjen pyörytykseen, ruokaan, asumiseen ja kulkemiseen, joiden kustannukset ovat nousseet.

Arvoisa puhemies! Ilman myönteistä suhtautumista lapseen ei ole lapsia. Ilman lapsia ei ole tulevaisuutta. Lapsiperheiden tukeminen on huomisesta huolehtimista.

Kun nyt keskustelemme lapsilisistä, otan tässä yhteydessä myös puheeksi lapsilisien sitomisen indeksiin. Lapsilisät ovat jääneet jälkeen muiden etuuksien tasosta, ja siksi tämä muutos tulisi tehdä. Tarvitsemme lisää päätöksiä lapsiperheiden tueksi, jotta voimme rakentaa lapsiystävällistä Suomea.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

16.48 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Kohonneet elinkustannukset ovat nostaneet äsken keskustelussa olleen asumisen hinnan ja sähkön hinnan lisäksi monien peruselintarvikkeiden ja käyttötavaroiden hintoja. Tämä tuntuu lapsiperheiden kukkaroissa erityisellä tavalla, sillä kasvavat lapset kuluttavat, vaikkei perheen tulotaso olisikaan noussut hintojen nousun myötä. Lapsilisäjärjestelmän kautta perheille voidaan taata tänä vuonna hiukan parempi joulu, kun lapsilisä maksetaan kaksinkertaisena. Erityisen merkittävää on, että tuen saavat käyttöönsä täysimääräisenä myös ne pienituloisimmat lapsiperheet, jotka saavat toimeentulotukea. Tämän varmistamisesta lämmin kiitos ministeri Sarkkiselle.

Jo aiemminkin Suomessa on elänyt yli 110 000 lasta pienituloisissa ja köyhissä perheissä. Lapsiperheköyhyys on valitettavasti totta, vaikka näin ei saisi hyvinvointivaltiossa olla. Nälkä ja vähävaraisuus näkyvät myös kouluissa, kun kouluruokaa menee maanantaisin

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

kaikista eniten. Lapsilisän reaaliarvo on laskenut merkittävästi vuoden 1994 perhetukiuudistuksen jälkeen, sitä ei makseta enää 17 vuotta täyttäneistä, vaikka he eivät ole vielä aikuisia, ja indeksiin sitomattomana etuutena lapsilisän arvo valitettavasti joka vuosi laskee lisää. Mielestäni lapsilisäjärjestelmä tulisi uudistaa ja korjata näiden asioiden osalta tämän päivän tarpeita vastaavaksi.

Nyt käsillä oleva esitys on kertaluonteinen avustus ja sellaisena oikeansuuntainen ja tärkeä ja tulee erittäin suureen tarpeeseen — kaikki apu ja tuki lapsiperheille on tarpeen. Lapsiperheköyhyyttä on torjuttava muun muassa korottamalla jatkossa lapsilisää, työttömyysturvan lapsikorotusta sekä toimeentulotuen lasten perusosaa. Onneksi nämä kaikki asiat ovat tänäänkin asialistalla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

16.51 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Käsittelemme nyt ylimääräistä lapsilisää, niin sanottua joululahjarahaa lapsiperheille. Tämä lisä otetaan varmasti ilolla vastaan jokaisessa lapsiperheessä, joka lapsilisää saa.

Kustannukset ovat kasvaneet nyt Venäjän sodan myötä. Asumiskustannukset ja erityisesti ruoan hinta ovat nousseet, ja se jos mikä tuntuu nimenomaan lapsiperheissä. Myös kaikkien muitten elämiseen tarvittavien tarvikkeiden ja liikenteen hinta on noussut. Tämän kertaluonteisen erän pidemmän ajan vaikutukset jäävät todennäköisesti aika pieniksi, kun kyseessä on kuitenkin vain kertaluontoinen erä, mutta varmasti auttaa jokaista lapsiperhettä, kun talouden haasteissa painivat.

Täällä nousi esille, että tämä maksetaan jouluaaton aattona, ja jos vain olisi mahdollista, niin voisi tietenkin olla mukavaa, että se maksettaisiin hieman aiemmin, jolloin sillä voisi ehkä sitten ostaa lapsille jonkun joululahjankin. Tämä voisi olla monen perheen toiveissa.

Yhdyn täällä moniin muihin puheenvuoroihin siinä, että lapsilisäjärjestelmää olisi tarpeen kehittää, ja myös itse olen sitä mieltä, että tämä lapsilisä pitäisi sitoa indeksiin, jolloin se huomioisi paremmin myöskin kustannustason nousun ja eläisi paremmin ajassa. Lapsilisä on verotonta tuloa, joka maksetaan jokaiselle lapsiperheelle taustasta riippumatta, ja niin pitää tietenkin ollakin. Se on tarkoitettu lapsen tarpeisiin, ja lapsen tarpeet ovat osittain samanlaiset perheestä riippumatta. On varmasti iloinen asia monessa lapsiperheessä ottaa tämä tukimuoto nyt tässä talvella vastaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski.

16.53 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä. Tulee jo nyt jouluihin mieli tätä käsiteltäessä, kun on kyse hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi lapsilisän 7 §:n ja toimeentulosta annetun lain 11 §:n väliaikaisesta muuttamisesta. Tämä ehdotus on erittäin tervetullut juuri nyt tässä kriisissä, mikä meillä on Ukrainan sodasta johtuvana, mutta myös tässä energiakriisissä, mikä meillä on. Tämä on se tervetullut lahja. Ne, jotka kritisoivat, että tässä esimerkiksi keskustalainen ministeri on tullut ikään kuin vaaliteemalla, niin minun mielestäni se on halveksuttavaa. Tässä on todellakin sydämellä koko hallitus ajatellut, että tässä tehdään nyt lapsiperheille sitä työtä, mikä hallituksen tarvitsee tässä tilanteessa tehdä.

Ja kuten edustaja Lohikoski sanoi, erityinen kiitos ministeri Sarkkiselle siitä, että tavoitteena on huomioda kaikkein pienituloisimpia perheitä siten, että myös toimeentulotukea

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

saavat perheet hyötyvät esitetystä lapsilisän korotuksesta. On erittäin hienoa, että tässä kohtaa voisi sanoa, että nyt keskustelu on avattu siitä, voisiko lapsilisä jatkossa... Kun toivottavasti tätä järjestelmää uudistetaan, niin kuin tässä salissa ollaan tänään jo useampaan otteeseen kuultu ja toiveita siitä, että koko järjestelmää voitaisiin jotenkin uudistaa, niin kyllä näin uskallan sanoa. Ja tiedän, että on vasemmistoliiton tavoite, että tämä oikeus olisi nimenomaan myös sitten toimeentulotukea saavilla perheillä, jotta lapsilisä todellisuudessa olisi lapsilisä, eikä niin, että se vähentäisi toimeentulotukea sitten ja sopeutettaisiin heti. Minun mielestäni ihan yhtä lailla kuin jos toimeentulotuella oleva henkilö tekee luottamustehtävää ja saa kunnanvaltuuston kokoukselta palkkion, niin sehän ei kuitenkaan saa sitä todellisuudessa.

Meillä on tiettyjä asioita, joita meidän järjestelmä tavallaan antaa, mutta saman tien otetaan heti pois. Ja lapsilisä on kyllä luonteeltaan sellainen, että sen pitää tulla sitten kaikille, tai sitten meidän täytyy ruveta portaittain katselemaan sitä. En minä ole kateellinen niille vanhemmille enkä niille tuleville aikuisille, joidenka tilille lapsilisä menee, jotta sitten ensiasunnon ostaminen on helpompaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ledamot Rehn-Kivi, var vänlig.

16.56 Veronica Rehn-Kivi r: Ärade talman! Barnfattigdomen har under flera år ökat i Finland, och den höga inflationen har ytterligare förvärrat situationen och drivit tusentals barnfamiljer under fattigdomsgränsen. De stigande mat- och energikostnaderna är problematiska och måste tacklas för att förhindra ytterligare negativa fenomen i samhället, såsom barns utanförskap. Det är klart att tryggheten av välfärden för barnfamiljerna också förutsätter långvariga åtgärder, vilket sänkningarna av dagvårdsavgifterna är ett gott exempel på.

Det nu föreslagna höjda barnbidraget kan ses som en välkommen extra julklapp för våra barnfamiljer och signalerar att vi i detta läge vill satsa på barnen.

Arvoisa puhemies! Lapsiköyhyys on vakava ongelma, joka valitettavasti on lisääntynyt viime vuosikymmeninä. Korkean inflaation takia lapsiperheisiin kohdistuva paine on nyt kovempi kuin pitkään aikaan. Elintarvikekustannusten lisäksi energia- ja polttoainekustannukset aiheuttavat ikäviä vaikutuksia, jotka epäsuorasti saattavat kohdistua etenkin lapsiin, heidän kehitykseensä ja myös harrastusmahdollisuuksiin. Jos perheet joutuvat taloudellisiin vaikeuksiin, tämä voi pahimmillaan johtaa tuhansien lasten sosiaaliseen syrjäytymiseen. Tällaisiin tilanteisiin on suhtauduttava vakavasti.

Arvoisa puhemies! Panostamalla lapsiperheisiin tehdään tärkeitä investointeja myös tuleviin sukupolviin ja koko maan tulevaisuuteen. Menestyksenkäs ja tehokas tuki lapsiperheille edellyttää tietenkin myös pitkäjänteisiä toimenpiteitä, joista varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentaminen on hyvä esimerkki.

Peräänkuulutan kuitenkin myös lapsilisäjärjestelmämme kokonaisuudistusta. Lapsilisän tulee jatkossakin olla perheillemme universaalinen tukimuoto, koska sillä on tärkeä signaaliarvo kaikkien lasten tärkeydestä yhteiskunnallemme, mutta lapsilisän suuruus lasta kohden ja lapsimäärän mukaan vaatisi muutoksen. Ensimmäisestä lapsesta tulisi mielestäni maksaa enemmän, koska silloin perheen on tehtävä kaikkein isoimmat hankinnat lasta varten. Lapsilisän väliaikaista korotusta on kuitenkin pidettävä tervetulleena ja hyvin ansaittuna joululahjana meidän perheille.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, tack. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

16.59 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Ylimääräisenä joulukuussa annettava lapsilisä helpottaa vuoden pimeimmän ajan ja juhlakauden keskellä perheitä. Samalla ylimääräinen lapsilisä ei vaikuta toimeentulotuen tasoon, mikä on erittäin tärkeää juuri sen takia, että raha tulee myös pienituloisimmille oikeasti lisäapuna. Lisäksi samassa hallituksen esityksessä esitetään myös yksinhuoltajakorotuksen maksamista korotettuna.

Kaiken kaikkiaan monia tarpeellisia asioita sisältävä esitys, jota on helppo kannattaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.00 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Keskustelemme täällä tästä joulukuuksi suunnitellusta lapsilisän korottamisesta. Vaikka edustaja Myllykoski otti esille mahdolliset puheet, että tämä olisi tämmöinen keskustalaisen ministerin imagonkohotuskampanja — se saattaa kyllä vaikuttaa siltä, koska se tuli hyvin samaan aikaan kuin ne gallupit tulivat — niin kyllä tämä ihan tärkeä asia on, ja tämä kohdistuu kyllä oikeaan osoitteeseen, että tämä menee lapsiperheille. Tämä nykyinen energia- ja polttoainetilanne vaatisi ehkä enemmänkin tukea siihen.,

Itse olen perheenisä, ja vaimo kuljettaa lapsia viikolla harrastuksissa, ja täytyy sanoa, että varmaan myöskin lasten harrastukset tulevat kärsimään kohonneiden polttoainehintojen johdosta. Aikaisemmin olen toiminut urheiluseuran puheenjohtajana, ja yhä edelleen tulee yhteydenottoja näistä asioista. Saattaa olla jalkapallojoukkueen valmentaja huolissaan siitä, kun lapsia ei kyetä kuljettamaan enää harjoituksiin, ja totta kai hän myös itse jatkoi omaa osaansa siinä, että hänkin on päättänyt, että hän ei enää lähde pelireissuille omalla autolla kuljettamaan lapsia, koska polttoaineiden hinnat ovat nousseet, vaan hän yrittää itsensä kammata joidenkin vanhempien kyettiin. Eli kyllä tämä ihan oikeaan osoitteeseen menee.

Kun edustaja Myllykoski sanoi, että tämän on hallitus ihan luonut, niin en minä ainakaan tiedä, että oppositiosta tätä kukaan olisi vastustanut sinänsä. Tämä on erittäin hyvä asia, tämä kohdistuu oikein, vaikka ehkä tässä nyt pieniä semmoisia vappusatasen piirteitä olisikin ollut, niin kuin edustaja Myllykoski esille otti. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

17.02 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Ainakaan kristillisdemokraatit eivät ole tätä esitystä moittineet, vaan päinvastoin olemme sitä tervehtineet ilolla.

Täällä on käyty mielestäni tärkeää keskustelua lapsilisäjärjestelmästä. Pidän tärkeänä sitä, että lapsilisä säilyy universaalina etuutena, jota ei veroteta eikä tehdä tulosidonnaiseksi, koska lapsilisää ei ole alun perinkään tarkoitettu tasaamaan tuloeroja hyvätuloisten ja pienituloisten välillä. Sitä varten meillä on olemassa verotus. Lapsilisän tarkoitus on pikemminkin tasata tuloeroja lapsettomien ja lapsiperheiden välillä, ja sen takia pidän tärkeänä, että lapsilisä säilyy jatkossakin nykyisen muotoisena etuutena. Tosin sitä kyllä tulee kehittää, ja pidän kyllä erittäin kannatettavana sitä ehdotusta, josta muun muassa edustaja Aittakumpu on tehnyt lakiesityksen, että lapsilisä sidottaisiin muiden sosiaaliturvaetuuksien tavoin kansaneläkeindeksiin, jolloin se seuraisi myös hintojen kehittymistä ja elinkustannusten nousua.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

17.04 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Ylimääräinen lapsilisä vuoden lopussa on varmasti lämpimästi tervetullut asia lapsiperheille. Elämme sellaista aikaa, kun kustannukset nousevat, että huoli on todella monessa perheessä siitä, miten selvitään, ja on tärkeää, että eduskunnassa tarkkaan käymme koko valtion talousarvion läpi ja katsomme, että tilanne ei tulisi kohtuuttomaksi kenellekään. Se on haastava tehtävä. Lapsilisäjärjestelmä on arvokas, ja se on tärkeää säilyttää. Sitä varmasti pitää ja voi kehittää, ja siitä varmasti seuraavalla eduskuntakaudella keskustelemme, ja on hyvä, että linjauksia tehdään jo nyt. Erityisen tärkeää on, että teemme sellaista politiikkaa, että lapsilisäjärjestelmä on tulevaisuudessa tulevaisuuden perheille.

Ihan tässä keskustelun lopuksi haluan nostaa esille vahvan huoleni valtion vahvasta velkaantumisesta ja siitä velkataakasta, jonka me siirrämme nyt tämänkin budjettikirjan myötä tuleville sukupolville. Selvä on, että mitään isoa leikkausräystä ei voi tehdä, mutta on todella tärkeää, että hyvin pian saamme selkeän polun, miten me sopeutamme taloutta ja teemme niitä toimia, että talous kestää. Puhdas ympäristö ja kestävä talous ovat varmasti paras perintö lapsille, ja kun huolella huolehdimme valtiontaloudesta, voimme sillä myöskin varmistaa, että lapsilisä voidaan maksaa sitten meidän lapsillemme ja lastenlapsillemme ja tuleville sukupolville.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Sarkkinen, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

17.06 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen: Arvoisa puhemies! Kiitos jälleen hyvästä keskustelusta. — Todella kyseessä on laajasti lapsiperheille suuntautuva toimi, jolla pyritään tukemaan lapsiperheiden toimeentuloa hintojen nousun keskellä. Kuten täällä on todettu, esimerkiksi ruuan hinnannousu vaikuttaa erityisen paljon nimenomaan lapsiperheisiin.

On totta, että lapsilisien ostovoima on jäänyt jälkeen vuosikymmenten saatossa, ja selkeä syy tähän on se, että lapsilisät eivät ole indeksisidonnainen etuus, toisin kuin lähes kaikki muut sosiaalietuudet. Tämä kertakorotus paikkaa tätä tuen tason jälkeenyäneisyyttä tässä vaikeassa tilanteessa, jossa kustannukset ja elinkustannukset nousevat.

Näen itse, että pitkällä tähtäimellä lapsilisien indeksointi olisi paras tapa huolehtia siitä, että lapsilisät eivät jatkuvasti jäisi jälkeen — se olisi parempi kuin mitkään kertakorotukset — mutta kuten ymmärrämme, kyseessä on iso hallitusohjelmatasoinen päätös, jolla on merkittävä ja kauaskantoinen talousvaikutus.

Näen kyllä myös, että lapsilisien rakennetarkastelua on tehtävä, ja tämä on siellä sosiaaliturvauudistuksen parlamentaarisessa ryhmässä myös yhtenä teimana. Esimerkiksi tämä 17-vuotiaiden kysymys ansaitsee huomiota. Kuitenkin myös itse toivon, että universalismista pidetään lapsilisäjärjestelmässä kiinni, kuten myös edustaja Räsänen tästä puhui.

Kuten täällä on todettu, tämä hintojen laaja-alainen nousu uhkaa tiputtaa lapsiperheitä köyhyyteen, ja lapsiperheköyhyyden varjo ihmisen elämässä on usein pitkä, joten on tärkeää, että me pyrimme näillä erilaisilla täsmätoimilla ehkäisemään köyhyyden lisääntymistä ja pitkittymistä, ja myös toimeentulotukea saavat, kaikista pienituloisimmat perheet on tässä esityksessä huomioitu.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Maksupäivästä sanon, että lapsilisää maksetaan aina 26. päivä tai ennen sitä, mikäli se sattuu pyhälle, eli nyt se maksetaan 23. päivä. Tätä maksupäivää ei voida mitenkään helposti muuttaa, ja on paras, että me ajetaan tämmöiset lisätuet sisään meidän normaaliin tukeen, etteivät maksatus ja tietojärjestelmät vain häiriinny. [Sari Sarkomaa: Juuri näin!]

Toivon, että eduskunta käsittelee esityksen ripeästi, jotta Kela pääsee myös valmistautumaan toimeenpanoon. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle ostovoiman vahvistamista vuonna 2023 koskevaksi lainsäädännöksi sekä laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 236/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan jälleen keskustelun. Ministeri Sarkkinen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.08 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän rikollinen sota Ukrainassa on radikaalisti muuttanut paitsi suomalaista ja Euroopan turvallisuusympäristöä myös talouden tilaa ja näkymää. Venäjän hyökkäys Ukrainaan vaikuttaa välillisesti kansalaisten ostovoimaan, kun hinnat nousevat. Hallitus vastaa elinkustannusten kasvuun ja tukee kansalaisia monin täsmätoimin.

Nyt käsittelyssä oleva ostovoimapaketti vastaa erityisesti pienituloisten lapsiperheiden vaikeaan tilanteeseen. Paketti on osa laajempaa budjettiriihessä päätettyä kokonaisuutta elinkustannusten ja energian hinnan nousuun vastaamiseksi.

Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on tukea erityisesti lapsiperheitä poikkeuksellisessa taloustilanteessa, jossa muun muassa ruoan, energian ja liikkumisen kustannukset kotitalouksille ovat nousseet. Määräaikaisten etuuksien korotuksen tavoitteena on suunnata tukea pienituloisiin, köyhyysriskissä oleviin lapsiperheisiin.

Lisäksi tavoitteena on lääkekorvausjärjestelmän vuosiomavastuun eli niin sanotun hintakaton jäädyttämisellä tukea myös sairauden hoidossa eniten lääkkeistään maksavien asemaa, joiden joukossa on paljon ikäihmisiä. Kustannusten nousun arvioidaan olevan väliaikaista, mistä syystä eri etuuksien korotukset sekä lääkkeiden vuosiomavastuuosuuden jäädytys toteutetaan määräaikaisena toimenpiteenä.

Arvoisa puhemies! Lapsiperheiden tukemiseksi ehdotetaan 20 prosentin korotusta työtyömyysturvan lapsikorotukseen, kymmenen euron korotusta opintorahan huoltajakorotuk-

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

seen sekä viiden euron korotusta lapsilisän yksinhuoltajakorotukseen vuodelle 2023. Toimeentulotukea saavien perheiden tukemiseksi esitetään toimeentulotuen alle 18-vuotiaiden lasten perusosaan kymmenen prosentin korotusta ensi vuodelle.

Näiden toimien lisäksi osana tätä pakettia lasten yksityisen hoidon tuen hoitolisän täyteen määrään esitetään 100 euron pysyvää korotusta. Tällä helpotetaan yksityisiä varhaiskasvatuspalveluita käyttävien perheiden asemaa. Opetusministeri Andersson on tuonut eduskuntaan myös tärkeän esityksen varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta, johon tämä esitys liittyy.

Lisäksi osana tätä nyt käsittelyssä olevaa niin sanottua ostovoimapakettia ehdotetaan, että sairausvakuutuslain lääkekorvausjärjestelmän vuosiomavastuu jäädytetään vuoden 2022 tasoon vuonna 2023.

Muut kuin lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamista koskevat lait olisivat voimassa määräaikaaisesti vuoden 2023 ajan. Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamista koskeva pysyvä muutos tulisi voimaan 1.3.2023. Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotus lisäisi julkisen talouden menoja yhteensä 75 miljoonaa euroa. Valtion osuus tästä olisi 36,9 miljoonaa euroa, kuntien osuus 9,8 miljoonaa euroa ja vakuutusmaksuilla katettava osuus 28,3 miljoonaa euroa. Lisäksi esityksellä on vähäisiä vaikutuksia hyvinvointialueiden menoihin. Yksityisen hoidon tuen hoitolisän pysyvän tasokorotuksen kustannus kunnille kompensoidaan yhteisöveron jako-osuuksien muutoksella.

Esitettyjen väliaikaisten etuuskorotusten yhteisvaikutus olisi erityisesti pienituloisten kotitalouksien tuloja kasvattava. Muutoksista seuraavasta kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen yhteenlasketusta kasvusta noin 75 prosenttia kohdistuisi kolmeen pienituloisimpaan tulokymmenykseen. Perhetyypeistä merkittävin kasvu olisi yksinhuoltajatalouksissa. Suhteellisesti pienituloisiksi luokiteltuihin kotitalouksiin kuuluvien lasten lukumäärää muutokset vähentäisivät arviolta vajaalla 5 000 lapsella.

Ehdotetut etuuskorotukset suuntautuisivat niille perheille, joissa pienituloisuus on tutkimusten mukaan yleisintä, eli yhden vanhemman talouksiin, opiskelijaperheisiin sekä perheisiin, joissa on työttömyyttä.

Arvoisa puhemies! On ensiarvoisen tärkeää, että nyt esitetyissä toimissa huomioidaan myös toimeentulotuen varassa olevat kaikkein pienituloisimmat lapsiperheet. Toimeentulotukea pitkään saaneiden lapsiperheiden taloudellinen liikkumavara on yleensä vähäinen. Hintojen noususta iso osa on kohdentunut elintarvikkeisiin, jotka muodostavat toimeentulotukea saavissa perheissä merkittävän osan kulutuksesta.

Toimeentulotuen lasten perusosien korottaminen on välttämätöntä myös siksi, että nyt ehdotetut korotukset muihin etuuksiin hyödyttäisivät myös toimeentulotukea saavia lapsiperheitä. Ehdotukset edistävät osaltaan näiden lasten ja perheiden yhdenvertaisuutta muihin nähden.

Yksityisen hoidon tuen hoitolisän täyden määrän pysyvä korotus kohdentuu pienituloisiin perheisiin, jotka ovat oikeutettuja tulovähenteiseen yksityisen hoidon tuen hoitolisään. Yksityisen hoidon tuen hoitolisän korotuksella pyritään mahdollistamaan se, että myös pienituloiset perheet voivat edelleen tarvittaessa käyttää yksityisiä varhaiskasvatuspalveluita eikä kunnan ja yksityisen tahon järjestämän varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen välinen ero muodostuisi kovin suureksi.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Lääkekorvausjärjestelmän vuosiomavastuun arvioidaan olevan esityksen johdosta noin 44 euroa alhaisempi kuin ilman jäädytystä. Vuosiomavastuun jäädytyksen arvioidaan lisäävän lisäkorvausten saajamäärää noin 40 000 henkilöllä, jolloin saajia arvioidaan olevan yhteensä noin 363 000 henkilöä. Muutoksen arvioidaan kohdentuvan ikääntyneisiin ja keskimääräistä sairaampiin henkilöihin.

Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva niin sanottu ostovoimapaketti on siis tärkeä osa laajempaa kokonaisuutta, jolla hallitus budjettiriihessä sovitusti pyrkii osaltaan vastaamaan kansalaisten toimeentulon ongelmiin ajankohtaisessa vaikeassa tilanteessa. Tällä palasella vastataan pienituloisten lapsiperheiden ja myös ikääntyneiden ja paljon lääkkeitä tarvitsevien henkilöiden tilanteeseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

17.14 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämäkin esitys sisältää kannatettavia ehdotuksia, mutta kiinnitän tässä puheenvuorossani huomion nyt tähän yksityisen hoidon tuen hoitolisän 100 euron korotukseen, mikä on tietysti hyvä asia, mutta eilen täällä käsiteltiin esitystä kunnallisen varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentamisesta niin, että tuloeroja nostetaan 33 prosentilla. Tässä keskustelussa, samoin kuin siinä hallituksen eilen käsittelyssä esityksessä, todettiin, että tämä yksityisen hoidon tuen hoitolisän korottaminen ei valitettavasti riitä ikään kuin kompensoimaan sitä kasvavaa eroa, joka on tulossa näiden asiakasmaksujen välille, siis kunnallisen ja yksityisen varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen välille. Tämä käytännössä johtaa siihen, että sen varhaiskasvatuslakiesityksenkin mukaan kunnalliseen varhaiskasvatukseen tulee kohdistumaan lisää painetta, koska merkittävä osa lapsista siirtyy maksuttoman kunnallisen varhaiskasvatuksen piiriin, ja arvioitiin, että siellä lasten lukumäärä lisääntyi jopa 2 900:lla hengellä, mikä tarkoittaa jo en tuudestaan varsin kuormitetun kunnallisen varhaiskasvatuksen edelleen taakoittumista, ja samalla se merkitsee sitten sitä, että nämä yksityiset toimijat joutuvat todennäköisesti tiukemmille, koska ne eivät ole kilpailukykyisiä nimenomaan näiden korkeampien maksujen suhteen tämän kunnallisen varhaiskasvatuksen kanssa. Siksi toivonkin, että valiokunnassa nyt tätä kokonaisuutta vielä tarkasteltaisiin, onko tämä 100 euron korotus riittävä kompensoimaan tätä kunnallisten varhaiskasvatusmaksujen alentamista vai tarvittaisiinko tässä tuntuvampi korotus, jotta sitten myös voitaisiin tukea niitä perheitä, jotka käyttävät yksityisen varhaiskasvatuksen palveluja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen Mikko, olkaa hyvä.

17.17 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Sarkkiselle esittelystä. Tällä kaudella olemme tehneet erittäin paljon perheiden arkea parantavia päätöksiä. Nyt hintojen noustessa teemme vaikeissa oloissa arkea helpottavat täsmäratkaisut ensi vuodelle.

Lähes kaikki lausunnonantajat kannattivat tätä esitystä ja sen tavoitetta tukea erityisesti lapsiperheitä. Työttömyysturvan lapsikorotusta, toimeentulotuen alle 18-vuotiaiden lasten perusosaa, opintorahan huoltajakorotusta ja lapsilisän yksinhuoltajakorotusta nostetaan. Lisäksi lääkekatto jäädytetään ensi vuoden osalta, eli lääkekustannukset eivät nouse. Tämä

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

on helpotus kaikille, jotka joutuvat käyttämään paljon lääkkeitä. Se voi koskea monen ikäisiä. Tämä auttaa myös vanhuksia, joille ikä on tuonut sairauksia mukanaan.

Osa ratkaisuksista on myös pysyviä. Yksityisen hoidon tuen hoitolisää nostetaan 100 eurolla pysyvästi. Yksityisen hoidon tuen hoitolisää on tärkeää korottaa nyt, kun varhaiskasvatuksen maksuja alennetaan merkittävästi. Ero yksityisen ja julkisen varhaiskasvatuksen maksujen välillä ei näin ollen kasva kohtuuttomasti. Hoitolisä on tulosisidonnainen, joten sen korotus kohdistuu erityisesti pienempituloisiin perheisiin.

Arvoisa puhemies! Tuleva talvi ei tule olemaan helppo kenellekään. Inflaatio jyllää ja lainan korot nousevat. Lämmityskausi tulee kalliiksi, sitä ei voi mitenkään välttää. Ostovoimapakettin toimet pehmentävät kuitenkin tilannetta merkittävästi. Joulukuun ylimääräinen lapsilisä on monelle perheelle suuri helpotus. Sähkötuki ja sähkövähennys tulevat perheissä todelliseen tarpeeseen.

Perheiden puolustaminen ja perheiden hyvinvointi on keskustalle aivan keskeistä. Kun perheet pärjäävät, Suomi pärjää. Rakennetaan yhdessä aidosti lapsiystävällinen ja yhteisöllinen Suomi, jossa on hyvä perustaa perhe ja kasvattaa lapsia, jossa niin perheellisillä kuin yksin asuvilla ja kaikenikäisillä on hyvä elää yhdessä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

17.20 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä lapsiperheiden tukemiseksi esitetään väliaikaisesti korotettaviksi työttömyysturvan lapsikorotusta, lapsilisän yksinhuoltajakorotusta, opintorahan huoltajakorotusta sekä toimeentulotuen alle 18-vuotiaiden lasten perusosaa vuoden 2023 loppuun. Sen lisäksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain mukaisen yksityisen hoidon tuen hoitolisän enimmäismäärää esitetään korotettavaksi pysyvästi 100 eurolla. Nämä ovat kannatettavia esityksiä tässä vaiheessa, kun ostovoima on heikentynyt ja talouden tilanne on hankaloitunut myös lapsiperheissä, ja nämä lapsiperheisiin kohdistuvat tuet tulevat varmasti tarpeeseen.

Itsekin kiinnittäisin huomiota tähän, minkä edustaja Räsänen täällä myös nosti esille, eli yksityisen hoidon tuen korotukseen ja sen riittävyys. Julkisella puolella asiakasmaksuja on suunniteltu laskettavan, ja niitä on laskettu jo edellisen hallituksen toimesta, mutta yksityisen hoidon tuki on jäänyt ajastaan jälkeen. Tietäen varhaiskasvatuksen hankalan tilanteen, työvoiman saatavuuden, työn raskauden ja yhä kasvavat vaatimukset sekä lasten määrän nousun on tärkeää ottaa mukaan myös yksityisiä toimijoita mahdollisimman laajalti. Tämä lisää myös perheiden valinnanmahdollisuutta hoitopaikan suhteen, ja myös kunnissa tilanhallinta on helpompaa, kun on useampia toimijoita. Sen takia tätä asiaa on syytä valiokunnassa vielä tarkastella, onko tämä korotustaso riittävä ja millä tavalla kannustetaan jatkossa yksityisiä palveluntuottajia myös jatkamaan ja perustamaan uusia päiväkotiyksiköitä, koska se on kyllä lasten ja henkilökunnan etu, mitä enemmän meillä tarjontaa on, ja sitä kautta varmasti työn houkuttelevuuttakin saadaan lisättyä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

17.23 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! On oikeastaan taas pakko kiittää ministeri Sarkkista hyvästä esittelystä ja tyytyväisenä todeta, että eduskunnassa ei juurikaan kuulu soraääniä, kun puhutaan tästä hallituksen hintojen nousun tukipakettikokonaisuudesta.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

desta. Me kaikki olemme täällä hyvinkin valaistuneita siitä, että tämä hintojen nousu ja kustannusten nousu edellyttää toimia, ja tässä kohtaa on hyvin vähän kritiikkiä siitä, jos me joudumme tässä kohtaa ottamaan velkaa, sillä jos ei tätä tilannetta hoidettaisi nyt näillä tukitoimilla, saattaisi olla, että me olisimme suuremman velanoton tarpeessa, ja erityisesti sen inhimillisen kärsimyksen osalta, mihinkä syrjäytymisen ja huono-osaisuuden osalta ihmiset ja perheet voivat ajautua, tässä kohtaa on erinomaisen tärkeää, että hallituksella riittää rohkeutta tehdä näitä, ja mikä parasta, eduskunnassa ei ole juurikaan huomautettavaa sen suhteen, minkälaisia toimia hallitus on tehnyt.

Hartaasti toivon, että työttömyysturvan lapsikorotus 20 prosentilla, lapsilisän yksinhuoltajakorotus viidellä eurolla, opintorahan huoltajakorotus kymmenellä eurolla, toimeentulotuen alle 18-vuotiaiden lasten perusosan korotus kymmenellä prosentilla ja niin edelleen olisivat nyt tässä, jotta seuraava hallitus ei joutuisi vuoden 24 talven osalta olemaan vielä samanlaisessa tilanteessa, että meillä Suomessa tämä tilanne on yhtä heikko niin energiakriisin kuin jo mahdollisesti pitkittyneen Venäjän Ukrainaan suorittaman epäinhimillisen hyökkäyssodan vuoksi. Eli haluan nähdä, että keväällä aurinko voisi todella lämmittää myös muutenkin kuin sulattaa lumet vain, niin että meillä olisi tilanne helppompi ja nyt puhuttaisiin todellakin ainutkertaisista ratkaisuista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

17.25 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Sarkkiselle tästä erittäin tärkeästä esityksestä. Tämä hallituksen esitys useiden sosiaaliturvaa säätevien lakien väliaikaisesta muutoksesta vastaamaan korkeaan inflaatioon ja jatkuvasti nouseviin energiahintoihin on välttämätön kokonaisuus auttamaan kaikista heikoimmassa asemassa olevia kansalaisia tämän tulevan talven yli. Kuten ministeri totesi esittelyssään, lakiesitykseen liittyy useita erilaisia toimenpiteitä, ja kaikkia niitä tarvitsemme.

On tärkeää, että hallitus tekee juuri tällaisia etuuksiin kohdistuvia toimia, sillä esimerkiksi sosiaaliturvan varassa olevat ihmiset ja perheet ovat kaikista suurimmassa vaarassa kärsiä hintojen noususta. Määräaikainen sähkötuki on tärkeä keino pitää huolta, että myös energialaskuun tehtävän kotitalousvähennyksen ulkopuolelle tulojen vähäisyyden takia jäävät saavat tukea korkeisiin laskuihin.

On myöskin tärkeää, että tukea kohdistetaan lapsiperheille muun muassa korotettujen huoltajakorotusten muodossa. Jo nyt yli 110 000 lasta asuu pienituloisissa perheissä, ja hintojen nousu uhkaa yhä useampia lapsiperheitä köyhyydellä. Emme kuitenkaan saa unohtaa myöskään jatkuvasti kasvavaa yksin asuvien joukkoa, johon kuuluu muun muassa niin pienituloisia opiskelijoita kuin pienellä eläkkeellä eläviä ikäihmisiä. Lääkekustannusten kasvun hillitseminen auttaa erityisesti monia ikäihmisiä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen hyvistä toimista huolimatta meidän tulee myös valmistautua kasvavaan ruoka-avun tarpeeseen tulevan talven aikana. Olen kiertänyt nyt syksyn aikana aika monessa ruoka-apua järjestävässä tai toteuttavassa järjestössä ja myöskin tutustunut kirkon diakonityöhön, ja siellä olen kuullut näiltä tahoilta huolestuttavaa viestiä toisaalta kasvaneesta avun tarpeesta ja toisaalta vähentyneestä kauppojen hävikkiruoasta — mikä tietysti toisaalta on ihan ymmärrettävää, mutta nyt ne punalipputuotteet menevät kaupasta jo suoraan asiakkaille, niitä ei enää jouda jaettavaksi sinne leipäjonoihin. Toisaalta on erittäin surullista, että olemme yhteiskunnassa jo ennen tätä kriisiä ajautuneet tilan-

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

teeseen, jossa leipäjonoja pidetään ikään kuin normaalina asiana, vaikka perustuslain mukaan yhteiskunnan pitäisi huolehtia riittävästä toimeentulosta. Tämä muutos on tapahtunut ilman kunnollista keskustelua ja ilman, että olemme tehneet asiasta minkäänlaisia tietoisia päätöksiä.

Tulevasta talvesta meidän tulee selviytyä yhdessä ja kaikki voimavarat yhteen laittaen, mutta jatkossa yhteiskunnan on otettava vastuu sille kuuluvista asioista, ja viimeistään sosiaaliturvauudistuksen on korjattava tämä vakava epäkohta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt totean, että tälle asialle tässä vaiheessa varattu aika on kulunut umpeen, mutta jos puheenvuorot pysyvät tiiviinä edustaja Bergin ja Mäenpään osalta, niin annan ne tässä vaiheessa. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

17.29 Kim Berg sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Haluan myös osaltani kiittää ministeri Sarkkista tästäkin tärkeästä esityksestä. Tämä esitys tuo myös osaltaan lisää tukea lapsiperheiden selviämiseen hintojen noustessa, sillä siinä esitetään määräaikaista korotuksia moniin lapsiperheiden käyttämiin sosiaalietuuksiin. Tarkoituksena on, että tuki saataisiin suunnattua sinne, mistä siitä on eniten apua vaikeutuvassa taloustilanteessa. Tukea on siis tärkeää kohdistaa erityisesti pienituloisille köyhyysriskissä oleville lapsiperheille, sillä todella moni lapsi asuu pienituloisissa perheissä.

Hallitus esittää korotuksia muun muassa työttömyysturvan lapsikorotukseen ja toimeentulotuen alle 18-vuotiaiden lasten perusosaan. Työttömyysturvan lapsikorotus kasvaisi 20 prosentilla, jolloin yhden lapsen kohdalla korotus toisi lisää yli 24 euroa. Toimeentulotuen lasten perusosia korotettaisiin 10 prosenttia, jolloin toimeentulotukea saavien perheiden käyttöön jää enemmän rahaa.

Arvoisa puhemies! Voin lämpimästi kannattaa myös tätä hallituksen erittäin tarpeellista esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja sitten vielä edustaja Mäenpää tiiviisti.

17.30 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tämän esityksen 236 tavoitteena on tukea erityisesti lapsiperheitä määräaikaaisella etuuksien korotuksella poikkeuksellisessa taloustilanteessa. Tämä korottaa työttömyysturvan lapsikorotusta, lapsilisän yksinhuoltajakorotusta ja opintorahan huoltajakorotusta sekä toimeentulotuen alle 18-vuotiaiden lasten perusosaa. Tämä on sillä lailla hyvä lakiesitys — tämä on jopa parempi kuin tuo toinen — että tämä kohdistuu oikeasti sinne pienituloisempiin, ja täten tätä nyt voin puoltaa, vaikka tässäkin pieniä aukkopaiikkoja on, elikkä Kuntaliitto vaatii, että valtion tulee korvata erityisluonnoksessa ehdotettujen korotusten kunnille aiheuttamat lisäkustannukset täysmääräisesti, ja sitten Kelalla on vaikeuksia ehtiä tähän järjestelyyn. Jotta Kela ehtii toteuttaa tarvittavat muutokset järjestelmään, myös Kelan toiveena on myöhäisempi voimaantulo. Nämä aiheuttavat Kelalle haasteita, ja se mahdollisesti aiheuttaa sen, että näistä tulee sitten viivästyksiä.

Kuten aikaisempi esitys 235, tämäkin on selvästi päätetty miettimättä etukäteen sen vaikutuksia ja käytännön toteutusta. Mutta siitä huolimatta se on pakko viedä läpi, kun on keran tullut luvattua, ja tämä siinä mielessä suotavaa on heille myöntää, että nyt tämä kohdistuu oikeaan osoitteeseen. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Sarkkinen, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

17.32 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen: Arvoisa puhemies! Kiitos jälleen keskustelusta. — On varmaankin syytä arvioida yksityisen hoidon tuen hoitolisän korotuksen ja varhaiskasvatustaksujen alentamisen suhdetta toisiinsa, mutta sinänsä on hyvin positiivinen ja työllisyyttä kannustava suunta, että varhaiskasvatuksen maksujen alentamista perheille jatketaan tämänkin esityksen myötä, ja tietysti erityisen tarpeellista se on tällaisessa tilanteessa, missä monen lapsiperheen ostovoima heikkenee hintojen nousun seurauksena.

Arvoisa puhemies! Lapsiperheköyhyyden torjuminen on pitkällä tähtäimellä hyvin tärkeää, kuten täällä on todettu, sillä köyhyys valitettavasti periytyy ja lapsena koettu köyhyys vaikuttaa usein ihmisen koko elämänpolkuun. Erityisen tärkeää on nyt tässä tilanteessa, kun hinnat laaja-alaisesti nousevat, pitää huolta erityisesti kaikista pienituloisimmista lapsiperheistä ja pyrkiä ehkäisemään lapsiperheköyhyyden kasvua.

Toki työllisyyden edistäminen on äärettömän tärkeää lapsiperheköyhyyden vähentämisen näkökulmasta, ja on siinä mielessä positiivista, että työllisyysaste on edelleen kehittynyt hyvin, vaikka synkät pilvet nyt Suomen ja Euroopan talouden taivaalla Venäjän bruttaalin hyökkäyssodan seurauksena lisääntyvätkin. Tämä vahva työllisyystilanne näkyy myös sosiaaliturvamenojen vähentymisenä. Juuri annoimme hallituksesta eduskunnalle lisätalousarvion, jossa jälleen menoarvio sosiaalietuuksissa pienenee useilla sadoilla miljoonilla euroilla vahvan työllisyyskehityksen ansiosta.

Uskon, että Kela selviää tämänkin lain muutosten mukaisista toimeenpanoista, ja Kelan kanssa toki dialogia asiasta jatkuvasti käydään.

Sitten totean ruoka-avusta, että toivon tietysti, että näillä toimilla, mitä tänään on eduskuntaan esitetty, voimme osaltaan vähentää ruoka-avun tarvetta. On totta, että ruoka-apu ei ole normaali ilmiö [Puhemies koputtaa] emmekä me siihen saa totuttautua, ja on kyllä tärkeää myös ruoka-avun ajankohtaista tilannetta seurata ja katsoa, miltä se eri puolilla Suomea näyttää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle sairausvakuutuslain 2 ja 3 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 237/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ja vielä keran, ministeri Sarkkinen. Esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Keskustelu

17.34 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsillä olevan esityksen tavoitteena on toteuttaa 64 miljoonan euron säästöt sairausvakuutuksen yksityisen sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvauksiin vuoden 2023 alusta lähtien. Osa yksityisen sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvauksiin käytetyistä varoista kohdennettaisiin uudelleen hyvinvointialueiden yleiskatteelliseen rahoitukseen kattamaan vanhuspalveluiden vahvistamiseen tarvittavaa rahoitusta. Säästöjä ei kohdennettaisi mielenterveyden palveluihin tai suun terveydenhoitoon.

Esityksen mukaan kaikki yleis- ja erikoislääkärin vastaanottokäynnit olisivat jatkossa korvattavia yhtenäisen korvaustaksan mukaan ja erikoislääkärikorotus poistuisi psykiatrian erikoislääkärin vastaanottoja ja toimenpiteitä lukuun ottamatta. Jatkossa yleis- ja erikoislääkärin vastaanotot korvattaisiin noin kahdeksan euron korvaustaksalla. Psykiatrian erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin vastaanotot korvattaisiin kuitenkin yhä nykyisten erikoistaksojen mukaan. Psykoterapiat pysyisivät korvattavina sekä yleis- että erikoislääkärin antamana. Muut kuin psykiatrian erikoislääkärin tai suu- ja leukakirurgian erikoislääkärin tai hammaslääkärin tekemät toimenpiteet eivät olisi enää korvattavia. Tutkimuksen ja hoidon korvauksista suurin osa poistuisi, ja jäljelle jääviä korvauksia koskee sama reunaehto kuin lääkärinpalkkioiden korvauksia, eli mielenterveyspalveluihin ja suun terveydenhuoltoon ei kohdisteta säästöjä. Korvattaviksi jäisivät lääkärin määräämät psykologin tutkimukset sekä psykiatrian tai suu- ja leukakirurgian erikoislääkärin tai hammaslääkärin määräämät laboratorio- ja kuvantamistutkimukset.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan kumottavaksi sairausvakuutuslain säännös, joka koskee oikeutta korvaukseen muussa kuin EU- tai Eta-valtiossa tai Sveitsissä annetun sairaanhoidon kustannuksista.

Asiakassiirtymien aiheuttamien kustannusten kattamiseksi on kohdistettu kymmenen miljoonaa euroa hyvinvointialueiden yleiskatteelliseen rahoitukseen. Asiakassiirtymiä on arvioitu aiempien yksityisen hoidon korvausten leikkausten vaikutusten perusteella, mutta vaikutuksissa voi olla myös alueellista vaihtelua.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelypuheenvuorosta. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

17.37 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Täällä on tänään kehuttu edustaja Sarkkisen esityksiä, [Jari Myllykoski: Ministeri!] mutta tätä ehdotusta ei voi kannattaa eikä kehua. Kela-korvausten romuttaminen on niin palvelujen käyttäjien kuin julkisen talouden kannalta järjetöntä. Jos Kela-korvausjärjestelmää ei olisi keksitty, se olisi syytä keksiä. Yli kolme miljoonaa vuosittaista Kela-korvattua yksityislääkärikäyntiä kertoo näiden palveluiden tarpeesta. Korvauksia tarvitsevat erityisesti ikäihmiset, naiset ja pienituloiset. Sairaanhoidon Kela-korvausten leikkaus tulee ruuhkauttamaan entisestään julkista terveydenhoitoa ja heikentää pienituloisten pääsyä erikoislääkärille tai fysioterapiaan. Kela-korvaukset ovat poistumassa ministeri Sarkkisen esityksen mukaan kokonaan esimerkiksi yksityisistä fysioterapiakäynneistä, säde- ja sytostaattihoidoista, monista laboratoriotutki-

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

muksista ja kuvantamiskäynneistä. Leikkaukset kohdistuisivat erityisesti gynekologi- ja silmälääkäripalveluihin, joihin on vaikea edes päästä julkisessa terveydenhuollossa.

Tämä esitys on saanut huomattavan laajaa kritiikkiä lausuntokierroksella. Sitä vastustavat esimerkiksi Kela, Kuluttajaliitto, Kuntaliitto, terveydenhuoltoalan yritykset ja alan ammattiliitot. Parlamentaarisisessa työryhmässä vielä viime vuoden lopulla vallitsi yksimielisyys siitä, että näitä leikkauksia ei toteutettaisi.

Kela-korvausten taso on tosiasiallisesti jo tällä hetkellä riittämätön. Kuitenkin ne ovat toimineet kannustimena käyttämään myös omia varoja terveydenhuollon rahoittamiseen. Yhteiskunnan kannalta esimerkiksi Kela-korvattu lääkärikäynti tulee edullisemmaksi kuin julkisen terveydenhuollon lääkärikäynti. Tavoitellut säästöt tulevat kääntymään lisäkustannuksiksi, kun tarve toimeentulotukeen kasvaa, hoitojen aloitus pitkittyy, sairauspäiväraha-kaudet pitenevät ja iäkkäiden toimintakyky heikkenee. On täysin ilmeistä, että leikkauksipäätös nousee periaatteellisesta ideologisesta vastustuksesta yksityisiä palveluita kohtaan.

Tämä esitys aiheuttaa perustellusti paljon huolta terveydenhuollon ammattilaisten keskuudessa, ja valitettavasti tämä esitys lisää tarpeetonta kuormitusta jo entisestään raskaasti paineistettuun julkiseen terveydenhuoltoon. Kela-korvaukset ovat ainoa järjestelmä, jolla yksityis palveluita voidaan tarjota samoin perustein kaikilla hyvinvointialueilla.

Tämä käsiteltävä esitys tulee vahvistamaan isojen terveystalveluyritysten dominanssia. Kaikkein hyvätuloisimmat voivat kyllä käyttää yksityisiä palveluita ilman korvauksiakin, mutta nimenomaan pienituloisten ja keskituloisten kannalta tämä on ongelmallinen. Ja tämä esitys myös hylkää kustannustehokkaat pienyritykset ja ammatinharjoittajatoiminnan. Kela-korvausten soisi jatkossakin olevan joustava työkalu käytettäväksi julkisen sektorin tueksi tarpeiden mukaan.

No, palvelusetelit ovat kyllä hyvä instrumentti, mutta ne eivät ole tämän Kela-korvausjärjestelmän vaihtoehto. Ne eivät taivu nopeaan hoidon tarpeeseen. Mahdollisuus setelin saamiseen on rajallinen, eikä toivottua palvelua aina olekaan saatavilla, ja se on hyvinvointialueen päätöksistä riippuva.

Kela-korvausten poistuminen etenkin laboratorio- ja kuvantamistutkimuksista saattaa muodostua esteeksi asioida yksityisissä terveystalveluissa. Ne ovat potilaille iso kuluerä, koskevat lähes kaikkia erikoisaloja, ja jo pelkästään kuvantamistutkimusten vuoksi potilaita tulee ohjautumaan yhä enemmän erikoissairaanhoidon jonoihin ja kiireellisissä tapauksissa päivystyksiin.

Kela-korvausjärjestelmää pitäisikin pikemminkin vahvistaa ja siten edistää korvausten käyttöä yksityisissä terveystalveluissa. Hoitojonot ovat pandemian jäljiltä pitkiä, ja hoitajat kaikkoonavat alalta liiallisen työkuorman vuoksi. Palveluruuhkasta ei selviydytä kunnialla ilman yksityisen palvelutuotannon tukea. Sote-uudistuksen alkaessa julkiset palvelut ovat muutenkin jättimäisten muutosten edessä, joten tämä on vielä erityisen huono ajankohta lähteä romuttamaan toimivaa Kela-järjestelmää ja poistaa yksityisen sektorin käytön kannusteet. Juuri nyt tarvitaan kaikki voimat käyttöön hoitojonojen purkamiseksi, ei tällaisia ideologisia toimia, jotka hankaloittavat hoitoonpääsyä entisestään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

17.43 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Arvostamani ministeri Sarkkinen on ollut kovin ahkera, mutta tämän esityksen olisitte voineet jättää tekemättä. Mielestäni

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

eduskunnan pitäisi tämä esitys hylätä. Hallituksen esittämä valtava Kela-korvausleikkaus on vastuuton: yhä useampi ihminen sysätään tylästi terveydenhuollon pitkään jonoon. Eduskunnan on budjettikäsittelyssä pysäytettävä tämä hallituksen ilmeisen ideologinen esitys, palveluiden heikentäminen tilanteessa, jossa hoitojonot ovat ennätyksellisen pitkät ja terveydenhuolto on jo vahvasti kuormittunut ja kriisiytymässä ja monin osin hoitohenkilöstöpula on valtava ja hoitohenkilöstö, koko sote-henkilöstö, on jaksamisessaan veitsenterällä. Mielestäni tämä esitys on hyvin kylmää politiikkaa, ja kyllähän tämä on myrkyä pk-yrittäjille, ammatinharjoittajille. Esimerkiksi kuntoutus on hyvin pitkälle pk-yrittäjien, ammatinharjoittajien varassa, ja tässä nyt Kela-korvaukset poistetaan kokonaan fysioterapiasta.

Hallituksen talouspolitiikka on kyllä umpikujassa, kun nyt täällä käsittelyssä olevalla leikkausesityksellä etsitään epätoivoisesti puuttuvia euroja vanhusten palveluihin leikkaamalla sitten sairaiden palveluista muualta terveydenhuollosta. On käsittämätöntä, että runsaasta velanotosta ja rahanjaosta huolimatta hallituksen päävaalilupaus vanhusten palveluiden hoitajamitoituksesta on jäänyt rujuksi ilman riittäviä määrärahoja, ja tässä sitten ollaan leikkaamassa terveydenhuollosta. Hoitojonoja pitäisi lyhentää ja hoitoonpääsyä edistää, mutta nyt hallitus toimii aivan päinvastoin. Kela-korvauksen leikkaaminen johtaa julkisten palveluiden kuormittumiseen entisestään, kun yhä useampi siirtyy yksityisestä palvelusta julkisen palvelun jonoon. Seurauksena on mitä ilmeisimmin palveluiden heikentyminen, julkisen terveydenhuollon kustannusten kasvu ja todellakin henkilöstön lisäkuormittuminen julkisella sektorilla.

Tämä esitys, jonka on arvioitu asiantuntijoiden mukaan pahentavan hoitovelkaa ja vaikeuttavan hoitoonpääsyä, sai lausunnoilla odotetusti murskatyrmäyksen. Taisi olla SOS-TE, joka ikään kuin vaaleanvihreää näytti mutta totesi myöskin, että pelkää palveluiden heikentyvän. Hallituksen omissakin lakiesityksen perusteluissa arvioidaan tämän esityksen lisäävän eriarvoisuutta ja yksityisten sairauskuluvakuutusten käyttöä. Eli tämä esitys murentaa pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaamme ja ajaa meidän terveydenhuoltoa kohti Amerikan mallia: yhä useampi ottaa yksityisen sairauskuluvakuutuksen. Siihen kaikilla ei ole varaa, ja se ei suinkaan ole kyllä se suunta, mihin kokoomuksen eduskuntaryhmä haluaa suomalaista terveydenhuoltoa viedä. Me haluamme ylläpitää verovaroin rahoitettua terveydenhuoltoa, jossa julkisella sektorilla on päävastuu mutta jossa voivat yrittäjät, yritykset ja ammatinharjoittajat tarjota reiluin pelisäännöin myöskin palveluita.

Koronan tuoman hoitovelan purkamiseksi ja julkisen terveydenhuollon kuormituksen keventämiseksi ja ylipäättään terveydenhuollon toimimiseksi pitäisi Kela-korvauksia päinvastoin nostaa ja ottaa laajemmin käyttöön myöskin palvelusetelit, niin että ihmiset saisivat tarvitsemansa hoidon. Mutta kyllä Kela-korvaus on ketterä väline, ja kuten täällä edustaja Räsänen sanoi: jos Kela-korvausta ei olisi, se pitäisi keksiä. Ja nyt kun se on, sitä ei pidä romuttaa, vaan päinvastoin sitä pitäisi nostaa.

Eriarvoisuus hoitoon ja palveluihin pääsyssä on todella suuri epäkohta maassamme, ja jotta me voimme turvata lakisääteiset palvelut yhdenvertaisesti kaikille, me tarvitsemme julkisen sektorin rinnalle kumppaniksi yrityksiä ja kolmannen sektorin toimijoita, järjestöjä. Meidän pitää ottaa kaikki voimavarat käyttöön, ja on käsittämätöntä, että tilanteessa, jossa terveydenhuolto on kriisiytymässä, hallitus vähentää niitä toimia, joilla ihmiset palveluihin voisivat päästä. Jos katsotaan Kela-korvausta, niin se on monin tavoin parantanut palveluiden saatavuutta ja helpottanut julkisen sektorin painetta.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Arvoisa puhemies! Totean, että Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Akava, STTK ja SAK ovat todenneet, että korvausten poistaminen pahentaisi julkisten terveyspalveluiden saatavuusongelmia. Suuresti arvostettu SAK:n asiantuntijalääkäri Työläjärvi on vakavasti varoittanut Kela-korvauksen poiston katastrofaalisista seurauksista ja lausunut, ettei korvausta tulisi missään nimessä poistaa sote-uudistuksen toimeenpanon yhteydessä. Ihmettelen, että te ette kuuntele asiantuntijoita. Tämä esitys on täysin tyrmätty. Tämä vaikeuttaa hoitoonpääsyä. Tästä kärsivät kaikkein eniten heikoimmassa asemassa olevat ihmiset. En löydä yhtään perustelua tähän esitykseen, ja näyttää siltä, että vain tuo ideologinen asenne yrityksiä kohtaan saa sulkemaan silmät ihmisten hädältä ja siltä kriisin syventämiseltä, johon tämä esitys suomalaisen terveydenhuollon johtaa.

Arvoisa puhemies! Ilmeisesti käytössä oli viisi minuuttia?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Seitsemän.

Seitsemän minuuttia. — Sitten ehdin vielä sanoa tässä sen, mikä täällä on todettukin jo, että viime vuonna kaksi miljoonaa ihmistä käytti Kela-korvattuja terveydenhuollon palveluita ja Kela-korvaus on mahdollistunut noin 3,4 miljoonaa käyntiä lääkärin vastaanotolla. Kela-korvausta maksetaan sosioekonomiseen asemaan katsomatta kaikille suomalaisille, eli se on hyvin yhdenvertainen, ja se on erityisen tärkeä vähävaraiselle. Usein sanotaan, että kun korvaus on noin pieni, niin eihän sillä ole mitään käyttöä, mutta voin sanoa, että naapurissani asuva eläkkeellä oleva sairaanhoitaja sanoi, että hän haluaa pitää itsestään huolta. Hän käyttää pienen eläkkeensä siihen, että hän voi saada niitä terveyspalveluita, joita hän tarvitsee. Hän käyttää myöskin yksityistä terveydenhuoltoa, ja ne korvaukset, joita hän on saanut, ovat tärkeitä hänen taloudellensa: parilla kymppillä yksinäinen ihminen hankkii vaikka monen viikon ruuat. Se pitäisi nyt hallituksen ymmärtää, ja tuntuu, ettei ymmärretä ihmisten taloustilannetta, tämän korvauksen merkitystä.

Sanon lopuksi, että näyttää siltä, että hallitus ei ymmärrä suomalaisten arkea eikä sitä, mikä merkitys yrittäjien työllä ja yksityisellä sektorilla on suomalaisten mahdollisuuksiin saada tarvitsemansa palvelut. Joko tätä ei ymmärretä, arvoisa ministeri, tai sitten siitä ei piitata. Tosiaan moni käyttää yksityisen terveydenhuollon palveluita sen takia, kun ei muita palveluita ole saatavilla.

Lopuksi totean, että eihän tuo kymmenen miljoonaa euroa, [Puhemies koputtaa] joka ohjataan hyvinvointialueille kattamaan tämän esityksen isoa lommoo, tule riittämään. Se on aivan selvää, [Puhemies: Kiitoksia!] ja toivon, että ministeri sen myös itse myöntää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

17.50 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Tämä esitys Kela-korvausten alas ajamisesta on aivan hölmöläisten hommaa. Julkinen terveydenhuolto on vaikeuksissa: hoitoon pääsy takkuilee ympäri Suomen. Ukrainan sota on pahentanut tilannetta. Meille on tullut pakolaisia ja tulevaisuudesta ei ole tietoa. Sote-palvelujen siirto hyvinvointialueiden vastuulle ensi vuoden alusta lisää riskikerrointa palvelujen turvaamiselle entisestään. Tässä tilanteessa on järjetöntä vähentää Kela-korvauksia ja osittain ne myös täysin romuttaa. Kela-korvaukset ovat toimiva ja tehokas tapa tuottaa palveluita ja vähentää julkisen terveydenhuollon painetta, siksi korvauksia pitäisi mieluummin korottaa kuin poistaa.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Vaikka Kela-korvaus on nykyisin pieni, sillä on kuitenkin merkitystä. Esimerkiksi silmälääkärin tai gynekologin palveluja on käytännössä jokseenkin mahdotonta saada julkisesta perusterveydenhuollosta. Ikäihmiset tarvitsevat silmälääkäreitä: se on suurin käyttäjäryhmä näissä palveluissa. Ja gynekologin palvelut, onko tämä edes tasa-arvon mukaista? Monen naisen siis, jos haluaa saada gynekologin palveluita, on hankittava ne yksityisesti. En usko, että julkisesta terveydenhuollosta gynekologipalveluita on saatavissa, kuin vasta siinä vaiheessa, että on epäily esimerkiksi syöpätaudista.

Myös lapsiperheille Kela-korvaukset ovat tärkeitä. Sairaana lapsen kanssa ei haluta mennä jonottamaan julkiseen terveydenhuoltoon, vaan hankitaan monesti apu yksityiseltä siitä riippumatta, onko perheellä vakuutusta vai ei. Tämä on tietenkin järkevää myös yhteiskunnan kannalta ja sairauspoissaolojen estämiseksi.

Olen aiemmassa työssäni tehnyt myös yksityisellä työtä ja voin kertoa teille, että siellä käy ihan tavallisia ihmisiä vastaanotolla: opettajia, hoitajia, bussinkuljettajia. Eivät he ole mitään varakasta väkeä, vaan ihan tavallista keskituloista tai alempituloistakin työntekijäryhmää, jotka eivät ole käyneet siellä työterveyshuollon asiakkaina vaan nimenomaan yksityisasiakkaina. He ovat valmiita sen verran satsaamaan kuitenkin itse siihen sairaanhoitoonsa, kun he tietävät, että yhteiskunta sitä myös vähän tukee ja että he saavat palvelun sujuvasti.

Myös työterveyshuollon piirissä olevia hakeutuu Kela-korvattaviin palveluihin, jos työterveyshuollon sopimus kattaa vain lakisääteisen minimitason, kuten usein on erityisesti esimerkiksi kunnallisilla työnantajilla. Työterveyshuolto yksityisellä puolella ei suoraan tarkoita sitä, että heillä olisi niin sanottu täysi kattaus, vaan siellä voi olla vain lakisääteiset työterveyspalvelut. Pidän sekä poliitikkona että lääkärinä tätä esitystä vastuuttomana ja hyvin arveluttavana.

Eduskunnassa oli myös parlamentaarinen työryhmä, joka käsitteli monikanavarahoitusta, ja sen työryhmän lausunto oli yksimielinen. On syytä odottaa, että hyvinvointialueet saavat ensin toimintansa kunnolla käyntiin ennen kuin muita suuria muutoksia lähdetään edes pilotoimaan. No huh hei, tämä paperi heitettiin sen siliän tien roskeen, kun ideologia otti paikkansa hallituksessa.

Arvoisa puhemies! Vuonna 2020 Kela rahoitti 90 miljoonalla Kela-korvauksia. Valtio saa kymmenen kertaa lääkärikäyntejä sillä summalla, mitä tällä hetkellä yksi käynti julkisessa terveydenhuollossa maksaa. Tässä tilanteessa, jossa meillä on mittavat hoitojonot, terveydenhuolto on kriisissä, henkilöstön saatavuus on erittäin suurissa vaikeuksissa, on suorastaan vastuutonta lähteä poistamaan Kela-korvauksia ja lisäämään painetta julkiselle terveydenhuollossa. Tällä toimenpiteellä ajettaisiin ne loputkin työntekijät pois sieltä julkiselta sektorilta.

Kela-korvaus on myös hyvin vähän byrokratiaa sisältävä, eli meillä on selkeä korvausysteemi: korvaus menee Kelan kautta, ja suoraveloitus suoraan myös näiltä yksityisiltä lääkäriasemilta. Eli tämä ei kuormita julkista terveydenhuoltoa. Palvelusetelit on hyvä tapa, mutta se kuormittaa julkista terveydenhuoltoa. Se aiheuttaa siellä hallinnollista kuormaa toisin kuin Kela-korvaukset, ja sen takia tätä myös laajalti kannatetaan.

Tämä esitys poistaa myös fysioterapiasta saatavan korvauksen ja kaikki hoidot ja tutkimukset. Eikö hallitukselle ole työkyvyn ylläpitäminen tärkeää? Jotta meillä on työkykyisiä työntekijöitä, niin heitä tarvitsee myös pitää kunnossa.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Lausuntopalaute tästä esityksestä oli tyrmäävää. Jos oikeasti haluttaisiin kuulla asiantuntijoita, niin ministeri Sarkkinen ja hallitus vetäisivät tämän esityksen kokonaan pois eduskunnasta. Tällä ei saada aikaan mitään muuta kuin vahinkoa.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys pitää hylätä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

17.57 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Olen aivan samaa mieltä, mitä täällä on ollut nämä viimeisimmät puheenvuorot, että yksityisen sairaanhoidon Kela-korvauksiahan olisi korotettava, eikä missään nimessä vähennettävä.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti viime syksynä, vuosi sitten, parlamentaarisen työryhmän, jonka tavoitteena oli terveyspalveluiden monikanavarahoituksen purkaminen. Työryhmän yhtenä tehtävänä oli miettiä, mitä tapahtuu yksityisen sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvauksille, niin kutsutuille Kela-korvauksille. Ennakolta tiedettiin, että osa eduskuntaryhmistä haluaa lopettaa Kela-korvaukset. Nykyhallitushan oli jo siinä vaiheessa... Kun oli tämä parlamentaarinen työryhmä, niin me tiesimme, että hallitusohjelmassa oli kirjaus, että on päätetty vähentää korvauksia.

Parlamentaarisen työryhmän loppumietintö julkistettiin sitten siinä ennen joulua. Me kokoomuksen edustajat ja kristillisdemokraattien edustaja jätimme tähän työryhmän mietintöön esityksen, että yksityisen sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvauksia korotettaisiin perus- ja erikoissairanhoidon palvelujen saatavuusongelmien ja koronapandemian aikaansaaman hoitovelan kasvamisen vuoksi.

Miksi Kela-korvauksia pitäisi korottaa eikä vähentää? Syy on aivan ilmiselvä. Koronan jäljiltä on kehittynyt esimerkiksi suun terveydenhuoltoon lähes kahden miljoonan potilaskäynnin palveluvelka vuonna 2020. Syöpärekisterin alustavien ennakkotietojen mukaan vuonna 2020 uusia syöpiä todettiin 1 200 tapausta vähemmän kuin aiempina vuosina, vaikka ennusteen mukaan syövät lisääntyvät koko ajan. Jokainen ymmärtää, että syöpien määrä ei ole vähentynyt — niitä vain ei ole vielä löydetty. Yli puoli vuotta jonottaneiden osuus kaihileikkausjonoissa ja polvien ja lonkkien tekonivelleikkauksiin on myös kasvanut. Niin ikään väestön kroonisten sairauksien hoitovelka on kasvanut ja monet diagnoosit viivästyneet. Hoitamattomana kun sairaudet pahenevat, ne aikaansaavat inhimillistä kärsimystä ja lisäävät kustannuksia entisestään.

Tämä parlamentaarinen työryhmä, josta mainitsin, ei onneksi päättänyt lopettaa Kela-korvauksia, vaikka sellainenkin pelko meillä vähän oli siellä, vaan päätyi mietinnössään ainoastaan seuraamaan sote-uudistuksen toimeenpanon edistymistä ja että ”palataan sitten”. Mutta miten kävikään? Hallituspuolueitten edustajat jättivät kertomatta, että he aikovat kuitenkin pitää kiinni siitä, mikä hallitusohjelmassa oli sovittu, eli että näistä Kela-korvauksista napataan hoitajamitoituksen rahoittamiseen. Siis todella te teette sen nyt ja toteuttatte sen hallitusohjelman kirjauksen, vaikka te olette muuttaneet tätä ympärivuorokautisen hoivan mitoituksen voimaantuloa. Ei nyt niitä rahoja tarvitsisi sieltä napata, kun meillä on todella vaikea tilanne.

No, en valitettavasti voi ajatella mitään muuta kuin että tässähän nyt ei ole järjen hiventäkään. En voi ymmärtää mitään muuta — tässä on ideologinen syy, miksi tämä tehdään. Tämä on tiedetty jo alun perinkin, ja nyt tämä ideologia alkaa olla jo terveydelle vaarallista.

Parlamentaarisen työryhmän mukaan tätä yksityisen sairaanhoidon korvausjärjestelmää ja sen rahoitusta voidaan tarvittaessa uudistaa vasta sen jälkeen, kun sosiaali- ja terveys-

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

palvelujen järjestämisvastuu on siirtynyt hyvinvointialueille ja on päästy hyvin käyntiin. Ja me todettiin yhteisymmärryksessä, että tässä yhteydessä voidaan vasta miettiä, mitä näille korvauksille pitää tehdä. Näin siis totesi parlamentaarinen työryhmä syvässä yhteisymmärryksessä, mutta mitä sitten tapahtuukaan — on perin erikoista, että te todella tuotte tänne esityksen, että nyt niitä Kela-korvauksia oikeasti sitten vähennetään, vaikka meillä perus- ja erikoissairaanhoidon saatavuudessa on ongelmia, tilanteessa, jossa sote on siirtymässä kunnilta hyvinvointialueille, eikä kukaan tiedä, miten tulevaisuudessa julkiset palvelut pelaavat. Hoitojonot ovat kasvaneet ja niin edelleen, kuten tuossa äsken totesin.

Sairaanhoidon Kela-korvauksia käyttää vuosittain noin kaksi miljoonaa suomalaista. Näiden vähentäminen kasvattaa hoitajia, kun merkittävä osa yksityisistä lääkäri- ja hammaslääkärikäynneistä siirtyy julkisten terveyspalvelujen piiriin. Muun muassa Elinkeinoelämän Keskusliitto sekä palkansaajien keskusjärjestöt Akava, STTK ja SAK vastustavat vahvasti monikanavarahoituksen purkamista ja Kela-korvausten poistamista ja vähentämistä. Järjestöjen mukaan korvausten poistaminen ja vähentäminen pahentaisivat julkisten terveyspalvelujen saatavuusongelmia sote-uudistuksen toimeenpanon kriittisenä ajankohtana.

Ja muistutan vielä senkin, mitä me kuultiin siellä parlamentarisessa ryhmässä: Kela-korvausten merkityksestään on tehty ihan väitöskirjatasoista tutkimusta, ja sekin tukee sitä, että Kela-korvaukset kannattaa säilyttää. Tästä on paljon tutkittua tietoa — kannattaisi, kun hallitusohjelmassakin vielä sanotaan tutkittuun tietoon perustuva päätöksenteko.

Elätelin jo välillä, arvoisa puhemies, toivetta siitä, että hallitus tulisi järkiinsä ja unohtaisi nyt tällä kertaa tämän ideologisen. Olin jo innostunut asiasta, ja lohduttelin jo, kun huomasin, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Markus Lohi oli jo sitä mieltä, että Kela-korvauksiahan pitäisi nostaa — minä jo taputin itsekseni käsiä. Mutta mitä vielä, kyllä se vain Markus Lohikin ideologiaan sortui. Elikkä tämä on aivan turha ja tyhmä teko tässä vaiheessa. Pitäisi katsoa Kela-korvauksia sitten, kun mennään sinne hyvinvointialueille ja saadaan pari vuotta siihen, rullaako se vai eikö rullaa. Ja minun mielestäni silloin, kun ideologia alkaa olla terveydelle vaarallista, pitäisi hälytyskellot soida. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Sarkkinen.

18.03 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia keskustelusta. On syytä muistaa, että näitä yksityisen hoidon Kela-korvauksia on leikattu myös edellisten hallitusten toimesta, ja sieltä myös voimme arvioida näitä asiakassiirtymiä, jotka eivät ole olleet kovin mittavia. Jatkossa lääkärikäyntien käyntikorvaus olisi noin kahdeksan euroa ja suun terveydenhuollon korvauksiin ei tehdä muutoksia.

Kela-korvausten taso on siis aiempien leikkausten jälkeen jo nyt varsin pieni, keskimäärin noin 14 prosenttia. Näin vaikka reilun satasen lääkärikäynnistä on saanut korvausta parikymppiä. Monille pienituloisimmille suomalaisille jo nyt hyvin matala korvaustaso ei ole mahdollistanut yksityisten palveluiden käyttöä. Pienituloisten kannalta olennaisinta on hoitoonpääsy julkisessa terveydenhuollossa, jossa asiakasmaksuja säädellään lailla.

Myös julkisesti järjestetyssä terveydenhuollossa yksityisiä palveluita voidaan käyttää ja käytetäänkin palvelusetelien ja ostopalveluiden kautta, ja näen, että tämä tapa hyödyntää yksityistä terveydenhuoltoa on tasa-arvoisempi tapa, kun asiakasmaksut ovat säänneltyjä. Perusterveydenhuollon hoitotakuuta ollaan juuri säättämässä, ja sen on tarkoitus parantaa

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

perusterveydenhuollon hoitoonpääsyä, ja siihen suunnataan myös ihan mittavasti varoja. Hyvinvointialueet voivat järjestää nämä palvelut sitten itse tai ostaa palveluita yksityisiltä. Pienituloisten ja myös terveydellisen tasa-arvon kannalta on olennaista, että julkinen terveydenhuolto ja hoitoonpääsy siellä saadaan kuntoon.

No, miksi tämä esitys nyt annetaan? No siksi, että me saamme lisää rahaa hyvinvointialueille palveluiden järjestämiseen. Näitä säästettyjä varoja siis siirretään vahvistamaan hyvinvointialueiden rahoituspohjaa.

No, onko kyse ideologisesta politiikasta? [Juha Mäenpää: On!] Huomautan, että myös kokoomuksen ollessa hallituksessa näitä Kela-korvauksia on leikattu, eli voinette suunnata kysymyksen myös itsellenne, sillä samalla asialla tässä on oltu aikaisemminkin.

Parlamentaarinen ryhmä ei työssään ottanut kantaa korvausten tasoon tai näihin tiedossa olleisiin leikkauksiin.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.06.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.19.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 13 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Mäenpää.

18.19 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä lakiesitys 237/2022, ja siinä esityksen pääasiallinen sisältö on, että muutetaan sairausvakuutuslakia. Tässä on tällainen hyvin vasemmistosaavutteen ideologia, että halutaan viedä yksityisiltä lääkäri- ja terveydenhuollon toimijoilta Kela-korvaus kokonaan pois vähän alasta riippuen.

On vaikea käsittää, että tämä hallituksen esitys tehdään juuri nyt, samanaikaisesti kun terveydenhuolto käy läpi isoa muutosta. Terveystenhuolto muuttuu sillä tavalla, että alueet on jaettu hyvinvointialueisiin, ja nämä näyttävät hyvin vahvasti siltä, että se on taas ollut keskustalaista ideologiaa ja sillä on pyritty siirtymään tällaisiin maakuntamalleihin ja on haluttu turvata keskustan kannatusta heidän voimakkailla alueillaan, eli tällainen vasemmistohallituksen ideologinen muutos on kyseessä.

Hallitus on päättänyt kevään 2020 kehysriihessä, että yksityisen sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvauksia leikataan 64 miljoonaa euroa vuoden 2023 alusta. No, tämä ei varmasti tule helpottamaan terveydenhuollon alaa, joka kärsii jo nyt ruuhkista, työntekijäpuolasta ja tästä hoitajien pakkorokotuslaista, jolla hallitus on jo sitä kurjistanut, ja toivon, että se lakkaisi hyvin nopeasti eikä sitä jatkettaisi ensi vuonna.

Mutta poimin täältä vähän näitä ehdotuksia. Itse koen negatiivisena esimerkiksi sen, että fysioterapiaa, sädehoitoa ja sytostaattihoidon sairaanhoidotoimenpiteinä ei enää korvattaisi yksityisellä puolella. Eli hoidon ja tutkimuksen korvaukset poistuisivat joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta, ja niitä poikkeuksia ovat hammaslääkäri, psykiatrian erikoislääkäri sekä suu- ja leukakirurgian erikoislääkärien määräämät laboratorio- ja kuvantamistutkimukset, jotka säilyisivät korvattavina, mutta sitten on paljon muita, jotka jäävät pois.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Lausuntopalautteesta sen verran, että suurin osa lausunnonantajista vastusti esitettyjä säästöjä yksityisen sairaanhoidon korvauksiin tai suhtautui niihin hyvin kriittisesti. Useiden lausunnonantajien mukaan korvauksia tulisi ennemminkin korottaa vastauksena tähän hoitovelkaan. Edustaja Risikko tuossa juuri kertoi esimerkin, kuinka paljon on esimerkiksi hammashoidosta syntynyt korona-aikana hoitovelkaa.

Suomen Yrittäjät on lausunut seuraavasti: ”Tällä erää julkinen sektori on kuormittunut sosiaali- ja terveystalouden osalta. Tästä syystä Suomen Yrittäjät vetoaakin hallitukseen ja toivoo, ettei tätä muutosta viedä läpi. Tämä tulee kasvattamaan kustannuksia, vaikeuttamaan hoitoon pääsyä sekä vähentämään yritysten määrää Suomessa.”

Lääkäripalveluyritykset ry on lausunut seuraavasti: ”Jos sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvauksia eli Kela-korvauksia leikataan esitetyllä tavalla, hakeutuu osa palveluntarvitsijoista julkisen sektorin asiakkaaksi. Tämä aiheuttaa sen, että julkisen sektorin palvelukysyntä sekä jo nyt ylipitkät hoitojonot ja -velka kasvavat entisestään.”

Suomen Silmälääkäriyhdistys sekä Lääkäriliiton silmälääkärien alaosasto ovat nostaneet esiin, että raportin esittämä arvio siitä, että merkittäviä potilassiirtymiä ei tulisi, on epärealistinen. Siirtyvien potilasmäärien vuoksi on oletettavaa, että arvioitut säästöt muuttuvat kustannuksiksi. Taustaraportti monikanavarahoituksesta loppuu oudosti toteamukseen, että korvausten lopettaminen lisää kysyntää optikolla, ja kuitenkin ihan oikeasti silmäsaairaiden lainmukainen oikea tutkimus- ja hoitopaikka on lääkärin vastaanotto eikä optikko. Lainsäädännön mukaan optikko ei voi itsenäisesti edes tutkia silmätautiin potevaa tai sellaiseksi epäiltyä, eikä heillä ole koulutusta ja osaamista sellaiseen.

Sitten tämä koskee myös maaseutua vahvasti. On oletettavaa, että korvausjärjestelmän lopetus karsii palveluita syrjäseudulta entisestään ja keskittää ne suurimpiin asutuskeskuksiin.

Vielä huomiona tämä yhteenveto: ”Esityksellä ei tulla todennäköisesti saavuttamaan sillä tavoiteltuja säästöjä, vaan se tulee todennäköisesti johtamaan täysin päinvastaiseen lopputulokseen. Hoitotakuun kiristymisen seurauksena ennakoitua merkittävästi enemmän aikaisemmin yksityistä terveydenhuoltoa käyttäneitä potilaita hakeutuu julkiseen terveydenhuoltoon, joka ruuhkautuu. Tämän seurauksena palveluita joudutaan hankkimaan yksityiseltä sektorilta palvelusetelillä, mikä on yhteiskunnalle kalliimpaa kuin Kela-korvausten maksaminen olisi.” — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Laakso.

18.26 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Äskettäin ministeri Sarkkinen esitteli pari hyvää hallituksen esitystä, mutta nyt ei osunut kohdalleen kyllä sanonta ”ei kahta ilman kolmatta”, koska tilanne on se, että tämä esitys on kyllä oikeasti, voisiko sanoa, melkein luokaton.

Tässä ehkä haetaan sitä, että yksityiseltä puolelta saataisiin siirrettyä hommat julkiselle puolelle, mutta ei ajatella yhtään sitä, että tuskinpa henkilöstö tulee siirtymään. En jaksa uskoa, että yksityisen puolen hoitajat lähtevät siirtymään isommissa määrin enää takaisin julkiselle puolelle, ja se tarkoittaa sitä, että he hakeutuvat sitten mieluummin ihan toisiin töihin. Kun tilanne on se, että meillä on huutava pula tällä hetkellä hoitohenkilökunnasta muutenkin, niin tällaisilla jutuilla me ei tehdä muuta kuin aiheutetaan vain huomattavasti ongelmia tähän saatavuuteen.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Täällä on aika moni edustaja tuonut esiin ideologiset syyt, ja en voi välttyä siltä samalta ajatukselta, koska en löydä, en vain löydä millään sitä juttua, mikä tässä on niin kuin se järki, miksi lähdetään tällaista hommaa tekemään. Kela-korvaus on kuitenkin toiminut Suomessa todella pitkään ja todella hyvin. Enemminkin sen Kela-korvauksen suuruus ei aina ole välttämättä ollut sitä tasoa, mitä sen pitäisi olla, mutta siinäkin tietysti on taloudelliset ongelmat, että mitä tahansa se ei voi olla.

Pakko on ihmetellä, miten tällainen esitys oikeasti todellakin tähän saliin tulee.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Laiho.

18.28 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämä Kela-korvausten leikkaaminen 64 miljoonalla eurolla johtaa kasvaviin hoitojonoihin ja vaikeuttaa ennen kaikkea pienituloisten, pitkäaikaissairaiden, vammaisten ja iäkkäiden henkilöiden mahdollisuuksia päästä oikea-aikaiseen hoitoon. Esitys Kela-korvausten leikkauksesta myös tilanteessa, jossa meillä on Suomessa mittavat hoitojonot, henkilöstö on ollut erittäin suuren työkuorman alla ja henkilöstön saatavuus on vaikeutunut, on yksinkertaisesti järjetön ja vastuuton. Myös poliittisilla päättäjillä pitää olla vastuu niistä lakiesityksistä, mitä antaa, ja tällaisessa terveydenhuollon kriisin tilanteessa, missä me tällä hetkellä olemme, tämä esitys pahentaa entisestään tilannetta julkisessa terveydenhuollossa.

Jos menette kysymään keneltä tahansa julkisessa terveydenhuollossa olevalta sote-työntekijältä, mitä mieltä he tästä ovat, niin ette varmasti halua edes kuulla sitä vastausta. Tämä ei saa lainkaan ymmärrystä. Se ajatus, että jotenkin työntekijät siirtyisivät sitten sieltä yksityiseltä julkiseen terveydenhuoltoon, on aivan absurdi. Käytännössä ihmiset jäävät ilman hoitoa.

Meillä on esimerkiksi naistentautien ja synnytyksen gynekologien vastaanottokäyntejä melkein 400 000 vuodessa yksityisellä sektorilla, silmätaudeissa vähän alle 500 000, ja nämä ihmiset eivät ole mitään varakkaita ihmisiä. Suurin osa heistä on eläkeläisiä, vähävaraisia, keskituloisia. He maksavat siitä itse suurimman osan, mutta yhteiskunta tulee edes vähän siinä vastaan, ja he eivät ole kuormittamassa julkista terveydenhuoltoa. Toki näitä silmälääkäri- ja gynekologipalveluita ei julkiselta terveydenhuollolta edes saisi.

Tässä samaan aikaan, kun tämä esitys on annettu eduskunnalle, käsittelemme myös esitystä rajat ylittävästä terveydenhuollosta. Eli hallitus on antanut esityksen, että jos menet hakemaan ulkomailta hoitoa, valtio maksaa viulut yksityisellä toteutetusta hoidosta esimerkiksi Virossa tai Ruotsissa, mutta Suomessa et saa yksityisellä käynnistä yhtään mitään. Onko tämä kansalaisten yhdenvertaisuutta, kysyn vain.

Aika on lopussa, mutta lisään vielä, kun täällä kritisoi, että on aikaisemmin leikattu Kela-korvauksia. Näin on, mutta se oli tilanteessa, jossa tiedettiin, että meillä oli tulossa sote-muutos, joka sisältää valinnanvapauden elementit, että ihmisillä on mahdollisuus valita yksityisen ja julkisen terveydenhuollon välillä. Mutta nyt tässä sote-uudistuksessahan sitä mahdollisuutta ei ole. Parlamentaarinen työryhmä oli nimenomaan sitä mieltä, että Kela-korvauksiin ei kannata nyt koskea tässä isossa sote-muutoksessa, ei edes pilotoida, koska tämä sisältää niin suuria riskejä. Toivottavasti tämä esitys ymmärretään vetää eduskunnasta pois.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 152/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 24/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 152/2022 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jäteverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 185/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 25/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 25/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskusteluun, edustaja Laakso. — Mikrofoni. [Sheikki Laakso: Anteeksi!]

Keskustelu

18.07 **Sheikki Laakso ps:** Arvoisa puhemies! Olen todellakin huolissani siitä, eikö oikeasti tämän hallituksen touhuja saada millään muilla tavoin taloudellisesti kannattamaan kuin veroja nostamalla. Tässä jätelain verohommassakin tähän on täysin perusteeton ratkaisu nostaa jäteveroa näillä syillä, mitä täällä puhutaan, niin kuin tämä nyt jollain tavalla avittaisi kierrätyksen parantamista tai ei. Tälläkin hetkellä, ilman tällaisen veron nostamista, kaikki kierrätykseen menevä tavara kierrätetään ja lajitellaan ja niistä tehdään mahdollisimman halpoja niin sanotusti — elikkä kaikki, mikä saadaan hyödynnettyä sillä tasolla, että se pystytään myymään, ja ne tuotteet, joilla ei ole positiivista arvoa, sitten siinä vaiheessa kategorisesti jaotellaan ja lajitellaan niihin tuotteisiin, missä on kaikkein halvin kustannus päästä niistä eroon. Ei tällainen jätevero ole mitään muuta kuin rahan pumppaamista tähän pohjattomaan kaivoon ilman minkäänlaisia perusteita. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

18.08 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä tuohon Sheikin näkemykseen. Elikkä tämä jäteveron nostaminen — minun mielestäni tässäkin on ehkä semmoista ideologista juttua takana, kuten edellisessä pykälässä, kun puhuttiin aivan muusta asiasta. Nyt jollakin lailla olen huolissani ja uskon, että tästäkin kärsivät enemmän nämä yksityiset

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

yrittäjät, joilla on oikeasti ollut kierrätysalaa semmoinen parempi ote sillä tavalla, että he ovat pyrkineet etsimään ratkaisuja, miten päästään jätteestä eroon ja miten hyvin ne saadaan hyödynnettyä.

Haluan nyt tästä yhden esimerkin kertoa. Olen käynyt tutustumassa — taitaa olla moni muukin kansanedustaja käynyt tutustumassa — yhteen kierrätysalan firmaan, voisi sanoa, jäteyritykseen, joka hyödyntää muovin ja on pyrkinyt tekemään ympäristöystävällistä ratkaisua. He ovat minun mielestäni edelläkävijöitä tässä kierrätyksessä ja sitä kautta myöskin edistäisivät tätä vihreää siirtymää. Mutta jotenkin vain tuntuu, että tämä yhteiskunnallinen järjestelmä, jossa jätteetkin pyritään sosialisoimaan kunnallisten yritysten omaisuudeksi ja estämään näitä yksityisiä yrityksiä kierrättämästä niitä tehokkaammin — minä en ymmärrä, miten tämä on Suomessa tällä hetkellä mahdollista.

Tässä varmaan käy niin, että jäteveron turvin sosialisoidaan yhä enemmän näitä jätteitä ja poltetaan ne jossakin yhteiskunnan laitoksissa lämpöenergiaksi, vaikka niistä pystyttäisiin tekemään paljon hyödyllisempiä tarvikkeita ja tuotteita, uutta muovin raaka-ainetta tai polttoainetta. Tämä on valitettavaa, että tämä kehitys minun silmissäni menee koko ajan taaksepäin sillä tavalla, että kierrätysasteemme heikkenee. Minä uskon, että jos me oikeasti annettaisiin mahdollisuus näille suomalaisille kierrätysalan innovointiyrityksille, niin me päästäisiin varmaan Euroopan unionin muoviveroista ja muista eroon, ja tästä kiittäisivät ihmiset ja ihmisten lompakot ja myöskin luonto.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Laakso.

18.11 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäenpään äskeinen puheenvuoro kirjoitti ottamaan vielä uuden puheenvuoron ja kertomaan tästä ongelmasta, mikä tällä hetkellä meillä on huomattavasti suurempikin. Meillä on tällä hetkellä jätteenpolttolaitoksia Suomessa tarjontaan nähden aivan liian paljon, eli tässä todennäköisesti joudutaan Etelä-Suomesta ensi vuonna joku näistä laitoksista sulkemaan.

On sanomatta selvää, että tällä hetkellä jokainen kierrätyksen parissa pyörivä, oli se sitten yksityinen tai kunnallinen jäteyhtiö, koettaa saada sen poltettavan tavaran eroon siitä kaatopaikkajätteestä ja, juurikin niin, aivan vapaaehtoisesti ilman minkäänlaista ylimääräistä veroa. Tällä verolla ei ole minkäänlaista ohjaavaa keinoa, koska sinne kaatopaikoille ei tälläkään hetkellä viedä samalla lailla kuin, kuten ehkä jotkut luulevat, 80-luvulla, kun kaikki vain kipattiin, vaan kyllä totuus on tällä hetkellä, että se määrä, mitä enää menee niin sanotusti penkalle, on niin olematon määrä, että sitä me ei pystytä millään verolla ohjaamaan. Meidän ainoa mahdollisuus on vaikka tässäkin tapauksessa kehittää joitain uusia ratkaisuja näihin asioihin tai muuttaa lainsäädäntöä, että niitä voidaan hyödyntää paremmin, mutta ei tämmöisellä verolla. Tämä verottaminen tässä kohtaa on aivan järjetöntä. Sillä ei siihen tavoitteeseen päästä — ainoastaan lisäkulua alalle. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 185/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 116/2022 vp

16. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 2021

Kertomus K 11/2022 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 10/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 27.10.2022 pidettävään täysistuntoon.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metallirahasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 51/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 27.10.2022 pidettävään täysistuntoon.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sijoitusrahastolain ja vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 69/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 27.10.2022 pidettävään täysistuntoon.

19. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 27.10.2022 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.33.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen